

KARU

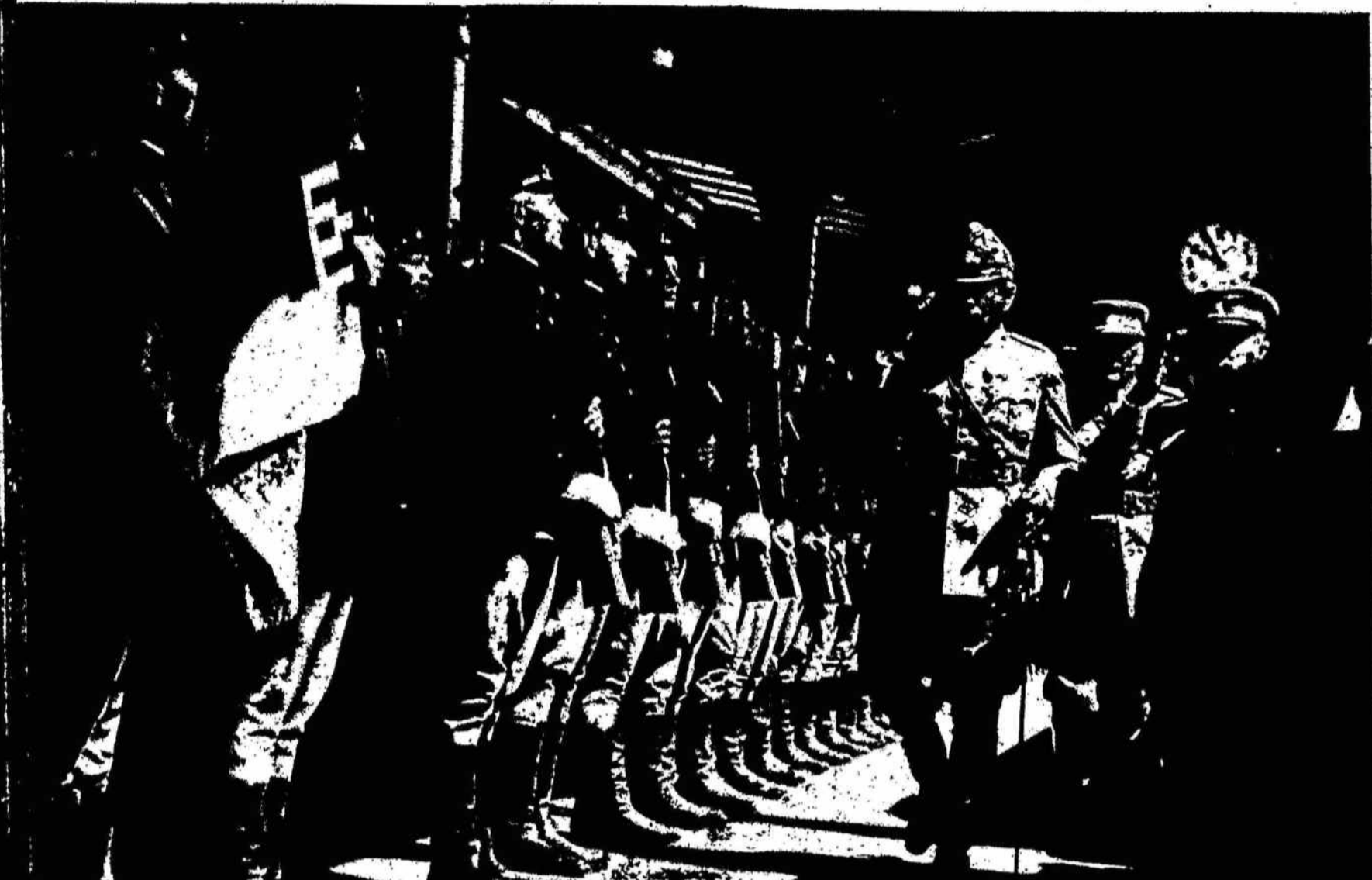
26

1939

Respublikos Prezidentas Antanas Smetona kalba šaulių parado metu. Kitų valstybių karinių organizacijų delegacijų atstovai stebi mūsų šaulių paradą

Latvijos aizsargu atstovo sutikimas Kauno geležink. st.

7. PP tarnaujantį Nepriklausomybės karo savanoriai (sėdi): iš kairės į dešinę — mjr. Kazanskis, mjr. Černius (pūlke nuo 1919. VII. 29), kpt. Lastauskas, kpt. Genys, (stovi) vrs. Razbadauskas, civ. tarn. Märtusevičius ir vrs. Bliuvas.

Karin. PĖTRAŪSKAS, pirmasis 7. PP vadas

Nr. 26 (1046)

1939.VI.29. Kaina 30 ct.

Lietuvos kariuomenės savaitinis laikraštis

Kaunas, Miškų g-vė 18, „KARYS“
Telef. per Kar. Št. 56

Leidžia

Kar. Št. Spaudos ir Švlet. Skyr.

Redaktorius

kpt. S. Urbanavičius

Honorarų gauti ir visais kitais reikalais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos

Prenumerata puskarininkiams, kareiviams ir moksleiviams metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

VIRSELYJE: 1 psl. — M. Truso nuotraukos ir montażas iš jubiliejinų šaulinių iškilnių, 4 psl. — Žemaičių Kunig. Butegėdis, 7. PP šefas

Butegeidėnų pulkui 20 metų

7 pėst. Žemaičių Kunigaikščio Butegeidžio pulko istorinė apžvalga

Plk. Genys, buvęs ilgametis 7. PP vadas

Gen. št. plk. Breimelis, dabartinis 7. PP vadas

7. pėstininkų Žemaičių kunigaikščio Butegeidžio pulkas savo užuomazgą gavo Kauno komendantūroje 1919 m. liepos 1 dieną, nes Vyriausiojo Karo Vado įsakymu Nr. 14 1919 m. liepos 5 d. buvo suformuotas:

„Esantį prie Kauno miesto komendantūros batalioną įsakau atskirti nuo jos ir pavadinti Kauno batalionu nuo š. m. liepos 1 dienos.

L. e. p. Kauno bataliono vado įsakau Kauno miesto komendantūros karininkui Petrauskui. . .

*Vyriausias Karo Vadas
Generolas Žukauskas*

Originalui atitinka:

*adjutantas
Karininkas Balbach“.*

Iš Kauno miesto ir karo komendantūros liepos 1 d. išsiskyrė Kauno batalionas šios sudėties: 1., 2., 3., ir 4. šaulių kuopos su grenadierių, ryšių ir kulkošvaidžių komandomis ir įėjo pirmos brigados sudėtin.

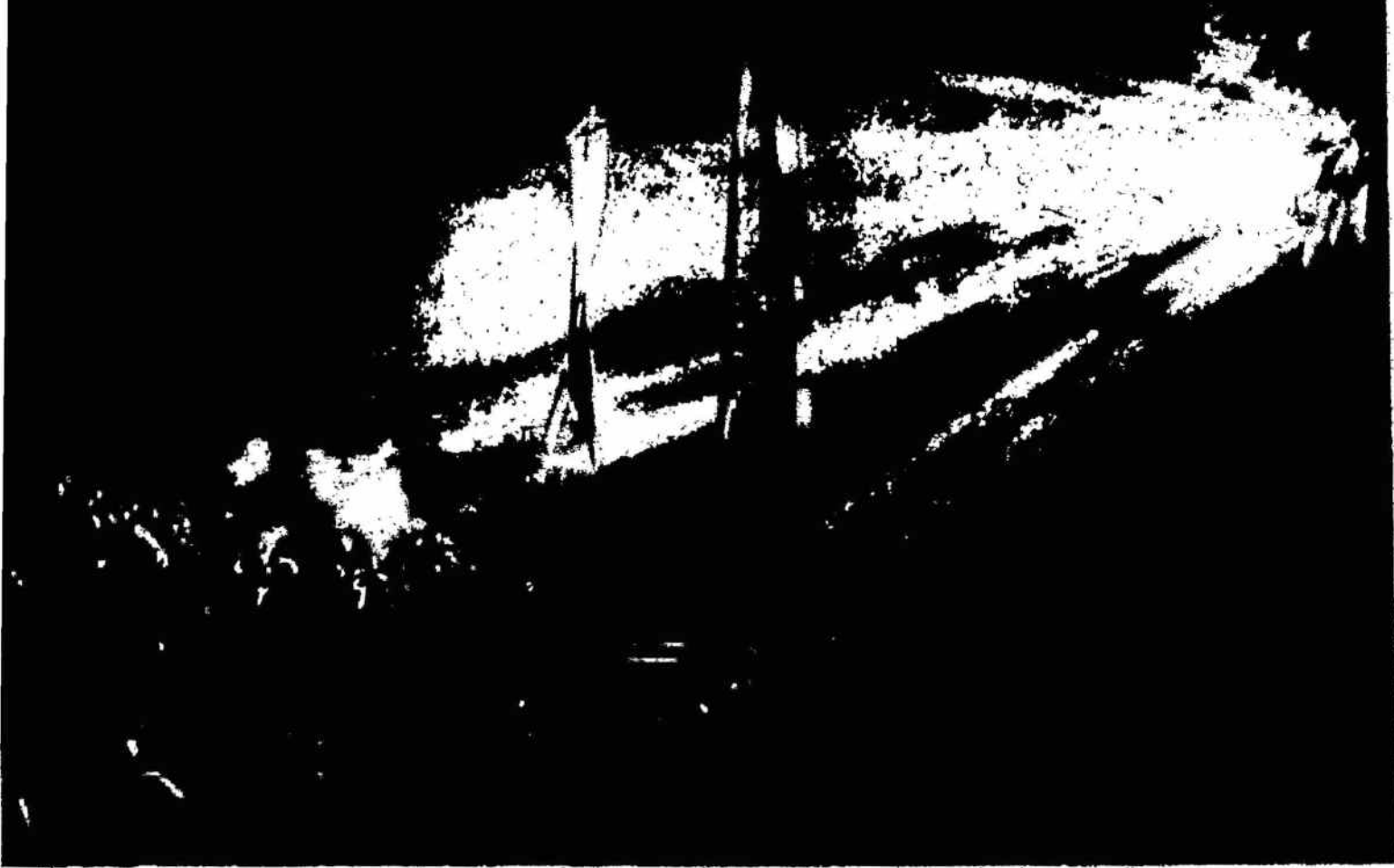
Neramiais, audringais laikais gimęs Kauno batalionas pradėjo savarankišką gyvenimą. Kauno bata-

lionas apsigyveno Žaliojo kalno kareivinėse. Apie tris mėn. čia begyvendamas, batalionas mokėsi rikiuotės ir ėjo įgulos tarnybą. Bet klaikiai niūrus ir nuobodus nuolatinis patruliavimas laikinosios sostinės gatvėse ir įgulos tarnyba slėgė savanorių dvasią; permainos kupino nuotykių fronto gyvenimo laukė visi savanoriai kaip gervė giedros. Ir taip Kauno batalionas Žaliojo kalno kareivinėse išgyveno iki spalio pradžios.

1919 m. spalio 7 d. karininkas Petrauskas įsakymu kariuomenei nuo bataliono vado pareigų atleidžiamas. Laikinai batalionui vadovavo karininkas Kerbelis.

Spalio 6 d. 1. brigados vadas priskiria Kauno batalioną Utenos grupei ir įsako išvykti iš Kauno į lenkų frontą, ginti demarkacijos liniją. Tačiau spalio 9 d. 19 val. 1. brigados vadas įsako batalionui 10 d. 13 val. išvykti į bermontininkų frontą ir vesti žvalgybą prieš juos Baisogalos rajone. Stotyje batalioną perima karininkas Adamkavičius. Iki spalio 15 d. batalionas Baisogalos apylinkėje tik žvalgo.

Spalio 15 d. batalionas pirmą kartą susiremia su bermontininkais Daugėlaičių dvare, kur žuvo du bataliono kareiviai: skyrininkas j. psk. Gracijonas Saka-

Šaulių suvažiavimo koncertas Dainų slėnyje VI. 24. vakare, M. Truso nuotr.

lauskas ir eil. Jonas Jaraminas. Tai pirmosios butegeidėnų aukos. Abu jauni savanoriai po 18 metų amžiaus, kilę iš Radviliškio apylinkės (Šiaulių aps.).

Radviliškio, Šiaulėnų bare batalionas išbuvo ištisą mėnesį, kilnodamasis iš vienos vietos į kitą, žvalgydamas ir saugodamas vietos gyventojus nuo plėšimų. Žymiausias susirėmimas su bermontininkais buvo spalio 21 d. ties Varnėnų kaimu, kur 2. kuopa, netikėtai bermontininkų iš pasalų užklupta, neteko viso turto, ir kuopos vadas ltn. Pridotkas buvo sužeistas.

1919 m. lapkričio 16 d. 1. brigados vadas (kartu ir viso fronto prieš bermontininkus) plk. ltn. Ladyga, rengdamasis pulti bermontininkus visu frontu, įsako Kauno batalionui iki lapkričio 20 d. vykti per Raseinius užimti Tauragę ir užkirsti pasitraukimą bermontininkams Tauragės—Tilžės kryptimi. Lapkričio 20 d. po trumpų kautynių su vokiečiais kareiviais ir žandais, batalionas užėmė Tauragę ir užkirto bermontininkams kelią atsitraukti į Mažąją Lietuvą. Bet tada atvyko Santarvininkų karo misijos gen. Niselis ir pareikalavo atitraukti mūsų kariuomenę iš Tauragės ir leisti bermontininkams laisvai išeiti iš Lietuvos.

Lapkričio 23 d. batalionas išvyko į Jurbarką, kur prie jo prisijungė Seinų komendantūros kuopa. Iš jos suformuota 5 bataliono kuopa, kuri užėmė barą prie Smalininkų.

Kauno batalionas, bekariaudamas su Lietuvos priešais, augo, stiprėjo ir 1919 m. gruodžio 15 d. Įsakyme Kariuomenei Nr. 205 nuskamba, kad „Kauno batalionas nuo š. m. gruodžio 1 dienos performuojamas į pulką ir pavadinamas 7. pėst. pulku. 7. pėst. pulko vado pareigas eiti skiriamas laikinai einantis Kauno bataliono vado pareigas plk. ltn. Adamkavičius Eduardas nuo š. m. gruodžio 1 dienos“.

1919 m. gruodžio 13 d. pulkui įsakyta vykti į Jurbarką, kur stovėjo apie mėnesį laiko ir saugojo sieną nuo Sartininkų iki Nemuno ties Jurbarku.

1920 m. sausio 9 d. 7. p. pulkas pavadintas 7. p. ŽEMAIČIŲ KUNIGAIKŠČIO BUTEGEIDŽIO pulku (Įsak. Kariuomenei Nr. 217 § 1) ir sausio 15 d. gavo įsakymą vykti į Ukmergę prieš lenkus. Po 5 dienų užima demarkacijos linijoje barą prieš lenkus tarp Veprių ir Kurklių. Ukmergės rajone pulkas išbuvo apie 7 mėn. Čia retkarčiais susiremdavo su lenkų už-

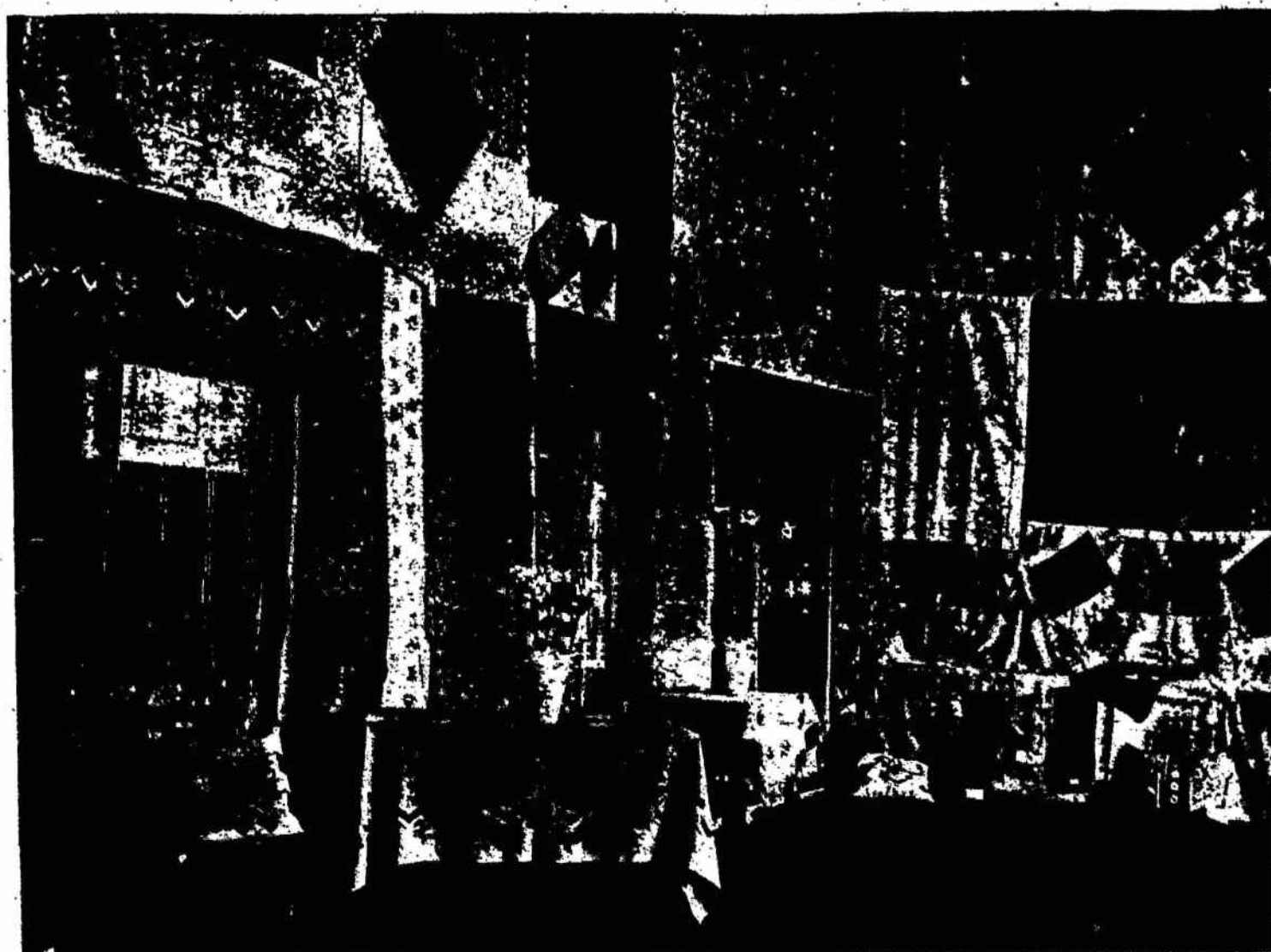
tvaromis. Per tą laiką pulkas mokėsi, rengėsi kautynėms ir aktyviai dalyvavo Ukmergės visuomenės veikime: sutvarkė miesto sodą, rengė piliečiams įvairias pramogas, gegužines, vaidinimus ir kt. 1920 m. liepos 1 d. pulkas, nors ir fronte būdamas, atšventė savo vienerių metų šventę.

Liepos 9 d. pulkas gavo pranešimą, kad lenkai, bolševikų spaudžiami, traukiasi visu frontu; liepos 10 d. pulkas gavo įsakymą žygiuoti Vilniaus kryptimi ir užimti lenkų paliekamus etnografinius Lietuvos plotus, nustatytus liepos 12 d. sutartimi su Rusija. Liepos 10 d. pulkas persikėlė iš sargybų linijos, o jau 15 d. pulko štabas apsistojo Pabradėje; kitos pulko dalys pasiekė Švenčionis ir Svyrių ežerus, o tos pat dienos 14 val. 7. kuopa, ltn. Černiaus vadovaujama, pirmoji įžengė į Vilnių.

Pabradėje pulkas susidūrė su bolševikų kariuomene. Bolševikai, beieškodami maisto, siekdavo tolimus kaimus, plėšdami vietos gyventojus, ir atsidurdami net mūsų pulko užnugary. Kad apsaugotų savo užnugarį, pulkas liepos 23 d. atsitraukia į Paberžės rajoną, štabas apsistoja Paberžėje, o kitos dalys užima barą išilgai kelio, einančio iš Pabradės į Vilnių per Nemenčiną. (7. kuopa, ltn. Černiaus vadovaujama, liepos 19 d. pasitraukė iš Vilniaus ir apsistojo Bajonėlių kaime), kad saugotų vietinius gyventojus nuo bolševikų plėšimų ir agitacijos.

Rugpiūčio 12 d. pulkas vėl grįžo į Pabradę, nes bolševikų kariuomenė jau buvo praėjusi. Mūsų santykiai su bolševikais buvo geri, tik jų vyriausybė reikalavo, kad mūsų kariai nevestų bolševikų karių tarpe agitacijos. Bet bolševikai vis dar laikė užmėtę Vilnių, kaip atramos tašką prieš lenkus, nors Maskvos vyriausybė žadėjo jį tuoju atiduoti lietuviams.

Rugpiūčio 26 d. priešpietinėmis valandomis 7. PP su 8. ir 4. pulkais, griežiant orkestrui, žengė Gedimino sostinės gatvėmis. Vietinių gyventojų džiaugsmas neapsakomas: pulko vadas ir karininkai apdovanojami gėlėmis, keliamos ovacijos ir kt. Tą pačią dieną, 18,15 val., saliuotuoju baterijos salvėmis, antrą kartą iškilmingai pasipuošia Gedimino sostinės pilies kalno bokštas lietuviška trispalves vėliava (pirmą kartą lietuviškoji vėliava Gedimino kalno pilies bokšte buvo iškelta 1919 m. sausio 1 d.). Pulkas apsistojo Šnipiš-

Moterų šaulių rankdarbių parodos kampelis

kių kareivinėse ir išstatė mieste sargybas. (Pulko vadas plk. ltn. Adamkavičius paskirtas įgulos viršininku). Apie 3 savaites pulkas gyveno šnipiškių kareivinėse, remontavo, tvarkė, ėjo sargybą ir mokėsi.

Lenkai, ties Varšuva sumušę raudonąją armiją, pradėjo juos persekioti ir taip pat grąsino mūsų teritorijai. Rugsėjo 22 d. plk. ltn. Adamkavičius, perdavęs Vilniaus įgulą b. gen. Kubiliui, išvyksta skaidiniais su pulku ties Druskininkais ir Gardinu. Nuo to laiko pulkas narsiai ir atkakliai kovoja su lenkais.

1920 m. rugsėjo 24 d. lenkai, subūrę jėgas Sapacinės rajone, stengiasi užimti Druskininkus. Pulko vado padėjėjas mjr. Reklaitis, matydamas keleriopai gausesnį priešą, įsako batalionams trauktis. I. batalionas, įsivėlęs į kautynes ties Pariečė, atsitraukti negalėjo ir, bataliono vado įsakymu, išsisklaidė, kad per miškus, paskirai, galėtų sugrįžti prie savo dalies. III. Bn tokio manevro padaryti nebegalėjo, liko lenkų fronto užpakaly, kur išbuvo apie 10 dienų, nueidamas po 50 km per dieną. Pagaliau prasiveržęs pro lenkų ir bolševikų eiles, rugsėjo 30 d. pasiekė Lydą. Iš čia — traukiniu į Vilnių.

1920 m. spalio 7 d. pasirašyta su lenkais sutartis. Spalio 8 d. pulkas susirinko Vilniuje ir apsigyveno tose pačiose šnipiškių kareivinėse. Bet nespėjo išdžiūti Suvalkų sutarties parašai, o jau spalio 9 d. lenkai užėmė Vilnių. 7. PP kartu su negausiais 4. ir 9. PP daliniais pasitraukė iš Vilniaus ir organizavo stabdomąsias kautynes bare pagal Bukiškių dvarą, turėdamas kaimynus: pietuose 4. PP, šiaurėj 9. PP.

Tris dienas bare buvo ramu. Spalio 13 d. rytą prasidėjo lenkų puolimas. Po dviejų valandų atkaklių kautynių pulkas, neišlaikęs daug stipresnio priešų spaudimo, buvo priverstas pasitraukti 7—8 km. Pasitraukęs, pulkas užėmė barą: Skauduliškiai, Pavidokai, Babrikaučizna ir įvykdė du priešpuolius. Pirmasis buvo įvykdytas spalio 15 d. ir buvo užimtos tik kelios aukštumos. Spalio 16 d. įvykdytas antras priešpuolis, bet jau didesnio masto, veikiant iš abiejų pusių kaimynams. Šis puolimas buvo sėkmingas ir pulkas pasistūmėjo apie 5—6 km pirmyn. Kpt. Tarasenos vadovaujama 3. kuopa užėmė Puciniškių kaimą, bet, staiga lenkų užpulta, po valandos jį vėl paliko. 8. kuopa, kpt. Balno vadovaujama, užėmė lenkų pozicijas ties Puciniškiais ir, užėjusi lenkams, puolusiems 7. kuopą, į užnugarį, smogė. Lenkai, ištikti netikėto 8. kuopos smūgio, pasitraukė panikoje, palikdami 8. kuopai apie 20 belaisvių. Šiose kautynėse buvo sužeistas III. Bn vadas kpt. Vitkauskas. 8. kuopai neišnaudojus pasisėkimo, pulkui buvo įsakyta pasitraukti ir užimti senąsias pozicijas, nes 4. PP, sutikęs stiprų pasipriešinimą Sudervos miestelio rajone, neįstengė pasistūmėti pirmyn.

Spalio 22 d. lenkų kavalerijos daliniai prasiveržia pro kairįjį I. divizijos sparną, nubloškia kavalerijos užtvartą ir, užėję giliai į divizijos užnugarį, paima į nelaisvę divizijos vadą b. gen. Nastopką (buvusį Juodelių kaime) ir jo štabo dalį. Padėčiai reikalaujant, 7. PP pasitraukė apie 20 km ir užėmė poziciją abipus Širvintų—Vilniaus plento, 3 km prieš Širvintų miestelį. Plk. ltn. Adamkavičius paskyrus I. divizijos vadu, 7. PP laikinai vadovauja mjr. Reklaitis.

Spalio 27 d. lenkų stiprios jėgos puola 7., 4. ir 9. PP baruose Ukmergės kryptimi. Lenkai pralaužia 7. PP kairįjį sparną ir užima Poželvą, Giedraičius, Lyduokius. Spalio 28 d. 7. PP 8. ir 9. kuopos gavo įsakymą skubiai užimti Poželvą ir nustumti lenkus Giedraičių link. Kuopos veikė kaip atskira grupė ir žygia-

vo visą naktį žvalgydamos. Naktis buvo šalta, labai pustė. Auštant grupė prisiartinė prie Poželvos miestelio ir be šūvio jį užėmė. Lenkai iš vakaro jį buvo užėmę, bet nakčiai pasitraukė. Poželvos grupė pasuko vieškeliu Giedraičių link. Bikonių kaime užklupo miegantį lenkų eskadroną. Grupei prisiartinus prie kaimo per 100—150 metrų, lenkai pradėjo trimituoti pavojų; grupė puolė kaimą, paėmė 86 pabalnotus lenkų arklius ir 12 belaisvių. Gurguolių ir kito turto neskubo paimti, nes lenkai pradėjo supti abu rinktinės sparnus, šaudydami iš kulkosvaidžių. Grupė pasitraukė per Poželvą Balnininkų link, skubėdama išvesti paimtus arklius ir belaisvius. Kai lenkų ugnis pasidarė nebepavojinga, grupė pasuko Lyduokių kaimo link ir sustojo Paskonių kaime, už 2—3 km nuo Poželvos.

Antrą naktį vėl sutarta 24 val. pulti lenkus Giedraičių link. Susitarta su 2. PP III Bn, atvykusi irgi užkimšti lenkų praplėštą spragą. 7. PP pradėjo pulti ir susirėmė su lenkais ties Bastūnų kaimu. Kaimą gynė lenkų kulkosvaidžių eskadronas. Apie 2—3 val. kaimas buvo užimtas; paimta 12 pabalnotų lenkų arklių ir keliolika belaisvių. Grupė, bevalydamą kaimą nuo lenkų, buvo užpulta iš dešinės ir užnugario, ir vos prasimušė, pasitraukdama Poželvos link, į Bikonių kaimą. 2. PP III Bn puolimo nevykdė; grupė, truputį pailsėjusi, žygiavo Giedraičių link, ten buvo girdėti smarkus šaudymasis. Prie Bekupių dvaro, 6—7 km nuo Giedraičių, pernakvojo (kautynėse nedalyvavo) ir rytą grįžo prie pulko.

Kaunantis 2. ir 9. PP dalims ties Geidraičiais, kairiajame ir dešiniajame sparne irgi ėjo atkaklios lenkų atakos, bet jiems nesėkmingos. Tik ties Juodiškių dvaru 1. kuopos vadas ltn. Gilvis su arti būrio kareivių po smarkių ir atkaklių kautynių pateko lenkams į nelaisvę. Po šių kautynių keletą dienų buvo ramu, kai kur įvykdavo žvalgų, lauko sargybų ir užtvartų susišaudymas. Bet tai neilgai truko.

1920 m. lapkričio 17 d. auštant lenkai didelėmis pėstininkų ir kavalerijos jėgomis puolė Širvintų, Giedraičių bare ir privertė 2. PP (7. PP kairįjį kaimyną) pasitraukti į Poželvą. 7. PP kairysis sparnas, atkakliai kovėsis 7 valandas tarp Šešuolių ir Alonų miškų, pralaužtas. Lenkų kavaleriją užėmė Motiejūnų kaimą ir prasiveržė Anykščių, Kovarsko kryptimi. 7. PP 8. ir 9. kuopos kontratakavo, tačiau su nuostoliais buvo priverstos pasitraukti į Širvintus. Kontratakuojant nelygioj kovoj didvyriškai žuvo 7. PP karininkas, l. e. 8. kuopos vado pareigas, ltn. Zigmas Tiška. 7. PP III Bn net ir sutemus atkakliai kovėsi Širvintų miestelio gatvėse, kol žingsnis po žingsnio buvo stipresnio priešų išstumtas.

18 d. rytą II Bn užėmė Širvintus. Dėl susidariusių aplinkybių pulkas turėjo pasitraukti keletą kilometrų atgal, į Viesių kaimą, kur laukuose organizavo gynimąsi. Gaudyti prasiveržusių lenkų raitininkų buvo pasiūsta mokomoji kuopa, o vėliau ir I bn.

Kadangi buvo žinoma, kad lenkai vėl rengiasi pulti Ukmergės link, o pulke nebuvo tiek žmonių, kad galėtų sulaukyti jų puolimą, tai kilo sumanymas patiems pulti lenkus. Lapkričio 19—21 d. d. buvo įvykdyti du puolimai, labai pasisekė 7. PP.

Lapkričio 19 d. 7 val. 7. PP II Bn (iš 196 durtuvų) gavo įsakymą iš Luonos rajono pulti pietų-rytų kryptimi Širvintų miestelį pagal kelią Ukmergė—Širvintai. III Bn vadui kpt. Balnui pačiam iškelus šį sumanymą, buvo įsakyta su batalionu iš 170 durtuvų ir vieno kulkosvaidžio miškais apeiti Širvintus iš rytų ir pietų-rytų pro Motiejūnų kaimą ir pulti Širvintų mies-

telį. I Bn 2. kuopa iš 43 durtuvų lieka rezervė Luonos dvaro rajone su uždaviniu pridengti ir saugoti 7. PP dešinįjį sparną, o I. ir 3. kuopos buvo pasiūstos 18 d. 23 val. 2. PP vado valdžion į Lyduokius, kuriam buvo įsakyta tuo pat laiku pulti Giedraičius.

III Bn, priėjęs apie 13 val. mišku Motiejūnų kaimą, dviejų kuopų grandinėmis jį atakuoja. Lenkai, nelaukdami lietuvių savo užnugario gilumoje, mūsų kuopas palaikė savosiomis, ir tik kai šios įėjo į kaimą ir puldamos durtuvais šūktelėjo *Valio*, pradėjo blaškytis į visas puses. Pasigirdo keturių kulkosvaidžių šaudymas, bet nugalėtas priešas pasidavė nelaisvėn; dalis panikoje pabėgo į miškus. Kaime suimti lenkų brigados ir Gardino pulko štabai. Greit batalionas atakavo Paširvinių dvarą, kur stovėjo lenkų baterijos būrys. Nuo Ramoškių pusės iš miško pasirodė lenkų grandinė ir raitininkų būrys, bet III Bn juos išblaškė, paėmė Širvinių dvarą ir lenkų artileriją.

Dalis bataliono lieka dvare sudoroti paimtą karo grobį, o kapitonas Balnas su kareivių būreliu įsiveržia į Širvintų miestelį ir ten sukelia paniką. Tuo laiku II Bn įsiveržia į miestelį iš šiaurės-vakarų. Širvintai paimti lenkų kariuomenės; Gardino pulkas sumuštas, jo pulko vadas ir keli karininkai nukauti, 200 lenkų paimta į nelaisvę, o visi kiti, keldami kitoms dalims didžiausią paniką, išbėgiojo. Čia lietuviai paėmė: dvi patrankas su šovinių vežimais, 90 arklių, 22 porinius vežimus, 12 vienkinkių, 7 virtuves, 5 dviračius, 20 kulkosvaidžių, 20 kulkosvaidžių vežimėlių, daug šautuvų ir šovinių, pakinktų, telefono medžiagos ir kt.

Kadangi 7. PP karių eilės buvo gerokai praretėjusios ir, be to, po įtemptų kautynių labai nuvargusios, tai pasisekimui išnaudoti buvo pasiūstas 8. PP I Bn, kuris kartu su kaimyniniais pulkais turėjo išmušti lenkus iš jų pozicijų ir vėl pasitraukti į savo senąsias vietas.

Lapkričio 21 d. 7. PP kartu su 8. PP vienu batalionu puola tomis pačiomis kryptimis ir 7 val. atakuoja Širvintus. Miestelio gatvėse lenkai atkakliai gynėsi, bet po kelių kautynių valandų 7. PP užėmė miestelį, laimėdamas šį karo grobį: 5 kulkosvaidžius, 30 belaisvių, virtuvę, 8 vežimus, 4 arklius, daug šautuvų ir kt. karo medžiagos. Tą pačią dieną apie 17 val. 2. PP užėmė Giedraičius, priversdamas lenkų būrius netvarkingai trauktis.

Lenkų daliniai smarkiai buvo pakrikę. Dėl šios priežasties net, berods, buvo manyta evakuoti Vilnių. Po paskutinių mūsų laimėjimų ir susidariusių aplinkybių atrodė, kad galima ir Vilnių atsiimti. Bet Tautų Sąjungos kontrolės komisijai reikalaujant, turėjo būti sustabdyti ginklai. Tai ir buvo įvykdyta. Abiejų pusių kariuomenėms buvo nustatyta neutrali zona. 7. PP apie 3 savaites buvo Širvintų bare, saugodamas demarkacijos liniją.

1920 m. gruodžio 18 d. 1. PP pakeičia 7. Ppulka. 7. PP žygiuoja į Ukmergę, kur ėjo įgulos tarnybą ir mokėsi. 1921 m. vasario 2 d. 7. PP pakeičia stovintį demarkacijos linijoj Čiobiškių, Musninkų, Širvintų bare 4. PP. 1921 m. rugsėjo 22 d. 7. PP demarkacijos linijoj pakeičia 1. PP. 7. PP, iki šiol buvęs I divizijos sudėty, pereina III divizijos sudėtin ir apsistoja Žiežmariuose. 1921 m. spalio 24 d. 7. PP pakeičia demarkacijos linijoj 9. PP, stovintį Žaslių rajone, ir išbūna čia apie 6 mėn. Gruodžio 17 d. dėkingi žemaičiai už bermontininkų išvijimą iš jų žemės per Telsių gynimo komitetą įteikia pulkui šilkinę vėliavą su išsiūtu raudonam dugne žemaičių herbu — meška. Širvintiečių ir žemaičių dovanotos pulkui vėliavos dabar yra Karo Muziejuje.

1922 m. birželio mėn. 9. PP pakeičia 7. PP demarkacijos linijoj ir 7. PP išvyksta į Rumšiškių rajoną, o po mėnesio persikelia į Kaišiadorius. 1922 m. rugpiūčio 14 d. 7. PP vadu paskirtas plk. ltn. Čaplikas. 1923 m. sausio 12 d. II Bn įsakyta išvykti Kretingon. 1923 m. vasario 25 d. 7. PP persikelia į Klaipėdą. 1923 m. spalio 30 d. pulko vadu paskirtas mjr. Kaudas. 1924 m. kovo 1 d. pulko vadu paskirtas plk. ltn. Genys.

1928 m. liepos 30 d. už narsumą Nepriklausomybės kovose ties Širvintais ir Giedraičiais Respublikos Prezidento aktu 7. p. Žemaičių K. Butegeidžio pulkas apdovanotas Vyčio kryžiaus vėliava. 1934 m. 7. PP atkeltas iš Klaipėdos į Tauragę.

7. PP yra stovėjęs 38 vietose, nužygiavęs Lietuvos keliais 1738 km. Už narsumą kautynėse apdovanoti Vyčio kryžiumi 22 karininkai ir 77 kareiviai.

1939 m. balandžio 5 d. 7. PP vadu paskirtas gen. št. plk. Breimelis.
J. ltn. Šniuolis

7 PP 8 kuopa 1922. III. 8 žiežmarių apylinkėj

Pirmosios butegeidėnų aukos

J. psk. Gracijonas Sakalauskas (kairėje) ir eil. Jonas Jaraminas (dešinėje), abu 18 m. amžiaus savanoriai radviliškietiniai, žuvę kautynėse su bermontininkais 1919 m. spalio 15 d. ties Daugėlaičių dvaru

Butegeidėnai, žuvę kovose dėl nepriklausomybės

1. 8. kuopos ltn. Tiška Zigmas, kilęs iš Raseinių aps., Betygalos vls., Buniūnų vnk. † 1920.XI.17. Paširvinčio dv.
2. 1. kuopos eil. Aperavičius Jonas, Šiaulių aps., Linkuvos vl., Šikšnių km. † 1920.X.31. Juodiškių dv.
3. — „ — Jaraminas Jonas, Šiaulių aps., Radviliškio vl., Birjočių km. † 1919.X.15. Daugėlaičių dv.
4. — „ — Norvilas Jonas, Tauragės aps., Pagramančio vl., Užbudupių km. † 1920.XI.21. Načansų km.
5. 1. kuop. j. psk. Sakalauskas Gracijonas, Šiaulių aps., Radviliškio vl., † 1919.X.15. Daugėlaičių dv.
6. 1. kuopos eil. Zdanavičius Juozas, Biržų m. † 1920.X.31. Juodiškių dv.
7. 2. kuopos eil. Miklasevičius Kazys, Kauno aps., Babtų vl., Alūniškių km. † 1920.XI.20. Motiejūnų km.
8. — „ — Nenortas Juozas, Šakių aps., Lekečių vl., Kretkampio km. † 1920.II.17. Antakalnės dv.
9. — „ — Sumpys Kazys, Mažeikių aps., Tirkšlių vl., Vienakių km. † 1920.XI.20. Motiejūnų km.
10. — „ — Žukauskas Marcelinas, Panevėžio aps., Krekenavos vl., Lebeženos km. † 1920.XI.20. Motiejūnų km.
11. 3. kuopos eil. Barasas Vladas, Raseinių aps., Šiluvos vl., Žalakių km. † 1920.X.31. Orlikių-Tropelių km.
12. — „ — Grigaitis Juozas, Šakių aps., Žvirgždų vl., Janukiškių km. † 1920.X.21. Orlikių-Tropelių km.
13. — „ — Gerulaitis Antanas, Šakių aps., Kriukų vl., Paluobių km. † 1920.X.29. Oličanės km.
14. — „ — Mickevičius Juozas, Kėdainių aps., Šėtos vl. Paežerio km. † 1920.X.31. Orlikių-Tropelių km.
15. — „ — Prakulauskas Ignas, Šiaulių aps., Šiaulėnų vl., Dibeikių km. † 1920.X.31. Orlikių-Tropelių km.
16. — „ — Trakenis Kazys, kil. nežinia, † 1920.X.31. Orlikių-Tropelių km.
17. 4. kuopos eil. Mačioris Kazys, Tauragės aps., Šilalės vl., Kiaukų km. † 1920.XI.17. Ramoškančių km.
18. 5. kuopos eil. Balčiauskas Stasys, Tauragės aps., Batakių vl., Užnegerių km. † 1920.XI.20. Širvintai.
19. — „ — Daniliovas Mikas, Kruonio m. † 1920.III.5. Ukmergė.
20. — „ — Degėsys Boleslovas, Alytaus aps., Daugų vl., Vežionių km. † 1920.XI.22. Širvintai.
21. — „ — Pupšys Justinas, Tauragės aps., Švėkšnos vl., Mataičių km. † 1920.XI.12. Olinovo km.
22. — „ — Reketis Juozas, Kretingos aps., Kartenos vl., Mikališkių km. † 1920.XI.22. Širvintai.
23. 6. kuopos eil. Janavičius Jonas, Raseinių aps., Kelmės vl., Liolių bzn. † 1920.III.18. Kepuriškių km.
24. — „ — Petraitis Mateušas, Kauno aps., Vilkijos vl., † 1920.X.2. Mardosonos km.
25. — „ — Rusilas Bronius, Kėdainių aps., Surviliškio vl., Sateinių km. † 1920.X.2. Mardosonos km.
26. — „ — Staugas Jonas, Kėdainių aps., Surviliškio vl., Užupės km. † 1920.XI.21. Kepuriškių km.
27. — „ — Šmitas Kazys, Kauno aps., Raudondvario vl., Kaniūkų km. † 1920.X.2. Mardosonos km.
28. — „ — Trainauskas Jurgis, Seinų aps., Kučiūnų m., † 1921.III.18. Kepuriškių km.
29. 7. kuopos eil. Budrys Simeonas, Panevėžio aps., Vadoklių vl., Alančių km. † 1920.XI.21. Ukmergė.
30. — „ — Dereškevičius Adolfas, Kruonio vl., Naujovalakių km. † 1920.XI.21. Širvintai.
31. — „ — Murza Juozas, Šiaulių aps., Stačiūnų vl., Baniulių km. † 1920.XI.21. Širvintai.
32. — „ — Vienažindis Antanas, Panevėžio aps., Raguvos vl., Burionių km. † 1920.XI.21. Širvintai.
33. — „ — Vienažindis Jurgis, Panevėžio aps., Raguvos vl., Nibragalių km. † 1920.XI.21. Širvintai.
34. 8. kuopos eil. Birgėla Antanas, Šakių aps., Kidulių vl., Vargiškių km. † 1920.X.13. Budiškių km.
35. — „ — Deveikis Motiejus, Utenos aps., Molėtų vl., Pointketerio km. † 1920.XI.19. Beržės rajone.
36. — „ — Danilaitis Stasys, Šiauliai — Gubernija. † 1920.XI.19. Beržės rajone.
37. — „ — Noreika Stasys, kil. nežinia, † 1902.X.13. Budiškių km.
38. — „ — Pupelis Ignas, Ukmergės m. † 1920.X.29. Širvintai.
39. — „ — Tamašauskas Pranas, Mažeikių aps., Ylakių vl., Margininkų km. † 1920.X.29. Širvintai.
40. 9. kuopos eil. Brazauskas Vladas, Kėdainių aps., Kraklių vl., Pašušonio dv. † 1920.X.13. Zablocio km.
41. — „ — Stunkšaitis Petras, Kretingos aps., Platelių vl., Notėnų km. † 1920.XI.18. Motiejūnų km.
42. 1. kulk. kp. eil. Kreivys Augustinas, Ukmergės aps., Deltuvos vl., Jovaišių km. † 1920.III.11. Migučių km.
43. — „ — Sidlauskas Vincas, Kėdainių aps., Kėdainių vl., Dilgių km. † 1920.III.11. Migučių km.
44. 2. kulk. kp. eil. Krūminas Romualdas, Ukmergės aps. Pabaiško vl., Vaiteliškių km. † 1920.XI.17. Motiejūnų km.
45. — „ — Kudžianskas Stasys, Šiaulių aps., Šiaulių vl., Beržinių km. † 1920.XI. Pory ir Olanovo km. rajone.

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

Šaulių Sąjungos aukščiausias tikslas —

RESPUBLIKOS PREZIDENTO ANTANO SMETONOS ŽODIS ŠAULIŲ SĄJUNGOS DVIDEŠIMTMEČIUI

Prasidėjus žygiams dėl Lietuvos valstybės atkūrimo, pasijutome labai stokoja savų karininkų, valdininkų, mokytojų, žodžiu sakant, pasijutome stokoja tautos auklėtojų, jos gyvenimo rikiuotojų ir vadovų. Dėl tos priežasties mums tuomet atsikuriant darbas ne taip gerai sekė, kaip turėjo sektis. Šiandien, priaugus inteligentijos pajėgų, mes daugumas maža beatjaučiame tuos taip žymius trūkumus, anuomet pasireiškusių.

Kita negerovė, kamavusi mūsų negausingą švietusomenę, kilusią iš Aušros ir Varpo gadynės, buvo lietuvių tautinis bei visuomeninis nesusipratimas, jų nemokėjimas organizuotiems dirbti, silpnas drausmės reikalo atjautimas, negebėjimas susiklaudyti talkoje ką veikiant. Nors mūsų liaudis gera medžiaga valstybės gyvenimo pagrindams, tačiau neapdorota, turi sustingusį rusų įtakoje socialinį jausmą. Tas jausmas reikės gairinti ir ugdyti, kad darniai ir tikslingai reikėtų. To galima pasiekti visuomenę buriant įvairiomis organizacijomis. Bet kol saulė patekės, rasa akis išės: žmonės teko dar neauklėti, ypatingai jaunimas, statyti darban, telkti draugėn savo krašto gintų, savo kultūros dirvonų plėstų. Kokioje organizacijoje lengviausiai būtų galima derinti kultūrinis darbas, visuomeninis auklėjimas ir krašto gynimas?

Susidomėjęs šiuo klausimu, Vladas Putvinskis su savo vienaminčiais ryžos steigti tokią lietuvių organizaciją, kur patys auklėtųsi karinės tvarkos dėsniais, dirbtų tautinį kultūros darbą, mokytųsi vartoti ginklą, pasimokę stovėtų savo tėvynės sargyboje ir, prireikus, eitų talkon mūsų kariuomenei. Jo idealusis sumanymas, radęs tautoje visuotinio pritarimo, pataikė realų pagrindą. Taip 1919 m. gimė Šaulių Sąjunga Krašto Apsaugos Ministerijos globoje, paskum perėjusi tiesioginėn Kariuomenės Vado žinion.

Šiomet jau 20 metų sueina tai mūsų visuomeninei ir karinei organizacijai. Per tą laiką ji spėjo tankiu tinklu aptraukti visą kraštą, išaugo ne tik į plotį, bet ir į aukštį, taip kad ne vien miestuose ir miesteliuose, o ir kiekvienoje žymesnėje apylinkėje rasime šaulių, dirbančių savo platų ir sudėtingą darbą. Vieni mokosi atsidėję rikiuotės, kiti kultūrinėmis priemonėmis žadina tautos susipratimą. Prie senių vadovų prisideda jaunieji, atsargos karininkai ir ats. leitenantai, einą mokytojų ar šiaip tarnautojų pareigas. Taip tad šauliai tapo jungė tarp kariuomenės ir visuomenės. Jie padaugėjo ir sustiprėjo ypačiai po to, kai Sąjungos įstatymas buvo pakeistas ir jos statusas pertvarkytas. Būdama didžiulė organizacija, remiama valdžios lėšomis ir visuomenės aukomis, vadovaujama karių, jau spėjusi stipriau apsiginkluoti, ji siekia plataus, tačiau vieningo tikslo: vykdyti lietuvių tautos vienybę, saugoti ją kultūrinėmis ir ginti karinėmis priemonėmis, jei kas kėsintųsi glemžti krašto laisvę. Jos aukščiausias tikslas — nepriklausoma Lietuva. Prieš jį turi lenktis visi.

Šaulių Sąjunga nelieka tačiau savyje užsidariusi. Auklėdama ir kultūrinėdama savo narius, ruošdama

juos tautos apsaugai, ji stengiasi savo darbais ir savo veiksmais ryškinti visiems nepriklausomos Lietuvos idealą, jam pajungti gyvenimo sroves ir to idealo linkme auklėti lietuvių asmenybę.

Labai platus užsimojimas, virstas kartais sunkiai įveikiamu uždaviniu, kuris tačiau reikia įveikti. Vyrai ir moterys, šauliai ir šaulės, vedami savo krašto meilės, nesibaido vargo, pasitaikančio užsibrėžtame kelyje. Juk jie visi savanoriai, savo valia, vadinasi, neverčiami apsiima eiti pareigas, saugojamas karinės drausmės, ir eina tas pareigas, aukodami savo atliekamą, poilsio, laiką tėvynės labui. Juk šauliu būti nereikia vien juo likti, priešingai, šauliu būti yra suderinti jo pareigos su savo kasdieniniu darbu, viena ir antra tinkamai atlikti. Ši mintis aiškiai pabrėžta ir Sąjungos statute. Toks turi būti pavyzdingas šaulys ar pavyzdinga šaulė.

Šliedamos į kariuomenę, Šaulių Sąjunga savo kultūrine veikla įsirėpia betgi į visuomenės gyvenimą, kadangi jos tikslas yra uždavinys sudrausminti ir padaryti tą gyvenimą tautiškai sąmoningą, išlyginti ir suderinti jo priešybes, kad tauta, tapusi vieninga, galėtų atsispirti visokiems, jai grasantiems pavojams.

Tokiam kilniam ir plačiam Sąjungos uždaviniui tesėti reikalinga stipri vadovybė, gerai paruošta pedagoginiam darbui. Jei taip, tai Sąjungai užtektų plėstis ligi tam tikros ribos, būtent, tiek, kiek neša vadovybės pajėgumas. Tiesa, statusas pageidauja, kad kiekvienas lietuvis būtų šaulys. Pageidavimo prasmę tačiau nereikia raidiškai aiškinti: viena ne kiekvienas tinka būti šauliu, antra, ir Sąjunga negalėtų aprėpti visų lietuvių. Taigi statuto geidavimas skelbia tik šaulio uždavinį, kad jų pavyzdinga veikla nuteiktų visus lietuvius šauliškai, kad jų būtų atjaučiamas nepriklausomas Lietuvos idealas, tariant, Lietuvos laisvę.

Sąjungos vadovai turi būti ypatingai prityrę auklėtojai. Kadangi Sąjunga yra ne vien karinė, bet ir visuomeninė organizacija, tai jiems tenka vadovautis auklėjant ne vien viršine, draudžiamąja ir baudžiamąja drausme, bet ir vidine, visuomenine, pilietine, einančia ne tiek iš baimės, kiek iš sąžinės, iš savo asmens vertės.

Auklėjamas ir auklėjame kitus, bet auklėjimui nėra galo. Dažnai pasigėrime, kad mūsų tauta susipratusi, kad ji nebe tokia, kokia buvusi seniau, kai svetimieji ją valdė. Tai tiesa. Mūsų tautos sąmonė nūdien daug skaistesnė ir nemaža prašvitusi. Tačiau dar daug reikia dirbti, kad ji taptų pakankamai atspari visokiems svetimiems vėjams. Juk maža būti lietuviui, jau drąsiai vadinančiam save tikru vardu. Lietuvis turi būti stiprus žmogus visais atžvilgiais: doras, narsus, ištvermingas, šviesus, sveikas ir, kas svarbiausia, darbštus, žodžiu sakant, tvirto būdo, kaip kad būdavo senovėje lietuvis karys. Ligi tokio idealo mums dar yra labai toli. Mūsų tarpe yra nemaža žmonių, apsilėidusių savo pašaukime, negerbiančių nei savos nei svetimos nuosavybės, norinčių nedoru keliu pasipelninti, niekais verčiančių valstybės ar tautos reikalus,

GYVUOK, ŠAULIŲ SAJUNGA!

Kariuomenės vado brig. gen. St. Raštikio žodis

Kovų metu ir kovų tikslams gimusi, kovose užaugusi ir užgrūdinta, naujoms kovoms pasiruošusi ir pasiryžusi, Šaulių Sąjunga mini savo dvidešimtmečio sukaktį. Džiaugiasi šia sukaktimi visa mūsų tauta, bet, tur būt, daugiausia džiaugiasi kariuomenė ir jos vadovybė, nes Šaulių Sąjunga yra artimiausia kariuomenės padėjėja.

Juk kai kurių pirmųjų Šaulių Sąjungos iniciatorių tarpe buvo kilusi net abejonė, ar verta tokią sąjungą kurti, nes pirmųjų šaulių skaičius buvo labai mažas: vos keli asmenys. Tačiau tvirtas pasiryžimas ir aiškus tikslas nulėmė, ir šiandien šaulius skaičiuojame jau ne dešimtimis, ne šimtais, ne tūkstančiais, bet dešimtimis tūkstančių. Šiandien Šaulių Sąjunga, neskaitant kariuomenės, yra stipriausia organizacija visoje Lietuvoje.

Per dvidešimtį metų buvo ne vienas mėginimas pakreipti Šaulių Sąjungos veiklą į vieną ar kitą šalį. Bet tie mėginimai nepasisekė, ir mūsų sąjunga, atsakiusi siauresnių tikslų, visą laiką ėjo ir eina tiesiu ir plačiu kariškumo, valstybiškumo ir patriotiškumo keliu. Prieš kelerius metus kilnūs Šaulių S-gos siekimai ir uždaviniai liko oficialiai užfiksuoti naujame Šaulių Sąjungos įstatyme ir statute, ir dabar mums lieka tik žiūrėti, kad jie būtų tiksliai vykdomi. Patriotinei Lietuvos visuomenei tie uždaviniai yra suprantami ir aiškūs, visuomenė jiems pritaria, ir todėl Šaulių Sąjunga, ypač paskiausiai laikais, auga ir stiprėja.

Negalima sakyti, kad Šaulių Sąjunga yra jau visiškai susitvarkiusi. Ne, to dar nėra, ji ir šiandien dar nėra išėjusi iš organizavimosi stadijos, tačiau jei visi darbai ir toliau eis tokiu pat tempu, kaip paskiausiai laikais, tai Šaulių Sąjunga gana greit galės baigti tvarkytis ir tada jai liks tik stiprėjimo, tobulinimosi ir savo uždavinių vykdymo darbai.

Būdama nepartinė ir nesrovinė organizacija, Šaulių Sąjunga per visą laiką jautriai reagavo į visus svarbiuosius ir visą tautą bei valstybę liečiančius reikalus. Tie reagavimai buvo labai įvairūs, ligi ginkluoto pasipriešinimo. Todėl Šaulių Sąjunga savo garbingoje isorijoje turi didelį sąrašą savo narių šaulių, žuvusių kovoje už Lietuvos nepriklausomybę ir laisvę. Tai yra didelis, garbingas ir tikrai pelnytas Šaulių Sąjungos pasididžiavimas prieš visą tautą ir istoriją. Šios aukos

partingumo, savanaudiškai ieškančio talkos-užsienyje, nuodijančių samogonke save ir kitus, žiūrinčių sau naudos tik iš kitų, ypatingai iš valstybės izdo. Daug yra mūsų padermėje dar ir kitokių doros negalavimų. Juos gali pagydyti tvarkingas auklėjimas. Tai ne vienų ir ne kelerių metų darbas, tai ilgo laiko trūsas, tai talkos darbas.

Pratindamies ginklu ginti savo kraštą, žadindami apstingomis kultūros priemonėmis tautos susipratimą, šauliai imasi kovoti ir su šiomis mūsų visuomenės ydomis. Šioje kovoje nėra jėgių vieni. Kad bendras žygis geriau sektųsi, Sąjungos statutas pataria jai derinti santykį su kitomis organizacijomis, — su organizacijomis, sakyčiau, ypatingai tomis, su kuriomis savo tikslu turi daug bendrumo ar panašumo.

turi neįkainojamą vertę ir kaip auklėjimo priemonė, ypač jaunimui ir būsimosioms kartoms.

Šauliai turi ir kitą labai plačią auklėjimo priemonę — tai Šaulių Sąjungos kultūrinis darbas, kurio šauliai niekada neatsisakė, negali atsisakyti ir neatsisakys. Mes labai gerai suprantame, kad ginklas yra ne žaislas, kad jis turi būti atiduotas į tinkamas rankas. O kadangi rankos visada yra valdomos proto ir širdies, tai širdis ir protas taip pat turi būti tinkamai paruošti, o tas paruošimas gali būti atliktas tinkamu auklėjimu ir kultūriniu darbu. Be kultūrinio darbo negali apsieiti jokia kariuomenė visame pasaulyje. Šis darbas dar labiau yra reikalingas civilinei karinei savanorių organizacijai. Kultūrinio darbo dirvoje Šaulių Sąjunga per du dešimtmečius yra išvairiusi labai didelę vagą. Šį darbą dirbdama, Šaulių Sąjunga visada atsimena didžiojo šaulio a. a. Vlodo Pūtvio reikšmingus ir labai teisingus žodžius, kad „ne vien ginklu ginsi Tėvynę“.

Burdama visus tautiečius į vieną bendrą tikslą Lietuvos nepriklausomybės gynimo ir stiprinimo šūkiu, Šaulių Sąjunga yra realiausia mūsų tautos vienybės vykdytoja, tos vienybės, apie kurią visi mes taip dažnai ir taip daug kalbame ir rašome ir dėl kurios įgyvendinimo tiek daug ginčijamės ir nervinamės.

Šaulių Sąjungos nuopelnai lietuvių tautai ir valstybei visiems mums yra labai gerai žinomi, ir apie juos netenka čia dar kartą kalbėti. Užteks tik pasakyti, kad Šaulių Sąjunga yra užsitarnavusi ir verta visų mūsų pagarbos ir paramos. Pasistenkime tai ypatingai pareikšti Šaulių Sąjungos didžiosios šventės, jos dviejų dešimčių sukakties proga.

Nuoširdžiausiai sveikindamas visą Šaulių Sąjungą, susilaukusią tokios gražios jubiliejaus šventės, aš dėkoju Šaulių Sąjungos vadui plk. Saladžiui, Šaulių Sąjungos Tarybos nariams, moterų šaulių vadei poniai Marcinkevičienei, šaulių moterų tarybai, rinktinių vadams, vadėms ir taryboms, visiems vyrų ir moterų dalinių vadams, vadėms ir taryboms ir visiems šauliams ir šaulėms už jų sropų darbą, pasiryžimą, susiklausymą, drausmingumą ir didelį norą dirbti. Dėkoju šauliams rėmėjams ir šaulių draugams bei bičiuliams už didelę moralinę ir medžiaginę paramą Šaulių Sąjungai. Dėkoju Šaulių Sąjungos steigėjams ir seniems šau-

Jau čia pat ir didžioji Šaulių Sąjungos sukaktis, seniai laukta, ilgai ruošta. Suvažiuos, suplauks Kauran savo didžiojon šventėn būrių būriai uniformuotų bei ginkluotų vyrų ir tautiniais drabužiais apsivilkusių moterų šaulių. Išgirsime juos dažnai dainuojant, matysime žaidžiant, matysime galiausiai aikštėje juos darniai gretomis žygiuojant. Ne vien žodžiais, bet ir stipria savo užuojauta, pakilusiu nuotaika jais susidomėję pasitiksime ir pasveikinsime su linkėjimais, kad ir toliau nuoširdžiai tarnautų laisvos mūsų tėvynės idealui.

Šiąja proga malonu man pasveikinti ir Trimitas, rodos, jau dvidešimtį metų savo balsu žadinas ir kviečias šaulių šeimą nenuilstamai dirbti tam tikslui, kurs jos aukščiausiai pasistatytas — dirbti Nepriklausomai Lietuvai.

7 p. Ž. Kun. Butegeidžio pulko atsitraukiamieji veiksmai bermontininkų fronte

1. Bendrybės

1919 m. spalio mėnesio pradžioje, veikdami iš Latvijos gerai ginkluotais ir Didžiajame kare patyrusiais pulkais bendra Vokietijos kryptimi, bermontininkai užėmė Šiauliai ir Radviliškis miestus. Šiais puola- maisiais veiksmais bermontininkai siekė galutinai likviduoti beatkuriamą Lietuvą. Pasisekimą toliau plėsdami, galėjo ilgesniam laikui perkirsti svarbias geležinkelius ir plentų susisiekimo arterijas ir nuo likusios Lietuvos teritorijos dalies atskirti Žemaitijos kraštą. Vykstą faktai reikalavo mūsų kariuomenės žygių.

Šiuo laiku mūsų kariuomenės jėgų daugumas dar veikė bolševikų fronte. Kauno batalionas stovėjo kariuomenės rezerve, Kaune, Žaliojo kalno kareivinėse. Buvo priskirtas prie I-os brigados. Kad sutrukdytų bermontininkų užsimojimus, I-os brigados vadas Kauno batalionui įsakė išvykti į Baisogalos apylinkes ir veiksmingai žvalgant, drauge su kitomis kariuomenės dalimis, neleisti bermontininkams veržtis į mūsų krašto gilumą, kol pagaliau, sutelkus daugiau jėgų, juos bus galima sumušti arba išvaryti iš savo krašto.

2. Kauno bataliono organizacija, ginklavimas ir vertė

Spalio mėnesio (apytikriais) duomenimis, Kauno bataliono organizacija ir ginklavimas atrodė šitaip:

Daliniai ir jų vadai	Kovoto- jų skč.	Šautuvų skč.	Klik. skč.	Šovinių skč.	Granatų skč.	Pistol. skč.
Bn. vadas kar. Adamkavičius	— *)	—	—	—	—	—
" adj. " Galkevičius	—	—	—	—	—	—
Ūkio virš. " Lukianskas	—	—	—	—	—	—
Maisto tiek. " Rybakovas	—	—	—	—	—	—
Raštvedys Karo vald. Blažys	—	—	—	—	—	—
Iždin. " Fridmanas	—	—	—	—	—	—
Ginklų prž. " Cybavičius	—	—	—	—	—	—
1. KpV karininkas Polonovas	123	80	—	9000	—	3
2. " " Pridotkas	142	150	—	10000	—	2
3. " " Vaidotas	140	139	—	8400	150	4
4. " " Saladžius	98	77	—	6000	—	3
Klik. KpV " Kerbelis	64	50	10	18000	—	5
Ryšių KpV " Šalkauskas	27	20	—	1000	—	1
Grenad. k-pos vadas " Jonas	29	34	—	2360	770	4
Nerikintotės KpV " "	92	—	—	—	—	—
Iš viso:	715	550	10	56 760	920	22

Būrių vadai lentelėje neparodyti. Su jais batalione buvo 18 karininkų ir 3 karo valdininkai.

*) Bn štabo raštininkai ir kiti pareigūnai, atrodo, buvo ne rikiuotės kuopos sudėty. Brūkšneliais pažymėtose skiltyse reikalingų žinių nerasta.

liams veteranams už jų kūrybingumą, istorinius žygius ir darbo pagrindus. Dėkoju buvusiems šaulių Sąjungos viršininkams, buvusių centro valdybų pirmi- ninkams ir nariams už jų atliktus darbus. Dėkoju aktyviems kautynių dalyviams, ypatingai tose kautynėse sužeistiems šauliams ir buvusiems partizanams už pa- aukotą darbą, sveikatą ir kraują. Garbingai žuvusių šaulių čia neminiu, nes jie bus atskirai iškilmingai pa- gerbti. Šia proga aš noriu padėkoti tik žuvusių šaulių ir partizanų giminėms ir ypatingai jų tėvams, nes tai juk buvo ir jų skausmo aukos ant tėvynės aukuro.

Nuo susiformavimo dienos (1919 m. liepos 1 d.) Kauno batalionas, stovėdamas Kaune, ėjo igulos tar- nybą ir mokėsi karybos. Trijų mėnesių laikotarpy, ano laiko karybos teoriją išėjo gana gerai. Kovotojų tarpe buvo savanorių ir mobilizuotų. Dvasinis ūpas buvo aukštai pakilęs. Didžiojo karo kovų krikštą teturėjo maža vyrų dalis, todėl Kauno bataliono kautingumo vertė, veikiant prieš gerai ginkluotus, gausius ir kare patyrusius bermontininkus, bent pradžioje, buvo tik pakankamai gera.

3. Pradinių Kauno bataliono karo veiksmų santrauka

1919 m. spalio 10 d. 0700 val. Kauno batalionas ap- leido Žaliojo kalno kareivines ir pradėjo pirmą savo karo žygį, o jau 2300 val. išsikrovė Baisogalos geležin- kelio stotyje. Spalio 11 d. organizavo gynimąsi kaimas Gankiai, dv. Bagdonai, kaimas Juodupiai linijoje. Da- linių santvarką, skiriamąsias tarp kuopų žiūr. skaidrę nr. 1.

Apie bermontininkų priekinius dalinius žinių ne- turėta, todėl plačiu mastu organizuotas žvalgymas. 2-ji kuopa žvalgo bendra Liaudiškiai, Miežaičiai kryptimi, o 1-oji kuopa — Šiaulėnai, Šaukotas kryptimi. Iš žval- gybos paaiškėjo, kad maži priekiniai daliniai užėmė kaimą Spičiai, o stambesnės jėgos Puciniškiai, Radviliškis. Žvalgybos su bermontininkais dar nesudūrė.

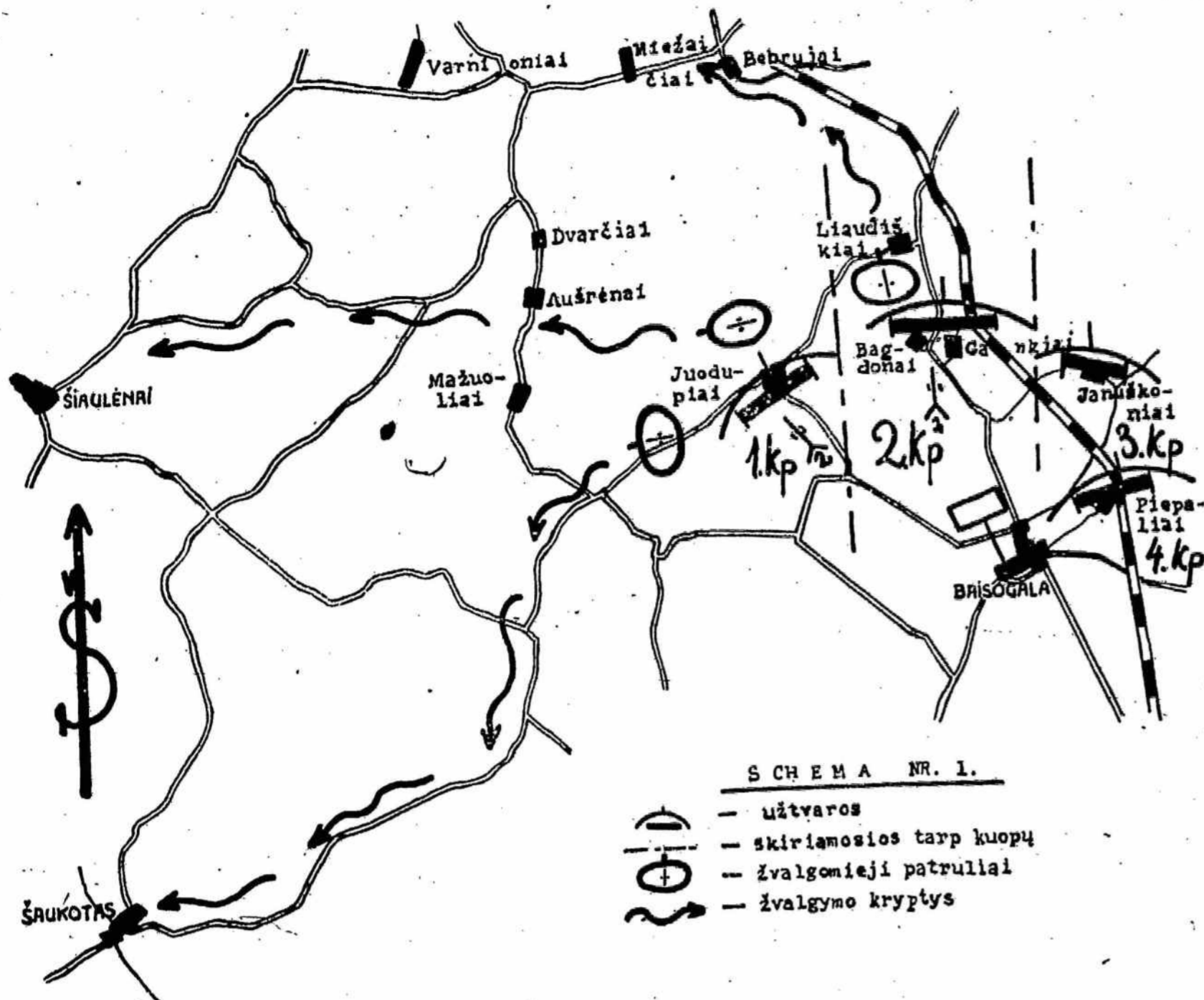
Iš turimų žinių aiškėjo, kad bermontininkai dar neišsiskleidė, o todėl galima juos užklupti nepasiru- šusius. Nedelsiant Kauno batalionas spalio 14 d. įsa- kymu op. Nr. 2 metamas pirmyn. Spalio 15 d. 0600 val. išėjo iš užimamų pozicijų ir po sėkmingų pirmųjų su- sirėmimų, spalio 15 d. užėmė ribą Bebrujai, Miežaičiai, Daukučiai, Varnioniai, Dv. Daugėlaičiai, Sulinkių pel- kės, Šiaulėnai, o spalio 16 d., šią ribą pagerindamas ir susilygindamas su kaimynais, Kauno batalionas išėjo į liniją: Ilgočiai, Žynėnai, Dv. Daugėlaičiai, Šiaulėnai, Tyruliai (pelkės išskirtinai). Santvarką, skiriamąsias su kaimynais ir tarp kuopų žiūr. skaidrę Nr. 2. Iš už- imtos ribos žvalgoma Radviliškis, Puciniškiai, Spičiai kryptimis. Įvyksta žvalgų susišaudymų. Susirišama su kaimynais.

Spalio 10 d. 2300 val. išsikrovęs Baisogalos stoty- je, veiksmingai žvalgydamas ir susidurdamas su ber- montininkais, Kauno batalionas savo dešiniuoju spar- nu padarė 19 km ir kairiuoju sparnu 21 km kelią. Šiuo laiku, t. y. spalio mėnesio viduryje, iš bolševikų fronto į bermontininkų frontą atkelta ir daugiau mūsų kariuo- menės dalių, kurios prieš bermontininkus sudarė jau tolydinį ir kietą ratą. Bermontininkų taktinė padėtis sunkėjo.

Pagaliau turime atsiminti didįjį šaulių, mūsų moralinį autoritetą ir šaulių ideologą, a. a. Vladą Pūtvi. Jam pagarba ir šviesus atminimas teviešpatauja mūsų tarpe visada.

— Stiprėkime, šauliai ir šaulės, būkime susiklausę, drausmingi, pasiryžę, narsūs ir drąsūs! Iš jubiliejinės šventės pasisėmę naujų jėgų ir energijos, iškėlę galvas žygiuokime pirmyn į naujus pasisėkimus ir laimėjimus.

Pirmyn, šauliai!

9) Kuopoms pradėti persigrupavimą ne vėliau 6 val. 21 šio spalio.

10) Apie pradžią ir pabaigimą pranešti man.
Bataliono vadas karin. (pas.)

Adamkavičius.

Adjutantas karin. (-) Galkevičius“.

Gauto įsakymo išpildymui, 21 d. 0600 val. Kauno bataliono kuopos pasikėlė iš užimtų pozicijų ir vykdė atsitraukimą. Dešinysis sparnas (2-roji kuopa) naują poziciją užėmė apie 1000 val. Kuopos santvarka: vieno būrio užtvara ŽYŪNĖNAI kaime, dviejų būrių užtvara užėmė kaimą VARNIONIAI. Į Dv. DAUGĖLAIČIAI išsiųsti žvalgai. Išstačius ginklus ir nelaukiant bermontininkų puolimo, kovotojams buvo leista pasikelti iš apkasų ir pietaut trobose. Tuo laiku 4. kuopa iš VARNIONIAI pasitraukė į DVARČIAI.

4. Pirmas Kauno bataliono atsitraukimas ir priežastys

Bermontininkai ir vokiečių kariuomenės likučiai, bendrai veikdami, pirminiu uždaviniu siekė užgniaužti mūsų beatkuriamą nepriklausomybę, o nepasisekimo atveju, gudriai, diplomatiškai veikdami, norėjo bent laiduoti sau laisvą pasitraukimo kelią į Vokietiją. Santarvės valstybių karo misijai tarpininkaujant, ir šiuo sunkesniu momentu bermontininkai mūsų kariuomenę privertė palikti laisvą jiems pasitraukimo kelią ŠIAULIAI, TAURAGĖ, TILŽĖ kryptimi, todėl kai kurias mūsų kariuomenės dalis teko atitraukti atgal.

Gautam I-os brigados vado įsakymui išpildyti, Kauno bataliono vadas išleido šitokio turinio įsakymą:

„Kauno batalionui operatyvinis įsakymas
Nr. 3.

Varnioniai, 20 spalio 1919, m.

Kad negręsus ramiam atsitraukimui vokiečių valstybės kariuomenės, pareikalavus vokiečių valdžiai, vadas brigados įsakė užimti sekančią liniją: LINKAIČIAI (išimt.), ŽYŪNĖNAI, VARNIONIAI, DAUJOČIAI, MAŽUOLIAI, PALTYNAI (išimt.), dėl ko įsakau:

1) 2. kuopai užimti barą LINKAIČIAI (išimt.), ŽYŪNĖNAI, VARNIONIAI imtinai.

2) 1. kuopai barą VARNIONIAI (išimt.), DAUJOČIAI imtinai.

3) 3. kuopai — DAUJOČIAI (išimt.), MAŽUOLIAI, PALTYNAI išimtinai.

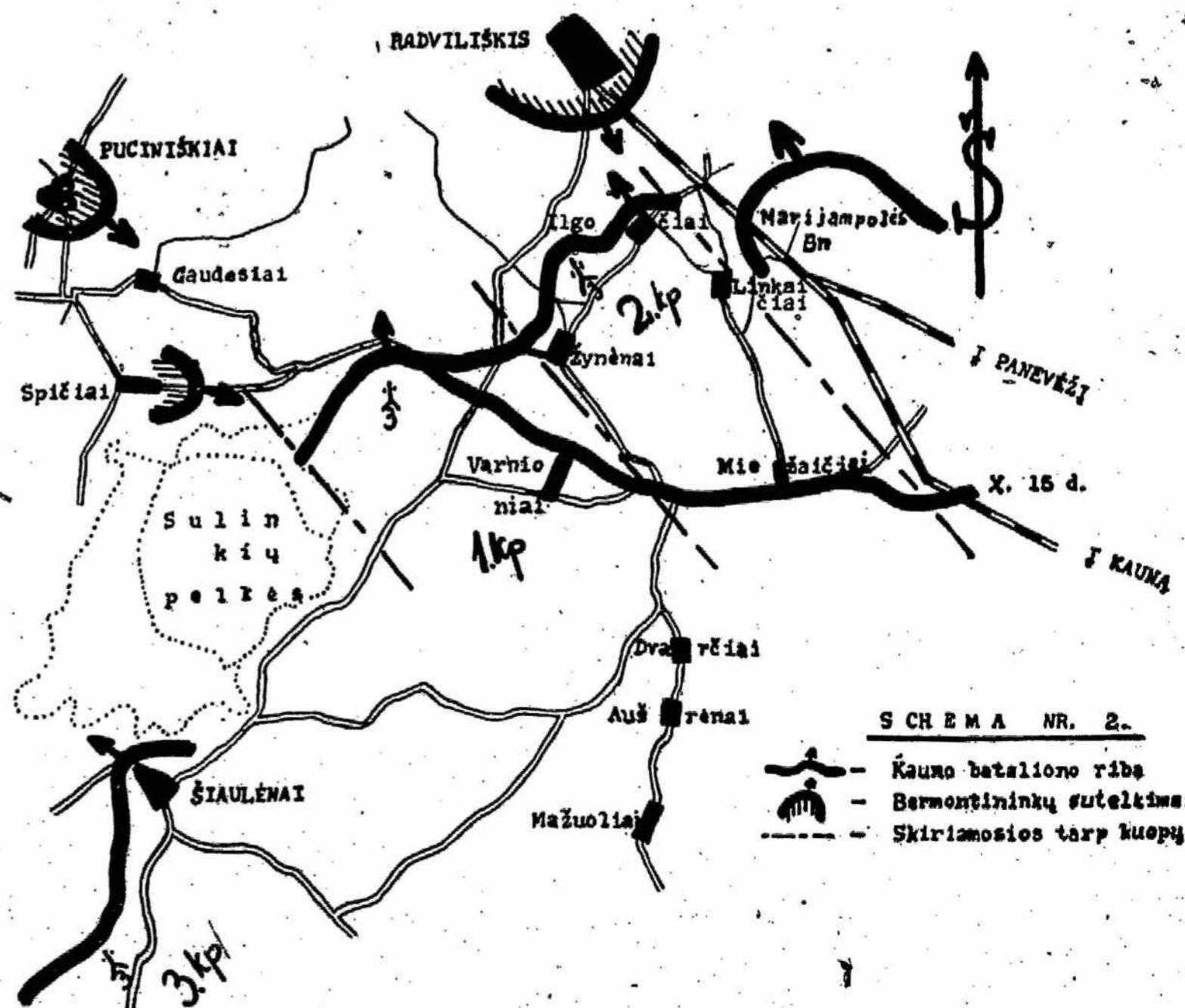
4) Į dešinę nuo mūsų Marijampolės batalionas, į kairę Vilniaus batalionas.

5) Artilerijai (vienas būrys 4. baterijos) rajone DAUKUČIAI, MAŽUOLIAI.

6) Atsargos kuopai apsistoti kaime DVARČIAI (4. kuopa).

7) Grenadierų ir ryšių komandoms — SAKTELIAI.

8) Štabas bataliono ir ūkio dalis su ligonine — AUŠRĖNAI (BIELAZORIŠKIAI).

Apie 1300 val. visi bataliono daliniai buvo įsakytose pozicijose:

2-os kuopos prakišimas mūšyje su bermontininkais aliarmo nuotaikon įstūmė visą Kauno batalioną. Nes vieton pasitraukimo, bermontininkai pradėjo mus pulti. Jų jėgos buvo nežinomos, sumanymai nebeaiškūs. Todėl 1330 val. bataliono vadas daliniams duoda rengiamuosius įsakymus (atsargos priemonė): „1-os kuopos vadui. Eina mūšis rajone antros kuopos, tarp DAUGĖLAIČIAI ir VARNIONIAI. Pasiųskite žvalgybą į 2-ą kuopą ir patys pasiruoškite. Susiriškite su 3. kuopa“. Nerikiuotės kuopai įsako pasiruošt apleist AUŠRĖNAI (žiūr. schemą nr. 3.).

Dar ir 1600 val. bataliono vadas apie 2-os kuopos likimą neturi žinių, nes susižinoti trukdo ryšio priemonių stoka ir miškuotas rajonas, kas aiškėja iš šio pranešimo:

„I-os brigados Vadui. 1919 m. X. 21 d. 16 val. iš AUŠRĖNAI. Apie 11 val. 30 min. vokiečiai puolė VARNIONIAI iš DAUGĖLAIČIAI, NIRTAIČIAI pusės. Mūšys tęsėsi apie valandą. Laike mūšio ryšys su VARNIONIAIS buvo nutrauktas ir tikrų žinių neturiu. Apie likimą 2 būrių antros kuopos su 2 kulkosvaidžiais, buvusios VARNIONIUOSE, žinių neturiu. Pasiųsta žvalgyba sužinoti. Būrys iš ŽYŪNĖNAI pasitraukė į DAUKUČIAI. Yra žinios, nors netikros, kad dalys, buvusios VARNIONIAI, papuolė į nelaisvę.

Batalionas užima barą: DAUKUČIAI, SAKTELIAI, DAUJOČIAI, MAŽUOLIAI. Visas baras miškuotas ir balose, ant kurių jokių būdu gintis negalima. Baterija ir štabas kaime AUŠRĖNAI.

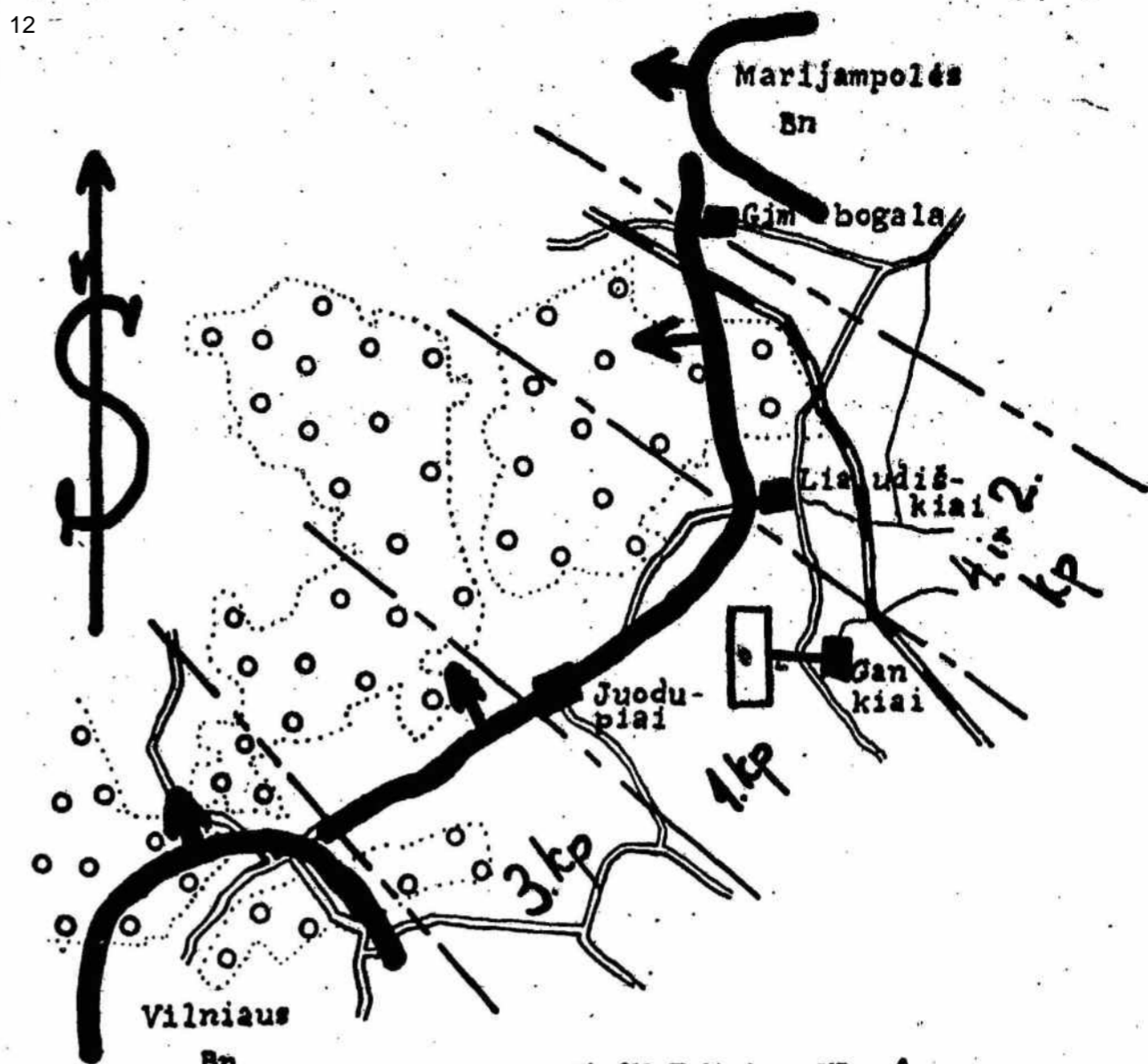
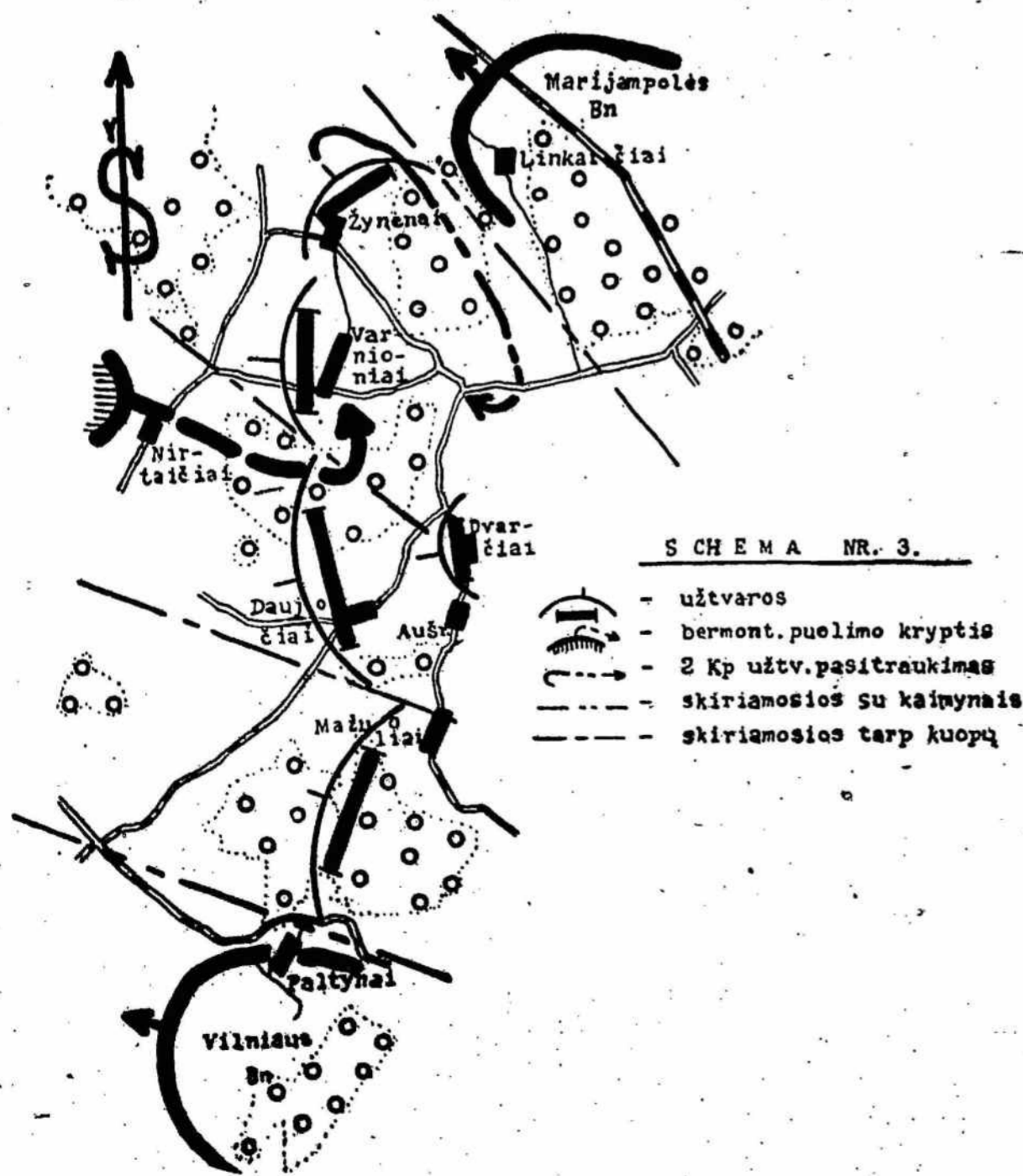
Ryšių nei su Marijampolės batalionu, nei su Vilniaus batalionu nėra. Skubiai laukiu tolimesnių nurodymų. Dabar ant baro ramu.

Karininkas Adamkavičius“.

Apie 1700 val. sugrįžo 2-os kuopos likučiai, kurie pavesti 4 kuopos vado karininko Saladžiaus valdžion. Nuostoliai: 2 užmušti, 2 karininkai ir 6 kovotojai sužeisti, 13 dingo be žinios. Be to, VARNIONIAI kaime pasiliko lauko virtuvė su arkliais ir 2 kulkosvaidžiai.

5. Antras Kauno bataliono pasitraukimas

Spalių 21 dienos bermontininkų puolimas nuplėšė

kaukę nuo bermontininkų veido ir parodė jų nuogus siekimus. Teko susirūpinti fronto budrumu ir tinkamu pasiruošimu naujam susidūrimui. Bet turimos bataliono pozicijos momento rimtumui neatitiko, nes visa fronto juosta, einanti per DAUKUČIAI, MAŽUOLIAI, PALTYNAI buvo pelkėta ir miškuota. Nakčia iš spalių 21 į 22 d., I-os brigados vado nurodymų dvasioje, Kauno bataliono vadas įsakė daliniams atsitraukti į ribą: GIMBOGALA, LIAUDIŠKIAI, JUODUPIAI, PLIUSKIAI. Santvarką ir skiriamosios — žiūr. schemą Nr. 4. Ją kuopos užėmė 22 d. 0800 val.

1200 val. 13 km į šiaurę nuo st. BAISOGALA geležinkelio linija puolė bermontininkų šarvuotas traukinys, kuris, sutiktas kulkosvaidžių ugnimi, pasitraukė. Tą pačią dieną 1900 val. šarvuotasis traukinys vėl pasirodė ir artilerijos ugnimi apšaudė BAGDONAI, GANKIAI, tačiau pradėjus atsišaudyt 4-tai baterijai, vėl nieko nelaimėjęs pasitraukė RADVILIŠKIS kryptimi. Apsisaugoti nuo kitų šarvuoto traukinio ekspedicijų, suardyta geležinkelio linija.

Mūsų kariuomenės dalių pasitraukimo metu bermontininkai puolė ne tik Kauno batalioną, bet ir kitų dalių baruose. Stiproku smūgiu jiems pavyko atmesti Marijampolės batalioną, užėmė st. LINKAIČIAI ir mums strategiškai svarbų geležinkelio kampą. Tuo buvo nutrauktas mūsų susisiekimas su kariuomene, veikusia bolševikų fronte.

Porą dienų bermontininkų puolimai liovėsi, matyti, jie ruošėsi stipresniam smūgiui. Deja, mūsų kariuomenės dalys nebesitraukė, o, supratusios „gudrią“ bermontininkų politiką ir suktus jų planus, vadovybei įsakius, pačios perėjo į lemiamą puolimą. Už žodžio nelaikymą ir apgaulę bermontininkams buvo atmokėta Radviliškio kautynėse keleriopai didesniais kovotojų nuostoliais ir paliktu karo grobiu.

Pradiniuose RADVILIŠKIS operacijos veiksmuose dalyvavo ir Kauno batalionas, bet lemiamoje kovoje nedalyvavo, nes lapkričio 15 d. pakeistas, žygio tvarka, išvyko į Tauragę.

Medžiaga: 1) 7. p. pulko karo veiksmų žurnalas, 2) Operacinių įsakymų nuorašai, 3) Dalinių vadų pranešimai, 4) Reliacija mūšio 21 spalio 1919 m., nuorašas.

Ltn. Namajūnas

TARP KŪJO IR PRIEKALO

(Butegeidėnų III bataliono žygis prieš užnugaryje)

Po nuolatinių įtemptų bei varginančių žygių 1920 m. rugpiūčio paskutinėmis dienomis 7. PP atsistojo poilsiui Vilniuj, Tčia neilgai. Tuo pat prasidėjo kovos su lenkais, kurie ėmė veržtis Lietuvon.

Rugsėjo 22 d. apie 2 val. naktį staiga telefonu gaunamas skubus įsakymas, kad 7. PP III Bn tuojau pasiruoštų žygiui ir pirmuoju skaidiniu (ešalonu) vyktų Gardinan. Tolimesnis uždavinys bus duotas stotyje.

Anksti rytą batalionas buvo jau stotyje ir krovėsi į vagonus. Tada gaunamas įsakymas įvykti į Ožę (Hožą), užimti Nemuno krantus nuo Grandičos iki Juodosios Ančios, ir šitame bare nepraleisti lenkų. Uždavinys aiškus — ginti barą, bet aplinkybės gana miglotos; tačiau daug galvoti nebuvo kada, o reikėjo skubiai vykdyti gautąjį įsakymą.

Apie vidudienį skaidinys jau buvo pasiruošęs ir, smalsių vilniečių lydymas, nudundėjo Gardino link. Priešas jaučiamas netoli — susisiekimas Vilniaus, Gardino geležinkeliu nebuvo tikras — aplinkybės neaiškios. Užtat ir traukinys stotyse turėdavo ilgiau stovinėti ir ilgiau apsižvalgyti.

Rugsėjo 23 d. traukinys atriedėjo į Pariečią; čia skaidinys išsikrovė ir pėsčias žygiavo į Ožę. III Bn vadovavo kpt. Vitkauskas (dabar generolas). Po kiek laiko į Bagužėlius atvyko ir I. Bn, vadovaujamas pulko vado padėjėjo mjr. Reklaičio (dabar d. generolas). Verkpolės kaime buvo trumpasis poilsis. Čia žmonės gyvena labai skundžiai ir valgomo nieko nebuvo galima gauti. Gurguolės buvo pasiūstos kitu keliu: per Druskininkus, Ratnyčia į Ožę.

Batalionas, atvykęs į Ožę, čia rado 2. PP III Bn karininką su keliais kareiviais, kuris paskubomis perdavęs III Bn barą, išvyko į savo dalį. Prieš tai čia stovėjęs 2. PP III Bn jau buvo išvykęs į Druskininkus.

Su 2. PP dalimis susirišti buvo išsiųsta žvalgyba Druskininkų link; 7. Kp išsiųsta į Polnicą. Bet tikrų žinių apie priešą neturėta. Laimei, netikėtai Ožėje papainiojo bolševikų ryšininkas su lauko aparatu, kuris turėjo skubiai vykti į Gardiną. Bataliono vadas jam įsakė greitai surišti su Gardinu. Susijungęs su Gardino

gynimo viršininku, bataliono vadas sužinojo, kad lenkai koncentruojasi Sapackinės rajone, prieš Ožę ir jau yra užėmę Vasarabius, Kilbasėlius, Baltąsias Balas ir Sivanėlius. Vakare, traukdamosi nuo Druskininkų, atvyko 2. PP 9. Kp, kuri pranešė, kad lenkai jau paėmę Druskininkus ir jų vyriausiosios jėgos

nuėjo Pariečės link. Tuo metu atvyko bataliono gurguolė ir ryšio priemonės.

Batalionas gavo tokį uždavinį: 7. Kp pasitraukti į kelią Ožė, Ratnyčia ir saugoti šį kelią nuo Paežerėlių; 8. Kp pasilikti Ožėje; 9. Kp vykti į Verkpolį kad rezervuotų kelią susijungti su mūsų I. Bn. Bataliono baro plotas — apie 28 km. Ryšio su kitomis dalimis neturėta tad ir žinių apie jas nebuvo. Aplinkybės reikalavo veikti greit ir energingai. Žvalgai grįžę iš anapus Nemuno, pranešė, kad visi kaimai prieš Ožę jau lenkų užimti; jie rengiasi keltis per Nemuną. Veikimo sąlygos labai sunkios: tamsi naktis, pasiūsti žmonės ir žvalgai dažnai paklysta; pasivėluoja su žiniom, arba visai negrįžta, telefono ryšis tik su raudonosios armijos užimtu Gardinu. Gardino gynimo viršininkas prižadėjo atsiųsti savo 49. ir 48. PP ir kazokų pulką Ožei užimti, o III. Bn tikslas — skverbtis Pariečės link ir susijungti su I Bn.

Rugsėjo 24 d. rytą gautos tokios žinios apie priešą: lenkų dalis eina keliu Ratnyčia, Ožė; iš dešinės — vakaruose, netoli Ožės, yra persikėlusiu lenkų apie 2 eskadronai. Gausi prieš raitoji žvalgyba pastebėta plento kryptimi: Druskininkai, Pariečė, Verkpolė.

Batalionui buvo duotas toks uždavinys: mūsų Bn 7. Kp ir 2. PP 9. Kp vykti į Verkpolę prie mūsų 9. Kp, 8. Kp eis paskui, kad pasiekusi Pariečę kuo greičiau susijungtų su I. Bn. Iš Gardino pranešta, kad pažadėtos pagalbos dalys jau išvykusios ir jų greit susilauksime.

Apie 10 val. ties Ožę jau pradėjo burtis didelės lenkų jėgos; nuo Ratnyčios jau visai prislinko prie Ožės. Iš už Nemuno keli lenkų karininkai pradėjo derytis su mūsų jėgomis, kad pasitrauktų mūsų jėgos ir leistų jiems laisvai keltis per Nemuną. Bet mūsų bataliono vadas įsakė į jokiais derybas su lenkais nesileisti, o bandančius keltis sutikti ugnimi. Vienai 8. Kp atsilaikyti prieš daug galingesnę priešą nebuvo įmanoma. Bet buvo svarbu kiek galint ilgiau sulaukyti lenkus, kol atvyks bolševikai, o jau paskui jiems atiduoti šį barą; III. Bn turėjo tvarkingai pasitraukti ir skubėti I. Bn į pagalbą.

Alytiškiai išlydi karininką vadą brig. gen. St. Raštikį

Po nevykusių derybų, lenkai pradėjo mus spausti keliomis kryptimis: nuo Ratnyčios pusės jų pėstininkai pradėjo veržtis į miestelį, kita jų dalis jau pasirodė beveik užpakaly, netoli kelio Ožė, Verkpolė. Tuo būdu Ožė buvo apsupta iš visų pusių; prasidėjo šaudymasis. Atsipalaidavimui ir pasitraukimui Bn. jėgos susiskirstė dviem grupėm: viena prieš lenkus nuo Ratnyčios pusės, kita prieš persikėlusius per Nemuną ties Ožė. Nuo Verkpolės pusės lenkų užpakalinę grandinę kuopos rezervai sėkmingai atmušė. 8. Kp pasitraukiant iš Ožės, pasirodė ir bolševikų dalys. III. Bn vadas trumpai supažindino jų vadą su aplinkybėmis ir veikimo planu. Kai bolševikai pradėjo pulti Ožė, 8. Kp, skubiai pasitraukusi, vyko į Verkpolę. Bet artinantis prie Verkpolės pasigirdo kulkosvaidžių ugnis. Pasiūsti žvalgai netrukus pranešė, kad III Bn kuopos kulkosvaidžių ugnimi atrėmė lenkų raitininkų atakas. Lenkų raitininkai atkirtę kelią Verkpolė — Pariečiai. Susitvarkiusios bataliono dalys nužygiavo per Babolėnus Ružnicos link.

Ružnicoj sužinota, kad prieš 15 min. čia buvo apie 60 — 100 lenkų raitininkų, kurie, nupiaustę geležinkelio telegrafo stulpus ir vielas, užvertę kelią ties perėjimu per geležinkelį. Batalionas, pašalinęs kliūtis, nužygiavo Pariečės kryptimi. Pagaliau sutemo. Pamiškėse jodinėjo lenkų ar bolševikų žvalgai. Aplinkybės pasidarė labai neaiškios. Besiartinant prie Pariečės buvo girdėtis smarkus artilerijos ir protarpiais kulkosvaidžių šaudymas. Batalionas, turėdamas tik pėsčią žvalgybą, negreit tegalėjo išaiškinti padėtį. Kai batalionas prisiartinavo per 3 km nuo Pariečės, šaudymas visai nutilo. Iš civilių žmonių sužinota, kad prieš keletą minučių buvo girdėti šauksmas „hura“, o po to šaudymas visai nurimęs.

Netrukus iš dešinės pasigirdo kulkosvaidžių šaudymas, ir batalionas buvo visai sustabdytas. Bataliono vadas su kuopų vadais suėjo į artimiausią namelį susivokti aplinkybėse ir aptarti padėtį. Pasiūsti žvalgai pranešinėjo, kad mūsiškiai sumušti ir kad Senos Rūdos link plentų einančios gana gausios lenkų jėgos, visur, ant visų kelių išstatytos lenkų sargybos, raiti žvalgai ir jojos. Kadangi prieš buvo, matyt, apie dvi divizijos, tai be abejonės, prasimušti nebuvo galimumų. Todėl nutarta eiti atgal iki Rubnicos, o paskui pasisukti į Paežerį.

Visi mūsų kariai buvo baisiai nuvargę, permirkę, alkani; reikėjo skubėti juos išvesti, kad bent kiek numigtų ir pasilsėtų. Batalionas, greit sutvarkęs apsargą, nužygiavo Rubnicos link. Netoli Rubnicos buvo sutiktas bolševikų kazokų šimtinės raitininkas, kuris palaikė mus lenkais ir norėjo pranešti šimtinės vadui, kad mus apšaudytų. Bet šimtinės vadas buvo įspėtas ir susišaudymo išvengta. Mėginta tartis su šimtinės vadu, kad jis praneštų savo pulko vadui apie padėtį, bet, deja, šimtinės vadas buvo bemokslis ir, aplamai, mažai bet kame tenusimanas. Tada bataliono vadas pats parašė pranešimą jų pulko vadui ir, kada batalionas bent kiek pailsėjo, buvo tęsiamas žygis Paežerių link.

Miškas. Tamsi naktis. Miškų kelias blogas. Dėl tamsos žemėlapiu neįmanoma naudotis, net klaiku darosi, tad reikėjo ieškotis iš vietos gyventojų vadovą, galintį išvesti į Paežerius. Pasisekė surasti, gal būtų apylinkėj vienintelį gyventoją, kurį bataliono vadas ir privertė vesti į Paežerius.

Rugsėjo 25 d. auštant batalionas jau buvo Paežeriuose. Įeinant į Paežerius, žvalgai pranešė, kad už pusvalandžio, kai batalionas išžygiavo iš Rubnicos, ten pasilikusią bolševikų kazokų šimtinę staiga užpuolė lenkai, ją išblaškė ir nuėję paskui mūsų batalioną. Lenkų raitininkai neseniai užėmė Strijauskos kaimą; vieni jų atvykę keliu paskui batalioną, o kiti Senos Rūdos, Baltosos, Strijauskos keliu. Paežeriuose esą bolševikai norėjo pasitikti mūsų batalioną su orkestru ir prakalbotimis, bet matydami pilniausioj tvarkoj ir su dainomis bežygiuojantį, tik žiūrėjo ir stebėjosi. Batalionas čia apsistojo poilsiui, o bataliono vadas nuėjo pas bolševikų brigados štabo viršininką susivokti aplinkybėse. Štabe pasitvirtino, kad lenkai tikrai užėmė Strijauskos kaimą. Bolševikai sakė, kad jų čia yra visa brigada su artilerija ir kad nereikia lenkų bijotis.

Bataliono žmonės reikalavo maisto ir poilsio. Sužinota, kad Bandarių kaimas laisvesnis nuo bolševikų, tad batalionas nužygiavo ten, išsistatė postovio saugą ir sumigo. Bataliono vadas susirinko su kuopų vadais aptarti rytdienos veikimo planą ir išspręsti svarbius maisto atsargos papildymo klausimus, nes maisto atsarga jau seniai buvo išsibaigusi ir visi žmonės buvo alkani. Ūkio viršininku buvo paskirtas ltn. Stepelis; jo žinion buvo duota keletas žmonių ir gurguolių. Jis turėjo kaip nors surinkti apylinkėje maisto produktų, kad nors kiek pavalgydintų žmones. Kareiviams taip pat buvo leista, kad užtikę pakelėse bulvių ar kurių kitų daržovių, imtų į kišenes tiek, kiek kas gali. Visų būseną buvo be galo sunki, o rytojus miglotas, neaiškus. Po trumpo snūstelėjimo, ties Paežeriais pasigirdo artilerijos ir kulkosvaidžių šaudymas. Nuo Gardino visi keliai buvo pilni bėgančios gurguolės. Skardus trimas žadino visus iš saldaus miego; po 20 min. batalionas jau žygiavo Ostrinos link. Bolševikai bėgo visur, kur tik beįmanydami.

Iš Paežerių pusės šaudymas nutilo, matyt, bolševikai pasitraukė; iš šiaurvakarių ir iš užpakalio vis dar girdėtis šūviai. Batalionas stengėsi keliu per Naujadvarį išeiti Varėnos link, bet visur buvo pilnas bolševikų ir jų gurguolių. Pakelėje į Naujadvarį bolševikai, pamatę mūsų batalioną, pradėjo šaudyti, pamanę, kad lenkai, bet laiku įspėti nustojo. Artinantis prie Naujadvario sužinota, kad jis jau lenkų užimtas. Truputį stabtelėjęs, užvalgęs ir atsikvėpęs, batalionas vėl žygiavo Vasiliškių link. Prieš tai bataliono vadas tarėsi su bolševikų vadais, kad padėtų prasiveržti pro Naujadvarį Varėnos link, bet kai bolševikai pradėjo abejoti, nuo to sumanymo teko atsisakyti ir pasirinkti kitas kelias.

Visurėjo didžiausios bolševikų masės ir žygis buvo labai varginas; reikėjo labai tvarkingai žygiuoti, kad nesusimaišytų su bolševikais, tuo labiau žygiuojant naktį. Taip bežygiuojančius užklupo tamsi naktis, o besigrūdant tarp bolševikų eilių, dar labiau sumažėjo žygio greitis. Trūko pašaro; pradėjo sirgti arkliai ir nebegalėjo toliau vežti virtuvių ir gurguolių; reikėjo lengvinti vežimus arba imtis kitų priemonių. Pagaliau susivokta ir imta keisti mūsiškius arklius į paliktus bolševikų arklius. Tai buvo labai gera išeitis, nes tie kurnai jau buvo pailsėję ir galėjo vėl vežti, o naktį niekas nieko nematė, kas kur ką daro.

Traukiantis ir iš lengvo krutant, išaušo ir rugsėjo 27 d. Sustota vėl bent kiek poilsiui atsikvėpti, susitvarkyti, o atsilikusiems pasivyti. Užrėbęs kasdieninės

bulvienės, batalionas vėl žygiavo Lydos link. Iš bendros išvaizdos atrodo, kad mūsiškiai ir bolševikai, nuovargio apimti, tyliai dantis sukandę žygiuoja, mažai kalbėdami ir jokios neapykantos vieni kitiems nejaučia. Iš tikrųjų buvo visai kas kita. Prie Lydos artinantis vis dažniau buvo girdėti bolševikų komisarų užmetinėjimai, girdi, lietuviai susitarę su lenkais ir tyčia juos praleidę į bolševikų užnugarį ir sparną. Viename kaime bolševikai buvo suėmę apie 10 mūsų kareivių suėmimo priežasčiai išaiškinti buvo pasiūstas ltn. Černius (dabar majoras), kuris griežtai pareikalavo suimtuosius tučtuojau gražinti, tačiau bolševikai buvo suėmę ir ltn. Čerinių; tik po geros derybų valandos paleido.

Po didžiausio vargo ir plūdimosi su bolševikais, pavakarėje batalionas laimingai prisiartinio prie Lydos. Už poros km nuo Lydos batalioną pasitiko trys raiti bolševikų kazokai, esą butininkai, ir pranešė, kad bataliono vado reikalaujamas jų igulos viršininkas ir komendantas. Klausinėjami kazokai papasakojo, kad mieste esą apie 400 lietuvių, kurie čia formuojasi. Šie vyrai savo elgesiu pasirodė lyg įtartini. Be to, ėjo gandai, kad bolševikai rengiasi mūsų batalioną nuginkluoti, todėl buvo imtasi visų atsargumo priemonių, kad staiga ir netikėtai batalionas nepakliūtų į jų nagus. Bataliono vadas išvyko pas jų armijos vadą.

Po kelių valandų grįžo bataliono vadas ir trumpai supažindino su padėtimi ir apie derybų vaisius su bolševikais, pranešdamas, kad duota dviejų valandų laikas, kuriam praslinkus, mūsų kariuomenė turi būti iš čia išėjusi. Visos gatvės buvo bolševikų prikimštos ir per tokį trumpą laiką buvo nelengva prasiskverbti. Taip pat reikėjo skubėti išvaduoti čia esantį II Bn, kuris buvo bolševikų nuginkluotas ir arkliai atimti. I. Bn karininkams padedant, viskas buvo atimta ir vėl atgauta. Po valandos energingo darbo ir ginčų su bolševikais, batalionas vėl buvo sutvarkytas ir pasirengęs žygiuoti iš to užburto rato. Netrukus lietuvių rinktinė jau skverbėsi iš Lydos pro bolševikus Bagdonavos link.

Bolševikų masės buvo visai pakrikusios ir kautynėms nebetinkamos. Reikėjo skubėti, nes pavojus nebuvo praėjęs. Iš šiaurės vakarų lenkai jau toli buvo praėję pro Lydą; retkarčiais pasigirdavo ir šautuvų ugnis. Žmonių skaičius buvo daug didesnis, tad ir žygis buvo daug sunkesnis. Tvarkai palaikyti visiems vadams reikėjo daug energijos išseikvoti. Po varginančio nakties žygio prašvito. Pastebėta, kad I Bn tikrai buvo bent kiek dvasiškai pamuštas ir jame trūksta tvarkos: žmonės tai atsilikdavo, tai išeidavo į priešakį, landžiodavo po ūkininkų trobas grobstinėdami. Gerai vietai pasitaikius, III Bn vadas kpt. Vitkauskas įsakė visai žygiuojančiai daliai sustoti ir išsirikiuoti. Supažindino visus su būseną ir mūsų uždaviniu, po to paaiškino kokia turi būti žygio tvarka ir drausmė, ir sudraudė visus, kad žygyje prisilaikytų nurodytos tvarkos: neklaužados bus baudžiami griežčiausiai, net sušaudomi.

Visa rinktinė truputį pailsėjo, užvalgė sriubos ir žygiavo Alšėnų link. Griežtas rinktinės vado įsakymas laikytis žygyje tvarkos, gerai paveikė žmones: toliau žygiavo daug tvarkingiau.

Naktis į rugsėjo 29 d. buvusi dar sunkesnė už praėjusias. Dar didesnėje netvarkoje ir labiau pakrikę bolševikai traukėsi ir tamsoje maišėsi su mūsų žmonėmis. Dėl tamsos rinktinė buvo priversta persiskirti į dvi dalis, kurių viena atsiskyrusi tamsoje dingo. Tuo-

jau buvo sustabdytos kitos dalys, surastas atsiskyręs batalionas, o jau auštant susitvarkiusi rinktinė žygiavo pirmyn.

Bolševikai, matydami sunkią lietuvių būseną, lyg tyčiodamiesi siūlė eiti į Molodečną. Eiti pro Trobius Alšėnų link buvo jau per vėlu: iš vakarų buvo lenkai, o kelias Trobiai — Alšėnai jau užimtas lenkų žvalgų. Prasimušti pro jų frontą nebuvo vilties; visos dalys be miego, be tinkamo valgio ir be pertraukos žygiavusios, buvo taip nuvargusios, kad kur kiek stabtelėjusios, lyg miego ligos apimtos, krisdavo ir knarkdavo, kad net būdavo sunku prižadinti. Tokiame stovyje rinktinė buvo netinkama bet kokioms kautynėms, tad reikėjo eiti tuo keliu, kuris buvo laisvas, kad tik paspruktum ir užbėgtum lenkams už akių. Atvykusi rinktinė į Bagdonavą sužinojo, kad lenkai, nepriėję Klevos upokšnio, yra Surviliškių, Dieviniškių, Subatninkų rajone, o kelias Bagdonava, Ašmena laisvas. Tad visi užmiršę alkį, nuovargį, įtempė paskutines pastangas, kad kuo greičiau paspruktų iš to rajono ir pasiektų savus.

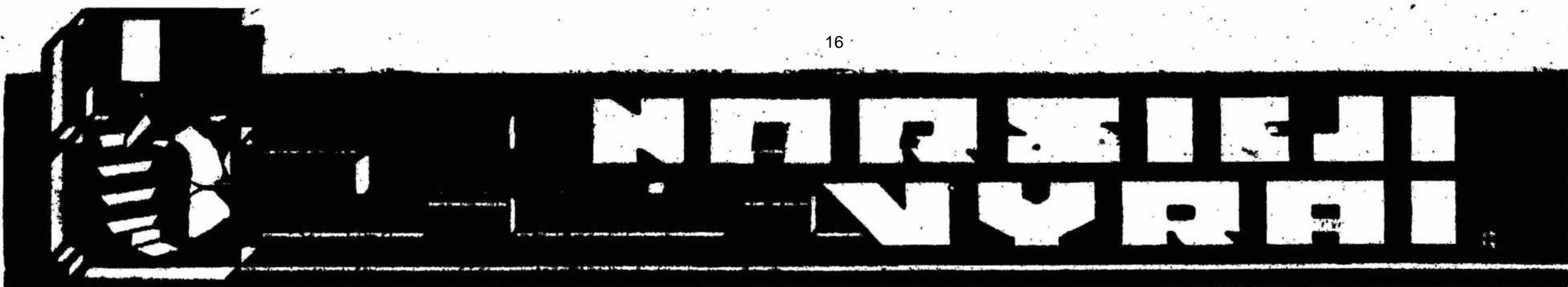
Atstumas nuo Bagdonavos ligi Alšėnų apie 11 km ir išvargusi rinktinė nežygiavo pilnų 2 valandų. Čia batalionas sužinojo linksmą žinią: lenkai jau liko iš kairės (pietvakariuose), per Ašmeną kelias laisvas, o netoliese Ašmenos jau yra lietuvių sargyba. Visi apsidžiaugė, gavę tokių žinių, atsirado daugiau jėgų, energijos ir vilties išsivaduoti iš tos bolševikų maišaties ir lenkų persekiojimo, ir lengviau atsikvėpti savųjų tarpe.

Rugsėjo 30 d. rinktinė atvyko į Ašmeną. Čia bolševikų dalinių likučiai dar buvo užsilikę. Iš vietinių gyventojų sužinota, kad Vilniaus link, netoli Ašmenos, tikrai yra lietuvių sargyba. Ašmenoje truputį pasilsėta. Visi buvo be galo alkani ir tikėjosi čia ką nors gauti užvalgyti, bet kaip visur, taip ir čia nieko negauta. Teko pasitenkinti kasdienine bulviene. Žygiuota Vilniaus kryptimi. Po geros žygio valandos rasta pirmoji lietuvių 4 PP sargyba.

Visi neapsakomai apsidžiaugė vėl atsідūrę su savaisiais: visų ūpas pakilo ir širdy pasidarė daug lengviau, lyg būtų sunkus akmuo nuriedėjęs. Sužinota, kad geležinkelis Molodečna — Vilnius veikia, ir dar šis tas iš bendrosios padėties. Tuo laiku tų žinių pakako.

Netrukus kelionė buvo tęsiama į artimiausią Godugajų stotį. Iš čia apie sugrįžimą buvo pranešta į Vilnių ir pareikalautas skaidinys (ešelonas). Naktį pernakvojus, anksti rytą buvo gautas skaidinys, į kurį greit visas batalionas pasikrovė. Prieš išvykstant visi buvo išrikiuoti ir bataliono vadas kpt. Vitkauskas pasveikino visus, kad laimingai užbaigė taip sunkų ir gana varginantį žygį, išreiškė padėką už ištvermę ir linkėjo ateityje irgi garbingai atlikti visus žygius. Po to sugiedojo Tautos himną ir sušuko valio. Skaidinys išvyko Vilniaus link. Iš šio varginančiai įtempto ir nepaprasto žygio grįžo 10 karininkų ir 750 kareivių. Tai gi tuo 7 PP III Bn žygis lenkų užnugarį ir baigėsi.

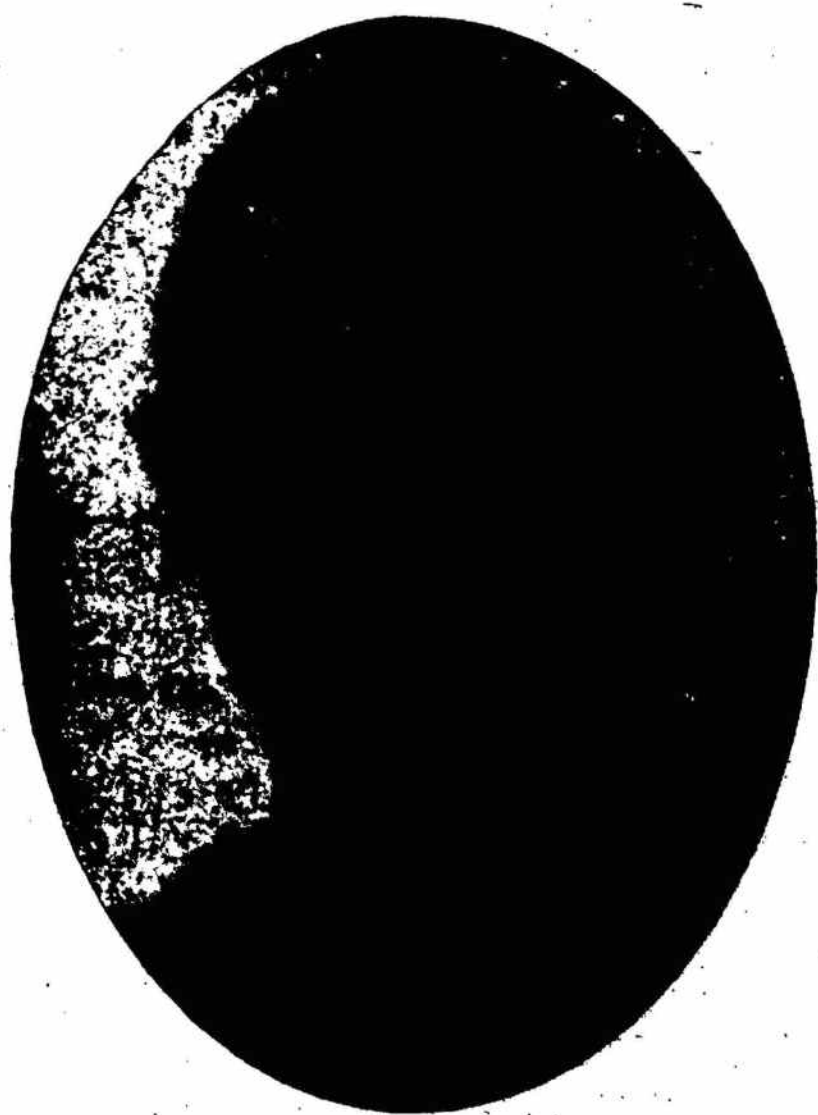

LTN. ZIGMAS TIŠKA

Leitenantas Zigmas Tiška, kilęs iš Raseinių aps., Betygalos vl., Buniūnų vienkiemio. Tiškai gyveno gana pasiturinčiai, tad ir savo sūnelį pramokyti ir išleisti į žmones galėjo. Ligi 1914 metų Tiškų Zigmukas mokėsi šiaulių gimnazijoje. Kada užsiliepsnojo Didysis karas ir 1915 metais vokiečiai užėmė šiaulius, okupantų valdžia neleido baigti VIII klasės savo artimiausiam tėviškės kampelyje, o teko baigti mokslą Vilniuje.

Baigęs Vilniaus gimnaziją, 1919 metais stojo į Karo Mokyklą. 1919 m. gruodžio 16 d. sėkmingai baigė Karo Mokyklos II laidos kursą ir 1920 m. sausio 8 d. atvyksta į 7 pėst. Žemaičių Kunigaikščio Butegeidžio pulką.

Pulke iš pradžių buvo 1-moj kuopoj ir ėjo jaunesniojo karininko pareigas. Gegužės mėn. pabaigoj perkeltas į 8. kuopą ir nuo birželio 8 d. paskirtas l. e. 8 kuopos vado pareigas. Jo tarnavimo metu pulkas veikė prieš lenkus Širvintų ir Giedraičių rajonuose.

Lapkričio 17 d. 7 PP 8 ir 9 kuopos puola Motiejūnų kaimą, kuriame stipriai laikėsi lenkai, tačiau puolimas nepavyksta ir kuopos dideliais nuostoliais priverstos kautis. Pačiame puolimo įkaršty sunkiai sužeistas į krūtinę 8 kuopos vadas ltn. Tiška. Du kareiviai puolė gelbėti savo vadą, bet nepasisekė: vienas jų vietoj nukauamas, o kitas lengvai sužeidžiamas. Tada ltn. Tiška liepė jį palikti vietoje ir pačiam gelbėtis. Sužeistas ltn. Tiška pateko lenkams.

Lapkričio 19 d., kai buvo paimti Širvintai, nuogas ir apiplėštas ltn. Tiškaus kūnas rastas netoli Paširvinčio dvaro. Matyt, jam nesuteikė pagalbos ir sunkiai sužeistas nelygioj kovoj mirė didvyrio mirtimi. Jo kūnas iškilmingai palaidotas Ukmergės kapinėse.

Ltn. Tiška buvo tikras karininkas savo dvasia ir darbais. Savo draugų ir valdinių buvo mylimas kaip

drąsus karys. Už pasižymėjimus kovose dėl Lietuvos nepriklausomybės apdovanotas Vyčio kryžiaus ordinu.

Teodoras Arlauskas, tarnavęs laisvės kovų metu ir nešęs sužeistą ltn. Tišką, pasakoja savo atsiminimuose šit ką apie savo vadą: „Aš negaliu ir negalėsiu užmiršti taip mylimo ir gerbiamo asmens, vado Tiškaus. Jis buvo tikras Tėvynės sūnus, jis gynė Tėvynę, kiek tik galėjo, jis visur buvo pirmasis, jis paaukojo savo brangiausią turtą — gyvybę ant Tėvynės aukuro, kad jo brolių ir seserų krūtinėje laisva širdis galėtų laisvai plakti“.

BUTEGEIDĖNAI, APDOVANOTI VYČIO KRYŽIUMI BEI JO ORDINU

Mjr. Kerbelis Andrius. Kapitonai: Vitkauskas Vincas, Tarasienka Petras, Baltrūnas Petras. Leitenantai: Balnas Teodoras, Katasonovas Dimitrius, Statkevičius Vaclovas, Kemežis Antanas, Šalkauskas Zigmas. J. leitenantai: Tiška Zigmas, Kulvicas Vladas, Černius Juozas, Matelis Jeronimas, Štatas Antanas, Hamanskis Sergiejus, Ramonauskas Kazys, Bitvinskis Teodoras, Andrikis Juozas, Žilinskas Kazys, Šarauškas Bronius, Gudaitis Kristupas, Kalinauskas Leonas. Viršilos: Lias Povilas, Kalesnikas Aleksas. Puskarininkiai: Gutmanas Jonas, Grigaitis Antanas. San. psk.: Jankauskas Kostas. J. puskarininkiai: Sinušas Antanas, Mikalajūnas Matas, Baukus Petras, Petrauskas Jonas, Nutautas Kostas, Petratis Jonas, Lukauskas Juozas. Grandiniai: Šukutis Kazys, Stankevičius Petras, Kaškonas Jonas, Pocius Simas. Eiliniai: Mickevičius Kazys, Danielius Viktoras, Savickas Jonas, Banionis Antanas, Astrauskas Vladas, Vikšnaitis Antanas, Barakovas Leiba, Gordonas Mejeris, Zubis Pranas, Pilius Jonas, Venzelis Antanas, Remeikis Antanas, Triukas Antanas, Doveikis Matas, Radzevičius Vincas, Staškūnas Antanas, Svolskinas Juozas, Krustinas Aleksas, Benušis Ignas, Balčiauskas Jonas, Pavačiauskas Jonas, Žebelis Jonas, Mackevičius Marijonas, Šimkus Stasys, Antolevičius Balys, Judgalvis Mikas, Norkus Leonas, Danielius Petras, Vanglikas Petras, Buividas Adolfas, Čeikus Vladas, Kontuktas Juozas, Repšys Stepas, Kaupinaitis Juozas, Krikščiuonas Julius, Keršauskas Jonas, Ūselis Ignas, Kaupas Matas, Gulbinas Stasys, Arlauskas Teodoras, Pilkonis Viktoras, Belskis Petras, Kazakevičius Antanas, Noreika Juozas, Jamontas Povilas, Linauskas Pranas, Stankus Vladas, Ulinskas Vincas, Dovidavičius Petras, Šadaitis Antanas, Šiugžda Bernardas, Balčiūnas Alfonsas, Rabačiauskas Vincas, Antanavičius Juozas, Pušinskas Juozas, Glzauskas Kazys, Zalinus Augustas, Aniūnas Antanas, Mircinskas Vincas, Čekauskas Petras, Petrauskas Nikodimas.

DIDINGAS ŠAULIŲ DARBŲ PARADAS

Pereitą savaitę visa Lietuva gyveno mūsų šaulių sąjūdžiu. Nebuvo nė vieno krašto kampelio, kuriame nebūtų pasireiškusi šaulinė dvasia ir iš kurio nebūtų išžygiavusios šaulių voros į Kauną švęsti savo didžiosios sukakties. Visais Tėvynės keliais ir vieškeliais, visokiomis susisiekimo priemonėmis dešimtys tūkstančių uniformuotų šaulių skubėjo krašto vadovybei ir mūsų tautai parodyti savo jėgas, savo drausmę ir savo sąjungos nuveiktus darbus. Ir sugužėjo daugiau kaip 25.000 šaulių vyrų ir moterų. Kauno visuomenė šaulius sutiko šventine nuotaika. Miestas per visas didžiąsias šaulių dienas buvo pasipuošęs tautinėmis vėliavomis, o ties geležinkelio stotimi šauliams sutikti buvo pastatyti specialūs garbės vartai su įrašu: „Šauliai, Tėvynės viltys Jumyse“. Atvykę į Kauną, šauliai ritmingomis voromis žygiavo miesto gatvėmis į savo laikines būstines, daugiausia į mokyklas, o kai kurie ir į palapines. Čia būstinėse visą laiką viešpatavo tvarka ir karinė drausmė.

Kaunas tuč tuojau pajuto šaulių didžiosios šventės pulsą. Sukruto miesto žmonės, judrumo įgavo kasdieninis gyvenimas, gatvėse skambėjo tvirti šaulių žingsniai, kuriuos nuolatos lydėjo orkestrų maršų garsai. Visuomenė įtemptai laukė šaulinių iškilmių, o jų sulaukusi praskaidrino savo veidus ir širdis ta pačia dvasia ir nuotaika, kuri trykšte tryško iš šaulių pulkų.

Didžiosios šaulių šventės programa buvo taip su tvarkyta, kad nebuvo nė vienos neišnaudotos minutės. Programos vaizdai ėjo lyg filma kino-teatre. Keitėsi vaizdas po vaizdo ir vis visi jie nauji, išpūdingi, įdomūs, sukelią pasigėrėjimo. Prasidėjus šaulių dienoms, Kaune, Ateitininkų rūmuose, buvo atidaryta vertinga šaulių moterų tautodailės paroda. Joje buvo išstatyta apie 2.000 eksponatų. Tai vis šaulių moterų rankų darbai: viskas čia išausta ir išsiuvinėta jų pačių rankomis, viskas išmarginta mūsų tautinių raštų motyvais, čia matyti kruopštus ir sąžiningas darbas, kuriuo galima pačioms pasigėrėti ir prieš užsieniečius pasididžiuoti. Eksponatai vėliau buvo tam tikros komisijos įvertinti ir jų autorės apdovanotos.

Penktadienio rytą prasidėjo šaulių sporto komandų ir šaudymo ekipų varžybos. Tuo pačiu metu daininkai ir muzikantai vykdė dainų šventės repeticijas. Šaulių sportinėse varžybose dalyvavo apie 3.000 sportininkų. Šauliai čia įvykdė varžybas šių sporto šakų: futbolo, lengvosios atletikos, krepšinio, šaudymo, gimnastikos ant prietaisų, plaukymo, šuolių, dviračių lenktynių, patrulio žygius dviračiais ir pėsčiųjų, stalo ir lauko teniso; be to, šaulės moterys išpildė gražius tautiškus ir plastinius šokius. Nekartodami čia sporto varžybų rezultatų, kuriuos šauliai ras smulkiai sužymėtus „Trimate“, turime tačiau pažymėti, jog šaulių sportinės varžybos turėjo gražaus pasisekimo, jos suartino šaulius sportininkus, o visuomenę gražiai nuteikė įvykęs sporto šventės uždarymas, kurio metu kariuomenės vadas b. gen. St. Raštikis pirmenybių laimėtojams įteikė dovanas. Jas suaukojo įvairios Kauno lietuviškos įmonės. Varžybų laimėtojams įteikta apie 200 dovanų. Netrukus įvyko sportininkų vyrų ir moterų paradas.

Po sporto šventės uždarymo šaulių būriai patraukė į Vytauto Didžiojo muziejaus sodelį, kuriame buvo pagerbtas nepriklausomybės kovose žuvusių ginklo

draugų ir šaulių Sąjungos kūrėjo Vl. Putvinskio atminimas. Pradedant apeigas, šaulių Sąjungos vadas plk. Pr. Saladžius prabilo į gausiai atvykusius šaulius ir tūkstantines visuomenės minias. Jis sakė, jog čia yra mūsų tautos šventovė, tačiau čia ne liūdesio ir ne raudų vieta. Prie Nežinomojo kareivio kapo ir pats liūdniausias gedulo maršas skamba galinga triumfo ir laimėjimo gaida. Čia yra šaulių krikštavietė, čia yra jų jaunystės lopšys. Ir mes, šauliai, esame kraujas iš kraujo ir kaulas iš kaulo tų šimtų mūsų karžygių, kuriems garbingai šioje šventovėje atstovauja Nežinomojo Kareivio palaikai. Šauliai yra nepriklausomybės kovų metų vaikai ir jiems, kaip ir anieks žuvusiems dėl Tėvynės laisvės partizanams ir kariams, kovos laukai — geriausiųjų, kilniausiųjų šaulių žygių laukai, tikrosios šaulių jaunatvės laukai. Ir toliau Šaulių Sąjungos vadas kalbėjo: „Nežinomojo Kareivio kapas, žuvusiųjų dėl Lietuvos nepriklausomybės karžygių kapai — mūsų dvasios tėvų kapai. Ir mes, ateidami čia, ateiname ne tik jų pagerbti, bet ir dvasioje su jais pabendrauti, kaip geri vaikai su gerais savo tėvais kad bendrauja, ypačiai rimties valandą. Mes gyvename ir privalome gyventi tam, kad nepriklausomybės nei mes, nei mūsų vaikai niekad nebūsimės. Mūsų pareiga būti, kad ir nors kažin kokios audros atūžtų į mūsų ramiąją padangę, mūsų žemės nepriklausomybė ne tik kad išliktų, bet kad po audrų ji pasaulio akyse atsitiestų dar stipresnė, dar kilnesnė ir visiems lietuvių tautos vaikams lygiai palaiminga“. Karo muziejaus orkestrui griežiant gedulingą maršą, Šaulių Sąjungos vadas plk. Pr. Saladžius ir moterų šaulių vadė S. Marcinkevičienė ant Nežinomojo Kareivio kapo padėjo vainiką. Taip pat vainikus sudėjo šaulių šventėje dalyvavusios Latvijos, Estijos ir Suomijos šaulių delegacijos. Sąjungos vadovybė atskirą vainiką padėjo ir prie Vl. Putvinskio paminklo. Šias iškilmes palydėjo Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Suomijos tautiniai himnai, o mūsų mėlynąją vakaro padangę raižė trys šaulių aviacijos lėktuvai.

Nuleidus karo muziejaus vėliavas, senoji Šaulių Sąjungos vėliava su tam tikromis apeigomis buvo iškilmingai perduota Karo muziejui. Šaulių Sąjungos vadas čia paaiškino, jog senoji sąjungos vėliava yra jau susidėvėjusi, ji sąjungai niekieno nebuvo įteikta. Todėl Sąjungos Taryba yra nutarusi šią 20 metų sulaukusią Šaulių Sąjungos centro vėliavą perduoti Karo muziejui, kad ji, čia būdama, primintų jaunajai kartai, kaip lietuviai būrėsi į šaulių eiles, kaip ėjo kariauti dėl savo laisvės, kad ji paskatintų jaunąją kartą būti Vyčio Žemės sargyboje. Po šio paaiškinimo, senoji sąjungos vėliava buvo atnešta prie žuvusiems dėl Lietuvos laisvės paminklo, o iš čia ji, kartu su karo invalidais, išžygiavo į Karo muziejų. Tada rinktinių vėliavos, ginkluoti šauliai, bendrinių pratimų dalyviai pražygiavo pro Nežinomojo Kareivio kapą. Vyriausybės nariai, kariuomenės vadovybė ir visuomenės atstovai susirinko į Karo muziejaus salę. Čia ginklų vajeaus komiteto pirmininkas ats. plk. ltn. P. Gužas paskaitė

Šaulių Sąjungai naujosios vėliavos dovanojimo aktą:

— 1939 metų birželio 24 d. Kaune, mes, Lietuvių visuomenės organizacijos, su visa lietuvių tauta pagerbdamos šauniąją mūsų šaulių šeimą jos gražių su-

kaktuvių dieną ir atsidėkodamos už jų budrų ir pasiaukojantį budėjimą atvaduotosios Lietuvos žemės Laisvės sargyboje, dovanojame Šaulių Sąjungai ir prašome priimti šį kariškosios ir šauliškosios garbės ženklą — Lietuvos Šaulių Sąjungos vėliavą, broliškos vienybės, riteriškumo, drąsos, išvermingumo ir pasiryžimo simboli kovoti už savo idealus ligi paskutiniojo kraujo lašo. Dovanodami jums, garbingi šauliai, tą vėliavą, kuri nuo šios dienos bus jūsų šauniųjų ateities žygių vadovė, esame įsitikinę, kad ši vėliava bus ištikimiausių Lietuvos sūnų ir dukrų rankose, kad ji visados laisvai ir aukštai plevėsuos jūsų šauniųjų gretų priešakyje, vesdama jus į jūsų ir Lietuvos laimėjimus, kad ji laisviems lietuviams amžinai bus jų Laisvės ir kovų dėl tos Laisvės garbingas ženklas.

Visuomenės organizacijų atstovai pasirašė šį aktą, o vyriausybės nariai ir kariuomenės vadovybė atliko vėliavos prie koto prikallimo apeigas. Gi senąją vėliavą dedant į Karo muziejaus Šaulių Sąjungos skyrių, orkestras griežė maršą „Kritusiems šauliams“ ir giesmę „Lietuviais esame mes gimę“.

Vėlai vakare Tėvynės gamtos žaliuojančiame prieglobstyje, Kauno ažuolyno Dainų slėnyje, įvyko didžiulė šaulių dainų šventė. Joje dalyvavo 90 šaulių chorų su 2.500 dainininkų ir griežė apie 600 žmonių orkestras. Į šventę suplaukė apie 70.000 žmonių. Atvyko ir vyriausybės nariai, kariuomenės vadas ir organizacijų vadovybės. Šventę pradėjo trumpu žodžiu Šaulių Sąjungos vadas, kuris iškėlė dainos reikšmę mūsų tautinio atgijimo laikais ir jos uždavinius šių dienų mūsų tautos gyvenime. Šventės programa buvo didelė, įvairi, dainos parinktos skambios, chorai gerai paruošti, o orkestras visus tiesiog žavėte žavėjo. Pirmą kartą pas mus įvyko tokio milžiniško orkestro koncertas. Chorams dirigavo N. Martinonis, M. Karka ir A. Budriūnas, o orkestrui — B. Jonušas. Dainų šventė praėjo dideliu pasisekimu, dešimtą tūkstantiniams klausytojams palikdama gilaus įspūdžio. Šventės metu nakties tamsos apjuostą padangę laikas nuo laiko skaidrino fejerverkai.

Sekmadienį, birželio 25 d., buvo paskutinioji Lietuvos šaulių jėgos ir darbų parado diena. Jau iš ankstauro ryto didžiulės šaulių voros žygiavo per miestą į karo aviacijos aerodromą. Čia šauliai apjuosė didžiulius aerodromo plotus. Viduryje buvo pastatytas ir žalumynais apkašytas lauko altorius. Parado aikštės krašte įrengta skoninga Respublikos Prezidento, vyriausybės ir kariuomenės vadovybės tribūna. Prie jos iškelta valstybinė vėliava, o keliasdešimt tautinių vėliavų plevėsavo prie tam tikrų stiebų. Viename jų plevėsavo ir Šaulių Žvaigždės vėliava. Šaulių rinktinių ir būrių vėliavų miškas apsupo pamaldų altorių, o šimtai jų buvo pastatyta šaulių vorų priešakyje.

Čia iškilmės prasidėjo pamaldomis, į kurias atsilankė Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, ministras pirmininkas ats. b. gen. J. Černius, vyriausybės nariai, kariuomenės vadas b. gen. St. Raštikis, kariuomenės štabo viršininkas d. gen. St. Pundzevičius, generolai, karininkai, svetimų valstybių diplomatiniai ir karo atstovai, Baltijos valstybių šaulių delegacijos, mūsų visuomenės vadovai ir tūkstantinė minia žmonių. Mišias celebravo arkivyskupas-metropolitas J. Skvirckas, asistuojamas vyr. kariuomenės kapeliono kan. A. Sabaliausko ir generalvikaro prel. K. Šaulio. Po pamaldų arkivyskupas-metropolitas pašventino naująją

Šaulių Sąjungos vėliavą, o vyr. kariuomenės kapelionas — naujuosius šaulių aviacijos lėktuvus.

Pasigirdo skardi Šaulių Sąjungos vado komanda — ginklu gerbk! Suakmenėjo šaulių jūra, orkestras sutrinko maršą. Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, lydintas kariuomenės vado b. gen. St. Raštikio ir savo asmens adjutanto gen. št. plk. ltn. Stp. Žukaičio išvažiavo pasisveikinti su šaulių daliniais. Tuo pat aukštuosius viršininkus su raportu sutiko Šaulių Sąjungos vadas plk. Pr. Saladžius, lydintas sąjungos štabo viršininko gen. št. plk. ltn. P. Žuko. Prezidento pasveikinimas — „Sveiki, šauliai!“ ir šaulių atsakymas „Sveiks, Tamsta!“ — didžiu aidu skambėjo visame aerodrome.

Pasisveikinęs su šaulių rinktinėmis, Respublikos Prezidentas pirmiausia Šaulių Sąjungos vadui įteikė naująją sąjungos vėliavą. Respublikos Prezidentas tarė: „Mano pasitikėjimas, tautos vardu duodamas, yra didžiausias Tamstai ir visai Šaulių Sąjungai. Tikiuosi, kad garbingai, išvermingai ir drausmingai ginsite šią savo šventenybę vėliavą“. Priėmęs vėliavą, Šaulių Sąjungos vadas pareiškė: „Saugosiu ir gerbsiu Šaulių Sąjungos vėliavą, kaip šventenybę ir drausmės simbolį. Prisiekiu visų šaulių vardu“. Šauliams gerbiant ginklu, naujoji vėliava buvo pastatyta visų šaulių vėliavų priešakyje.

Respublikos Prezidentas Antanas Smetona šauliams pasakė kalbą, kurioje pirmiausia pasveikino kariuomenės vadą, Šaulių Sąjungos vadą, visą sąjungos vadovybę, šaulius ir šaules. Po to Respublikos Prezidentas, be kita ko, pareiškė:

— Šią jūsų, šauliai, dvidešimties metų sukakties iškilmę giliai atjaučiate ne jūs vieni: ją taip pat atjaučia vyriausybė, kariuomenė ir tauta. Juk nėra verslo nei luomo, nėra, gal būt, nei atokiausio kaimo apylinkės, iš kur nebūtų šiandien atstovų jūsų eilėse. Visai Lietuvai artima ir miela jūsų organizacija, kurios pradžia siekia mūsų laisvės kovų meto. Nors ir darbymetis, tačiau noriai leido jus Kaunan tėvai ar giminės, šeiminkai ar viršininkai, kurių žinioje būdami dirbate kasdieninį darbą — leido, nes jie įsitikinę, jog to reikalauja doros piliečio pareiga. Ir valdžia didžiai vertina jūsų sąjungą visų pirma dėl to, kad ji sudaro ritmą mūsų krašto ginkluotųjų pajėgų dalyje, vertina ypačiai ir dėl to, kad ji auklėja mūsų tautos viltį, kultūrinama jos prieauglį. Daug jums pasitikime, bet ir daug gero iš jūsų laukiame. Atvykę jau spėjote viešumai pasirodyti dainomis, tautiniais žaismais ir sportu ir tuo pasirodymu susilaukėte iš jos nemaža dėmesio. Dabar va pražygiuosite šioje aikštėje, rinktinėmis išsirikiavę, su savo vėliavomis, akivaizdoje daugelio žmonių, jūsų pasižiūrėti čionai susirinkusių. Tas paradas tai istoringas, jums atmintinas įvykis. Jis tartum gairė, kuri atžymi, koks buvo ligi šios sukakties išgyventas tarpas ir kas teks jums gyventi, žvilgtterėjus į ateitį. Šią valandą įteikiau Sąjungos Vadui visų jos vėliavų vėliavą, simbolizuojančią arba ženklinančią jūsų pareigas ir jūsų teises, išdėstytas Sąjungos statute. Toji vėliava, tai jūsų šventenybė telkianti jus glaudžion drausmingon draugėn. Kad vieningai gintute Nepriklausomą Lietuvą ir jos garbę, kad dirbtute dėl jos geresnio rytojaus. —

Prezidento kalba palydėta Tautos himnu. Kariuomenės vadas b. gen. St. Raštikis, kreipdamasis į šaulius pareiškė:

KOVOTOJAS ŽVALGANT

Žvalgymo sėkmingumas daug priklauso nuo atskirų žvalgų. Geras žvalgas yra patvarus, narsus, miklus, pasiryžęs ir mokąs susivokti. Jis veikia tyliai, ramiai, visada pasirengęs kautis. Žvalgas žvalgo priešą ir vietovę, tuo saugodamas savuosius dalinius nuo netikėtumo.

Blogai

Žvalgai turi parengtą (užtaisytą, su durtuvu ir tinkamai nešamą) šautuvą ir dujokaukę.

Gerai!

Dieną žvalgai paprastai šuoluoja nuo vienos uždangos iki kitos, taikydami prie vietos. Artimiausios uždangos yra žvalgų siektinos ribos.

Visi mes, šauliai ir šaulės, tarnaujame Nepriklausomai Lietuvai, esame pasiryžę savo krauju ir ginklais ginti josios laisvę ir nepriklausomybę. Buvome, esame ir būsimе ištikimi tėvynei ir valdžiai. Jautėme, jaučiame ir jausime pagarbą ir dėkingumą Lietuvos vyriausybei už teikiamą paramą. Bet ypatingą padėką ir pagarbą visada reiškėme, dabar reiškiamo ir ateityje tai darysime mūsų Vyriausiajam Ginkluotų Pajėgų Vadui Respublikos Prezidentui ir mūsų Garbės Šauliui Antanui Smetonai. Todėl ir šių iškilmių proga kariuomenės ir visuomenės vardu pagerbsime savo vyriausiąjį vadą ir garbės šaulį Respublikos Prezidentą, jo garbei visi darniai, šauliškai sušukdami tris kartus valio!

Kariuomenės vado kalba lydima valiavimais ir ovacijomis. Šaulių Sąjungos vadas plk. Pr. Saladžius savo kalboje pareiškė, kad naujoji sąjungos vėliava visus šaulius paskatins dar glaudžiau suburti savo eiles, sustiprinti savo karinį žingsnį ir lietuvišką dvasią. Šioji šaulių diena, jų pasirodymas reiškia džiaugsmą, pagarbą Tėvynei Lietuvai ir Valstybės Prezidentui. Sąjungos vadas Prezidento, vyriausybės ir kariuomenės vado garbei pakvietė šaulius sušukti audringą „Valio!“ Vėl nuskambėjo skardus valiavimas ir ovacijos.

Prasidėjo visuomenės lėšomis šauliams nupirktų ginklų įteikimas. Ginklų vajių komiteto pirmininkas ats. plk. ltn. P. Gužas, taręs keletą žodžių, paskaitė šį ginklų įteikimo aktą:

— Šiais Lietuvos Šaulių Sąjungos jubiliejiniais metais visa tauta, nepalaužiamai pasiryžusi ginti kiekvieną Tėvynės žemės pedą, savo ištekliais ginkluoja kariuomenę ir šaulius. Tauta žino, kad iš jos rankų karių ir šaulių priimti ginklai nebus be reikalo pakelti ir be garbės nuleisti. Ir Kauno visuomenė šaulių Są-

jungos dvidešimtmečio sukakties didžiųjų iškilmių dieną, birželio 25 d., Lietuvos šauliams įteikia 2.000 šautuvų, 50 lengvųjų kulkosvaidžių ir 2 lėktuvus. Šie ginklai tegul Jums, šauliai, visados pasako, kad Kauno visuomenė, kaip ir visa lietuvių tauta, valstybės gynimo darbe petys į petį žygiuoja su savo kariuomene ir Lietuvos Šaulių Sąjunga. Mūsų darbas ir mūsų ginklas Lietuvai Tėvynei! —

Iš visos Lietuvos suvažiavę jaunųjų ūkininkų atstovai taip pat čia šauliams įteikė simbolinius ginklus — 20 šautuvų, t. y. nuo kiekvienos apskrities po vieną šautuvą.

Priėmęs ginklus, Šaulių Sąjungos vadas pareiškė visą šaulių nuoširdžią padėką visuomenei už jos gausias ir brangias medžiagines aukas ir moralinę paramą Lietuvos šauliams.

Respublikos Prezidentui ir kariuomenės vadui sugrįžus į tribūną, prasidėjo didysis šaulių paradas. Pražygiavo šimtai rinktinių ir būrių vėliavų, ritmingomis voromis, tvirtu žingsniu ir šviesiais veidais ėjo šaulių vorų voros, o joms pražygiavus, pralėkė dviratinkai ir motociklistai; žygiuoti pradėjo keli tūkstančiai moterų šaulių ir gale sunkvežimiais buvo pravežti visuomenės šauliams įteikti ginklai. Parado metu padanges raižė naujieji šaulių lėktuvai. Visas paradas darė gilų įspūdį, šauliai pasirodė harmoninga savo drausmės vienybės ir karinio pasiruošimo manifestacija.

Didžiuoju paradu baigėsi šaunišios šaulių dienos Kaune. Pavakare miestas vėl skendo dainų ir maršų muzikos sukuryje. Tai šauliai traukė į geležinkelio stotį ir iš čia išvažinėjo į savo namus, kad galėtų toliau su padvigubinta energija varyti Lietuvos Nepriklausomybės apsaugos darbą.

J. S.

Mano kelionės įspūdžiai

(Žiūr. „Kario“ Nr. 25)

Nors New Yorke gyvendami dažnai išvažiuodavom į užmiestį, į pajūrį Atlantik Sity, esantį apie porą šimtų km. nuo New Yorke, bet Amerikos kaimo gyvenimo vaizdo negalima gerai susidaryti, nes visą laiką važiuojama beveik pajūriu, ir miestas nesibaigdavo. Pravažiudavom puikiausias milijonierių vasaros rezidencijas, į kurias sudėta ne tik daug milijonų dolerių, bet daug žymių architektų sielos ir rūpesčio. Ne tik pačios vilos brangios ir puošnios, bet ir vilų rajonai nepaprastai puikiai įrengti ir puikiomis gėlėmis bei medeliais dekoruoti. Žaliturės gražiai rūpestingai apkarpytos, žolė nupiauta ir visame rajone išvedžioti laistytuvų tinklai, taip kad iš šalies žiūrint atrodo, jog žemė čia skylėta ir iš jos gražiausiais vingiais tvyska vanduo ir drėkina viso rajono žemę. Važiuojant pajūriu į gražiausią vasaros kurortą Atlantik Sity, kad ir ne milijonierių, o paprastų valdininkų ar šiaip piliečių vilų rajonuose neteko matyti, kad būtų apsitvėrę tvoromis, kaip pas mumis. Ten jų vilų rajonus dažniausiai skiria žaliturės arba lengvos vielinės tvorelės. Bevažiuodami į Atlantik Sity, pakelėje aplankėme taip pat gražų kurortą Arsbury Park. Čia yra milžiniški rūmai, kur vasaros metu esti mokytojų, politikų, demokratų arba respublikonų konferencijos. Čia anksčiau buvo ir tarptautinės konferencijos. Tuose rūmuose yra visų tautų vėliavos, taigi ir mūsų.

Viename gražesniųjų pajūrio kurorte, Atlantik Sity, toli, apie pustrčio kilometro jūron, yra ant geležinių polių 70 metrų pločio tiltas (Steel Pier). Ten yra įvairiausi cirkai, milžiniška šokių salė, puiki muzika, žymiausi Europos artistai ir žymios Amerikos meno pajėgos. Keli puikūs kinai bei pasilinksminimo įstaigų, alaus, kokteilio barų, restoranų.

Man, kaip ūkininko sūniui, įdomu buvo pažinti ir Amerikos ūkininkų gyvenimą, pamatyti, kaip atrodo Amerikos laukai, kaimai ir ūkininkai ir p. Šį savo norą tegalėjau patenkinti važiuodamas į Clevelandą dalyvauti Dr. V. Kudirkos biusto atidengime. Kadangi į tas iškilmes važiuo ir New Yorke lietuvių, tai ir pasiūlė Brooklyne gyvenanti ponija Seniūšienė savo automobiliu nuvežti. Kartu važiuo ir ponios Triečiokienė ir Lelešienė. Iš New Yorke į Clevelandą ir Čikagą važiuojant teko pravažiuoti net 8 valstybes — kelių tūkstančių klm. kelias. Toje kelionėje, kur norėdami sustodami ir apsižvalgydami bei pailsėdami, išbuvome apie porą savaitių.

Tuoj už New Yorke labai retai tesimatė ūkininkų gyvenimų ir didžiausi žemės plotai buvo tušti. Atrodo, kad prie tokio miesto kaip New Yorkas, kur gyvena daugiau dešimties milijono gyventojų, visoki prie miesto auginami produktai turėtų būti brangūs ir gerai apsimokėtų, bet, matyt, čia prastos žemės esama. Pitsburgo kely į Clevelandą jau pasirodė žaliuojantis švendrynas ir toliau atskiri ūkininkai bei didelis gubomis nustatytų, kaip atrodė, nukirstų rugių plotas. Tik arčiau privažiavę pamatėme, kad čia ne rugiai ir ne kviečiai, o tik kukurūzai. Kitur matėsi persikų, vynuogių ir obelių bei kriaušių laukai. Mums įprastų pasėlių neteko matyti.

Matyti, čia auginamieji produktai mažiau reikalauja žmogaus darbo jėgos, ir daugiau pelno neša. Iš viso ūkio gyvenimas ir ūkinis susitvarkymas šiek tiek skiriasi nuo Europos, o taip pat ir nuo Lietuvos gyvenimo.

Arčiau Clevelando ir Čikagos gyvena nemažai lietuvių ūkininkų. Norėjosi pas kurį jų kad ir trumpesniai laikui apsisistoti, pasikalbėti, bet dar ilgas kelias iki Clevelando ir beartėjančios iškilmės vertė skubėti.

Amerikoje tuo patogiu keliauti, kad visur — miestuose, miesteliuose, pas kiekvieną pakelėse gyvenantį ar didesnę ar mažesnę ūkininką — gali gauti gerą nakvynę. Pakelėse ties ūkininkų namais prie stulpelių prikaltos lentelės su užrašu „Tourist room“ — turistams butas. Čia sustojęs gali gauti gerą kambarį nakvynėi su dviem lovom už 1 dolerį. Be kambario galima gauti ir vonią išsimaudyti už tą patį atlyginimą. Daugelis keliaujančių atskiromis mašinomis dažnai apsisistoją nakvynėi nedavažiavę miesto, nes toks kambarys pakelėse yra mažiausia 2—3 kartus pigesnis negu mieste. Charakteringa, kad Amerikoje, kur nevažiuotumei ir kur neapsistotumei, niekur nereikalaujama jokių dokumentų. Praneši savo pavardę, nurodai iš kur važiuoji ir pakanka.

Mums, pravažiavus keletą tūkstančių km., neteko matyti tokių pušinių arba eglinių miškų, kaip Lietuvoje. Miškai ir derlingesni laukai daugiausia Amerikos vakaruose. Tose vie-

tose, kur važiuojame, lygių laukų taip pat mažai matėme, daugiausia čia matyt lapuočiai bruzgynai, panašūs į ažuolus, drėbulių krūmus ir beržiukus.

Čia ūkininkų rečiau matyti. Tirščiau jų arčiau Čikagos. Ūkiai tose valstijose vidutinio dydžio, daugumą galima maždaug lyginti su mūsų ūkininkų turimų žemių normomis, maždaug po 10—30 ha, nors retkarčiais matyt ir didesni ūkių. Laukai tose matytose vietose vidutinio gerumo. Ūkininkai ne taip tvarkosi, kaip pas mus. Jie sėja arba verčiasi atskiromis ūkio šakomis — vieni daugiausia sėja tik kukurūzus, kiti turi didžiausius vynuogių ir sodų plotus, kai kas tik dekoracinių medžių — gėlių laukus, tretį laiką tik karves ir vištas. Laukuose dirba daugiausia motorizuotomis priemonėmis. Arkliais dirbančių labai mažai tematyti. Šieną, šiaudus ir kitus laukų derlius veža auto sunkvežimiais. Netoli Čikagos matyti geresnės lygesnės žemės ir kiek panašesnės į Suvalkijos laukus. Ūkininkai gyvena viensėdžiais. Ūkiai labai panašūs į vienas kitą. Labai mažai trobesių. Gyvenamasis namas, klojimas, na, gal dar garažas auto mašinoms. Jei kas turi gyvulių, tai laiko klojimo dalyje. Atskirai tvartų, kaip pas mumis arba kitose Europos valstybėse, nematyt. Trobos daugiausia lengvo stiliaus lentinės. Stogai dengti daugiausia lentutėmis. Daugelis ūkių visai be tvorų, tik apie kiemą ir sodų pakraščiais apsodintos medelių žaliturės. Matyt kai kur ir štaketinių tvorų, bet labai mažai. Ūkiai visur gražiai atrodo. Sulinkusių trobesių, kiaurais nuplyšusiais stogais nematyt. Važiuojant pro nedidelius tokius ūkius, matyt kieme stovint po 2—3 lengvasias ir po 1 auto sunkvežimį. Ko pasigedau, tai tokių galvijų bandų, kaip pas Lietuvos ūkininkus.

Teko sustoti pas vieną kiek gražiau atrodantį fermerį pieno išgerti. Pieno negavome, nes jau buvo parduotas. Prašiau leisti pažiūrėti, kaip gyvena. Leido ir aprodė namo vidų. Namu vidus tikrai miestieškai įrengtas — keli kambariai, valgomasis, salionas su minkštais baldais, vonia ir visi reikalingi patogumai. Virtuvės taip pat gražios kaip ir mieste, kurena žibalu, dujomis arba elektra. Turi net pianinius ir radijo. Buvome sustoję pas kitą, namų išvaizda kiek prastesnį ūkininką, bet viduje tokie pat patogumai.

Išvažiavę iš New Yorke, Clevelandą pasiekėme antrą dieną po pietų. Clevelande apsistojome pas „Dirvos“ redaktorių p. Karpių. Ponai Karpiai jau buvo pasirengę Dr. Kudirkos biusto iškilmėms. Redaktorius Karpis nepaprastai buvo išvargęs, nes kaip Dr. V. Kudirkos biusto atidengimo iškilmių komiteto pirmininkas, turėjo visokio darbo. Neapsiriksiu pasakęs ir gal neapsilenksiu su teisybe, kad šiaurės Amerikoje nedaug teturime tokių žmonių, kaip p. K. S. Karpis, visa siela dirbančių išėivijos ir Lietuvos reikalams. Jis redaguoja savaitinį laikraštį „Dirva“ ir su mažu darbininkų skaičiumi jį spausdina savo spaustuvėje. Yra parašęs visą eilę knygų. Be šio didelio darbo, jis randa dar laiko lietuvių išėivijų reikalams. Jo nemažai žinių matosi ne tik tai kituose Amerikos lietuvių laikraščiuose, bet ir Lietuvos spaudoj, „Lietuvos Aids“.

Mums tik nuvažiavus, iš Čikagos atvyko Lietuvos konsulas p. Daudzvardis su ponija. Vakare pas p. Karpis atsilankė daug Clevelando lietuvių veikėjų ir atvažiavusių iš kitų kolonijų atstovų. Čia buvo malonus susipažinimas su Amerikos lietuviais ir nuoširdus pasikalbėjimas. Kitą dieną įvyko Clevelando miesto parke kultūringame lietuvių darželyje Karininkų Ramovės padovanojo Dr. Kudirkos biusto atidengimo

Amerikos laukų vaizdas — kukurūzų gubos

KULTŪRINGASIS PUSKARININKIS

PRAMOGOS

Puskarininkis, sunkiai dirbdamas kasdienį savo darbą, neturi sau varžyti kai kada ir viską užmiršti, visai laisvai išsi-
blaškyti. Tai geriausiai pasiekama įvairiais pasilinksminimais. Be to, ramovėj pasilinksminimai daug prisideda prie geresnio tarpusavio susigyvenimo.

Tačiau uniformuotas puskarininkis gali būti ir linksmintis tik ten, kur yra sutinkami tik tie asmenys, kurie atitinka jo karišką ir visuomeninę būseną. Puskarininkis linksmisiasi laisvai bet elegantiškai ir tokiu būdu, kad savo elgesiu neiššauktų neigiamų pastabų.

Į viešas pramogų vietas, bei ramovės pasilinksminimus puskarininkis lankosi tik išieginėj uniformoj arba atitinkamu civilinių kostiumu.

Šokti jis eina tik tada, kai gerai moka, nes jis žino, kad vieši baliai nėra šokių mokykla. Kviečiant šokio, reikia prieš tai nusilenkti, o nepažistamiems asmenims, jei prieš tai nebuvai pristatytas, — prisistatyti. Neleistina šokti tik ką išgėrus ar rūkius, nes asmeniui, su kuriuo šokama, gali būti nemalonus.

Vieta prie bufeto, jei yra laukiančiųjų, reikia greit užleisti. Nemokamų vaišių metu reikia laikytis saiko, atsimenant, kad stalas ne atskiriems asmenims, bet visiems drauge paruoštas. Programos metu netinka sėdėti bufete.

Į ramovės rengiamus pasilinksminimus svečiai kviečiami tik visų puskarininkių vardu. Svečių sąrašą, pagal puskarininkių paduotus antrašius, sudaro ramovės valdyba. Tačiau už pakviestą svetį yra atsakingas jį pakvietęs puskarininkis. Todėl geriausia, jei svečių sąrašė, greta pakviestojo pavardės, pasirašo ir kviečiantysis, tuo būdu lyg ir įsipareigodamas kviešti tik tai, ką jis gerai pažįsta ir tinkamai vertina.

Įtartinio elgesio moterų kvietimas į balių, yra puskarininkių žmonių įžeidimas.

Jei visgi puskarininkių ramovės pasilinksminime atsirastų nepageidaujama asmenų, juos reikia tuojau mandagiu būdu pašalinti. Žinoma, tai turi būti daroma tik pasitarus su pasilinksminimo rengimo komitetu bei ramovės valdyba.

Su atvykusiais karininkais bei jų šeimomis reikia elgtis kaip ir su visais kitais svečiais, kadangi tik į vieną svečių grupę kreipiamas dėmesys varžo visus kitus.

Puskarininkiai, kaip šeimininkai ir savo ramovės reprezentantai, turi susirinkti 15 minučių prieš balius (arbatėlės, vakarėlio) pradžios paskelbtą laiką. Vėluotis patiems šeimininkams yra labai negražu.

Jei norima laike pasilinksminimo praveisti kokią programą, jos parengimą ir pravedimą naudingiausia pavesti keleto žmonių komisijai.

Patį pasilinksminimą naudingiausia pavesti tvarkyti vienam asmeniui ir tai tokiam, kurs sugeba duoti visam vakarui atitinkamo atspalvio ir būti viso subuvimo siela. Visi puskarininkiai turi taip pat pasirūpinti ponijų bei panelių užėmimu. Moterims mandagiais reikia būti, neatsižvelgiant nei jų grožio, nei amžiaus. Ypatingas dėmesio kreipimas tik į vieną asmenį neturi turėti ramovėj vietos. Net ir vedusieji (sužieduotiniai) neturi teisės pamiršti, kad jie yra šeimininkais. Nes tik tada tegali susidaryti bendra, jauki, linksmu nuotaika, kas ir yra svarbiausia pasilinksminimo pasisekimui.

Šitai sutvarkius pasilinksminimus, jie bus malonūs, tiek patiems puskarininkiams, tiek ir jų svečiams. Dažni ir jaukūs pasilinksminimai žymiai prisideda prie puskarininkių ir jų šeimų artimesnio susidraugavimo.

iškilmės. Apie šias plačiau neužsiminsiu, nes apie jas esu atskirai rašęs karininkų laikraštyje „Karde“. Į iškilmės buvo suorganizuota važiuoti iš miesto automobilių paradu. Nežmatoma lietuvių automobilių, Lietuvos ir Amerikos vėliavomis bei gėlių vainikais apsikaisusių, virtinė tėsėsi per miestą. Prie iškilmių vietos, ant gražaus parko kalnelio, pamačiau didžiausią žmonių minią apsupusią tautine Lietuvos vėliava uždengtą Dr. V. Kudirkos biustą. Jie buvo susirinkę ne tik biusto atidengti, bet drauge atšvesti ir Lietuvos nepriklausomo gyvenimo 20 metų sukaktuves. Tai buvo tikrai iškilminga ir jaudinanti šventė, į kurią buvo suvažiavę daug Amerikos lietuvių iš įvairių kolonijų.

(B. d.)

POLITIKOS APŽVALGA

VOKIČIŲ SPAUDA SMERKIA VERSALIO SUTARTĮ. Versalio sutartį laikydama neteisybe ir prievarta Vokietijai, vokiečių spauda nurodinėja, kad jų valstybė buvusi išprovokuota, su kuo jokia būdu negalinti sutikti šių dienų nacionalsocialistiškoji Vokietija ir reikalaujanti naujos pasaulio santvarkos, kad apsaugotų Europą nuo naujo Versalio. Ryšium su Versalio sutarties pasirašymo sukaktimi, reiche rengiamasi iš naujo šią sutartį ypač pasmerkti, pabrėžiant kartu Vokietijos dabartinius politinius reikalavimus. Reicho propagandos ministras Goebelsas savo šios savaitės pradžios kalboje pareiškė: „Mes norime natūralių ir teisėtų gyvenimo sąlygų, mes norime pašalinti Versalio neteisybę, mes nenorime visados būti skaitomi prie neturtingųjų“.

BRITŲ KARO LĒKTUVŲ FABRIKAI TURKIOJE. Londone vedamos derybos su turkais dėl lėktuvų fabrikų, kuriuos britų karinė vadovybė netrukus Turkijoje rengiasi statyti. Tokiu būdu Turkija vis labiau suartėja su „ašies“ priešais.

ANGLŲ—SSSR PASITARIMAI tebeina. Daugiausia kliūčių sudaro Sovietų nenusileidimas dėl Baltijos valstybių. Pasak prancūzų laikraščio „Oeuvre“, iš Londono Stangui į Maskvą buvo nusiųsta instrukcijų, kuriomis leidžiama eiti derybose toliau, kad būtų priimti visi Molotovo reikalavimai dėl garantijų Baltijos valstybėms. Iš viso šiose derybose Sovietai laikosi labai griežtai, o anglai daro vis naujų nuolaidų.

RYTŲ KONFLIKTAS kelia vis naujų galimų. Anglų ministrų kabinetas, svarstęs Tiencino reikalus, svarstė ir galimą laivyno pademonstravimą, kaip sėkmingesnę priemonę už ekonomines represijas. Nors neneigiama Londono oficialių sluoksnių nuomonė, jog Tiencino konfliktas galės būti netrukus išspręstas ir taikiu būdu.

Jungtinėse Valstybėse japonų veikla prieš koncesijas laikoma noru pakenkti kinų finansams, kuriuos Jungtinės Valstybės yra rėmusios, suteikdamos 150 milijonų dolerių paskolą. Taip pat tiesiogiai paliečiami Jungtinių Valstybių interesai ir dėl japonų politikos Tiencine. Todėl vis daugiau pritarimo randa mintis uždrausti eksportą iš Amerikos į Japoniją.

DANCIGE STEIGIAMAS „FREIKORPS“. Spaudos žiniomis, iš nacionalsocialistų vadovybės gauta instrukcijų steigti Dancigo mieste savanorių korpusą, pavadintą „Freikorps“.

BELGIJOS VYR. ŠTABAS GALĖS TARTIS SU KITŲ VALSTYBIŲ ŠTABAIS. Senato užsienių reikalų komisijos nutarimu, nepriklausomybės reikalui galės ten, kur bus reikalo organizuoti vyriausiųjų štabų pasitarimus.

LENKAI IŠ ANGLŲ GAUNA DIDELĘ PASKOLĄ. Anglų vyriausybė nutarė duoti lenkams didelę paskolą.

PRANCŪZIJOS — TURKIJOS SUSITARIMAS. Pastarosios savaitės politikos gyvenime svarbiu įvykiu laikomas Prancūzijos — Turkijos susitarimas. Tuo susitarimu, įsipareigojama tarpusavė pagalba prieš kiekvieną neišprovokuotą užpuolimą, bendradarbiauti visomis karinėmis jėgomis, kartu bendradarbiaujant ir su D. Britanijos karo jėgomis, Prancūzija perleidžia Turkijai Aleksandretės sandžiaką, išskyrus Antiochijos miestą, Turkija atsisako nuo Sirijos. Ypač vertinama sutartis strateginiu požiūriu. „Petit Parisien“ pažymi, kad Turkija, kuri Dardaneluose ir Mažojoje Azijoje užima labai svarbią strateginę poziciją, konflikto atveju Prancūzijai ir Anglijai patikrintų susisiekimą su Rumunija ir Sovietų Sąjunga. Prancūzijos ir Anglijos karo laivynai taip pat saugosią Turkiją nuo užpuolimų iš jūros. Tas bendradarbiavimas prisidės prie Sirijos, Egipto ir Graikijos globojimo. Ši sutartis kartu esanti ir Turkijos — D. Britanijos sutarties papildymas.

Vokiečiai ir italai, priešingai, sutartimi labai nepatenkinotos. Pasak vokiečių laikraščių, ji nuodijs santykius ne tik Balkanų valstybių tarpe, bet ir pastarųjų santykiams su ašies valstybėmis.

AMERIKA NEATŠAUKIA SAVO LAIVYNO IŠ KINIJOS VANDENŲ, nežiūrint kad japonai to buvo pareikalavę Svatavą užimdami. Jungtinių Valstybių karo laivyno vadas japonų įstaigoms pareiškęs, jog amerikiečių laivai pasiliks kinų uostuose tol, kol Amerikos piliečiams bus reikalinga jų apsauga ar pagalba.

MOKYKLAI IR

KARIUOMENE

KĄ VASARĄ VEIKSIME?

Kiekvienas judresnės dvasios moksleivis, važiuodamas atostogų, yra numatęs, ką jis veiks, kokia programa lauks jo namų ir vietos aplinkumoje, o taip pat — toliau, po Lietuvą keliaujant, ekskursijose. Dabar prabėgo keletas dienų — pirmųjų atostoginių, — kurias skiriame atsikvėpimui. Pradėsime šį tą veikti. Tačiau ir tame lengvame, nesuvaržytame vasaros veikime būtų sveika ką nors išskirti, pabrėžti, sakant, daugiau atydumo parodyti ir širdies šilumos įpilti.

Pirmon galvon tai, kas mus labiausiai gaivina. Lietuvos moksleivis pastaraisiais metais jau buvo gana pamėgęs savojo krašto pažinimą — ekskursijas. Lietuvos jūra, ramioji Neringa ir pasakingosios Kuršių marės buvo išjudinusios tolimuosius užkampius, iš vargingiausiai atkeliaujamų vietų iškvietusios moksleivį. Ak, ir šįmet kiek daug būtų buvę keliauta pėsčiomis, dviračiais važiuota, garlaiviais plaukta ir skubesnėmis priemonėmis bėgta — vis į tą Neringą, tas gražiasias kopas. Kiek smulkių centų sutaupyta neturtingoje moksleivio kišenėje. Bet mes dar turime jūros. Ne tokios gražios, bet brangesnės, nes mažiau jos. Šventojon dabar krypsta mūsų žvilgsniai. Po šapelį nešiosime savo jūros didybei ir ateičiai. Čia dabar vasarą keliaus jūra besidomintieji moksleiviai.

Sumažėjus mūsų pajūriui ir kartu ekskursavimų įžymybėms, kaip tik turime progos kiek jau kartų minėtus pasiūlymus naujai apsvarstyti. Šalia mūsų klausimų, kur važiuosime, eisime, turi būti neatskiriamas klausimas: ką matysime. Su krašto pažinimu, su Tėvynės meile ir pasididžiavimu neatskiriamai susijęs ne tik gražiųjų, bet ir garbingųjų Lietuvos vietų pažinimas. Gal manai, visa Lietuvoje busi matęs, jei pabuvosi pajūry, Anykščiuose, Zarasuose, Dubingiuose, Alytuje. Ar visa galėsi pasakyti apie tas vietas, kur virė kruviniausios Lietuvos Nepriklausomybės kovos, kur krito šauniausieji jos kariai? Kur eini, kur važiuoji, kaip besigėri gražiaisiais kalneliais ir arimų lygumom, turi visada atsiminti paklausti: ar yra čia kovų vietų, karių kapų. Be abejo, daugiausia jų pademarkli-

nijais. Ten lankydamiesi, ne tik pajausime Nepriklausomybės laimėjimus, bet kartu turėsime progos iš Lietuvos gilumos nuvežti jauno džiaugsmo, dainų ir meilės visai Lietuvos žemei. „Karys“, norėdamas paskatinti moksleivius kuo daugiau domėtis tomis brangiomis mūsų Tėvynei vietomis, kitame nr. skelbs konkursą parašyti straipsniui, kuriame moksleivis galėtų sudėti savo išgyvenimus, kurių jam sukelia žvilgsnis į laukus, kuriuose virė Nepriklausomybės kovos, į kryžius, kurie ženklino mūsų didvyrius ir p. Visa tai laukia jaunos ir jautrios širdies. Ji dar per mažai yra kalbėjusi apie šias brangenybes, apie šį nepamainomą mūsų tautos turtą. Būtų gera, kad po vasaros atostogų ne tik karinio rengimo instruktorių, bet ir lietuvių kalbos mokytojų žvilgsnis šiose mintyse rastų temų rašomajam darbui. Tada dar atidžiau besimokančioji jaunuomenė pasižvalgytų į savąjį kraštą.

L. Moterų Globos D-jos Amatų M-los mokiniai šauda kovos šoviniais Karo Mokyklos šaudykloj

Vėl sugrįšime į namus. Malonios ekskursijos baigsis. Vėl atsidursime savo parapijos žmonėse. Ir čia moksleivis turės savo dalį atiduoti. Susirinkimai, gegužinės, vakarai. Kas geriau, negu moksleivis, atneš čia kalbą, eilėraštį apie Tėvynę, apie jos meilę, apie bendravimą su kariuomene? Dėkui Dievui, jau daug kur įprantama šalia nuolatinės šokių programos įjungti patrijotinio turinio nuotrupų, bet dar labai daug kur apie tai negalvojama. Moksleivis turi jausti pareigos kultūrinti mūsų provincijos susibūrimus, įnešti gražių patrijotinių tradicijų. Juk negi vien tam mokomės, kad kada nors mūsų pačių kambary būtų šviesiau. Tai labai siaura jauno žmogaus lakiai sielai ir plačiai širdžiai. Mūsų šūkis: saulę parnešti visai Lietuvai. O kai visiems žmonėms gero sieksime, tai, anot, Tumo-Vaižganto, ir patys laimingi būsime.

Daug dar gero darbo lauks mūsų organizacijos, ypač šauliai, kurie šimet, Sąjungos dvidešimtmečio proga; rengs įvairių švenčių, kongresų, suvažiavimų. Sunku ką iš anksto ir kiekvienam atskirai patarti, bet nesuklysdami galime visiems pasakyti: neatsisakykite, kur sugebėsite ir ypač nepraleiskite progos Tėvynės meilei skiepyti žmonių širdyse. Kas bus tik bebandas šio darbo, — sunkiau eis, bet užtat šią vasarą pamatęs, ko trūksta, ko reikia itin pasimokyti, per žiemą kitai vasarai bus visai gerai pasirengęs.

Be abejo, moksleivis nepraleis negirdomis nė karinės spaudos balso. Vasaros metas — tinkamas laikas karinės spaudos talkai rengti. Provincijos žmonės karine spauda labai domisi, džiugiai skaito „Kario“ puslapius, bet dažnai nėra kas padėtų užsakyti, nurodyti, kur kreiptis. Mes padėkime.

Palinkėdami gražaus ir tikslaus ekskursavimo, sėkmingo darbo savo žmonėms ir karinės spaudos platinime, po atostogų tikėkimės turėsime kuo būti patenkinti, džiaugtis ir vieni kitiems ko papasakoti. Jei kariniame ir patrijotiniame darbe kiltų kokių neaiškumų ar sumanymų, gera būtų pasidalinti su karinio rengimo instruktorium, esant reikalo, net su kariniu būreliu ar „Kariu“. „Kariuomenė ir mokykla“ visada su jumis.

Ats. j. ltn. K. Kecioris-Zupka

STEIGIASI MOKSLEIVIŲ ŠAULIŲ BŪRIAI

Švietimo ministrui leidus, visose vidurinėse ir specialinio mokslo mokyklose pradėjo steigti nauji šaulių būriai, kurių vadais skiriami mokytojai atsargos karininkai. Atostogos kol kas tą darbą pertraukė, bet nuo rudens numatomas gyvas šauliškas judėjimas.

VISUOTINĖ SKAUTŲ BROLIJOS TALKA

Skautų Brolijos Vadija paskelbė šiems metams geležinį vaju, kurį organizuoti pavedė skautų skyriui. Dabar tuo reikalu visiems vienetams išsiuntinėta instrukcija. Visi skautai ir jų vadovai atskirai ir bendrai rinks atliekamas nauges ir kraus į atskiras krūvas. Talka vykdoma konkurso keliu — daugiausia surinkę naugių, gaus atitinkamas premijas. Už surinktą geležies, plieno ir spyžiaus laužo 1 kg užskaitomas 1 taškas; už vario, bronzos, žalvario — 20 taškų; už aliuminijaus — 35 taškai; už švino — 10 taškų ir už nikelio, cino, alavo — 60 t.

Skautas, surinkęs daugiausia naugių, gaus dovaną — penkialypį piuklą, kaipo nagingumo ženklą. Skiltis — ietį ir 2 vylčias. Draugovė — vaistinėlę ir tuntas ar vietininkija — garbės gairę.

LIETUVOS SKAUTĖS KVIEČIAMOS Į ANGLIJĄ, PRANCŪZIJĄ IR AFRIKĄ

1940 m. liepos 17—29 d. Anglijos (Kento provincijos) skautės rengia tarptautinę stovyklą Madistone. Į šią stovyklą yra kviečiamos 6 Lietuvos skautininkės. Skautininkės, kurios norėtų į šią stovyklą vykti, turi vyr. Seserijos vadijai iki š. m. liepos 1 d. pranešti. Šią vasarą Prancūzijoje yra rengiama daug stovyklų—kursų skaučių ir jaunesniųjų skaučių draugininkėms. Norinčios į tokias stovyklas vykti turi kreiptis į seserijos vadiją.

Pietų Afrikos skautės 1940 m. sausio 4—15 d. netoli Capetowno rengia stovyklą, į kurią kviečia ir dvi Lietuvos skautininkes ar vyresniąsias skaites. Stovykla dovanai. Norinčios į šią stovyklą vykti, turi pranešti seserijos vadijai iki šių metų rugpiūčio 15 d.

MARIJAMPOLES MARIJONŲ GIMNAZIJA

Pagaliau po keletos šaudymų šratukais, VII ir VIII kl. mokiniai birželio 7 d. turėjo progos šaudyti kovos šoviniais kareivinių šaudykloje, vadovaujant ats. ltn. J. Bazilevičiui. Šaudymas vyko iš dviejų padėčių 100 mtr. atstume. VII kl. šaudė gulom nuo atramos, VIII kl. be atramos. Sušaudyta gerai.

TAURAGĖS MOKYTOJŲ SEMINARIJA

— Ir šimet seminarija, gerai suprasdama ginklavimosi reikalą, organizavo aukų rinkimą. Aukojo visi kiek galėjo. Pernai seminarija sudėtais pinigais nupirko ginklų, kuriuos paaukojo 7 p. p., o šimet žada apginklouti savo paaukotais ginklais vietos šaulius. Iš viso seminarijoj surinkta 500 Lt.

JIE NEPRAEIS

Naktis supėsi palinkus.
Šiurpas nukrėtė mus tris.
Mokytojas štai prislinko
Ir sukniubo pas duris.
Greit vidun įvilkom jį mes
Su kulkosvaidžiu kartu.
Ant krūtinės — kraujo žymės,
Veide — šypsulys kartus.
Rankos staigiai jam sugrubo.
Aš prišokau greit prie jo.
Mano rankose sukniubo,
Krito aslon, lyg akmuo.
— Mūsų mokytojas mirė! —
Nulėkė žinia karti.
Jisai krito lyg didvyris,

Turim būt mes jo verti!
Kraujas virė mums veiduose.
Griebėm ginklą mes greičiau.
Turim būt mes jo verti!
Kaskart slinkdamas arčiau.
Priešo šūviai susilpnėjo.
Paskui vėl — ugnis, ugnis!
Staiga Jonas susverdėjo,
Krito kniūbščias pas duris.
Ir pro menką plyšį sienoj
Pastebėjau priešą jau...
Šūvis lėkė. Krito vienas.
— Tai už Joną! — pasakiau.
Staiga Petras atsisuko.
Kraujas ritos jo veidais.

Susverdėjo ir susmuko,
Taręs: — Priešai nepraeis!
Jėgos man pakilo naujos.
Akys blykčiojo žaibais.
— Pro mus gyvus priešų gaujos
Į Tėvynę nepraeis!
Priešai puolė. Vėrės durys.
Mano rankoj granata.
Staiga kakton kažkas dūrė,
Banga nutvieskė karšta.
Ir parkrisdamas girdėjau
Klaikų triukšmą ir šauksmus.
Tai mūsųškiai atskubėjo
Pultį priešą, — gelbėt mus...
(B. d.)

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

ŠVIETIMAS 7-AME PĖST. Ž. KUN. BUTEGEIDŽIO PULKE

1927 m. pradėdant, karių švietimo darbą pulke tvarkė švietimo vadovas. Švietimo vadovu buvo skiriami daugiau pedagogiškų savumų ir į kultūrinį darbą linkę karininkai. Reikia pažymėti ilgamečio pulko vado plk. Genio šioje srityje didelį patyrimą ir kruopštumą, įvairių pramogų, paskaitų skatinimą ir rėmimą, o todėl ir švietimo karininkui darbas buvo mielas ir sėkmingas.

Ilgesnį bei trumpesnį laiką švietimo vadovais buvo: kun. kapelionas Jurkus, kpt. Jakštas, ltn. Jatulis, ltn. Šležas ir ltn. Namajūnas. Paskiausiai švietimo vadovo pareigas eina kpt. Vygontas. Iš švietimo vadovų veiklos trumpai reikia štai ką pažymėti.

1927 m. pradėdant, išleista virš 10 numerių šapirografuoto pulko laikraščio „Kovotojas“. 1929 m. pulko dešimties metų sukakčiai paminėti, ltn. Jatulio redaguotas vienkartinis leidinys „7. pėst. Ž. Kun. Butegeidžio pulkas“. Tai nedidelio formato albumėlis iš pulko gyvenimo su trumpa pulko istorijos apžvalga. 1936 m. lapkričio 23 d. išleistas spausdintas nepilnmetis laikraščio „Butegeidininkas“ pirmas numeris (red. j. ltn. Namajūnas).

Kariuomenės štabo Spaudos ir švietimo skyriaus duomenimis, 1936 m. švietimo srityje 7-as p. pulkas pasiekė šitokio lygio:

- a) Paskaitos. Visoje kariuomenėje skaityta 289 paskaitos, iš jų vien 7-ame pulke 124 (I vieta);
- b) Ekskursijos. Rištos su krašto pažinimu, istorija. 1936 m. 7-as pulkas padarė 9 ekskursijas (I vieta);
- c) Pasilinksminimai ir pramogos. Visoje kariuomenėje įvyko 125 spektakliai-vaidiniai. 7-ame p. pulke savo jėgomis suruošta 13 vaidinimų. Galima pabrėžti ir visiškai rimtų veikalų pastatymą: „Taip mirdavo lietuviai“, psk. Kuzmos parašytą „Išgelbėk mus Viešpatie“ (abu režisavo j. psk. Norkus) ir kiti (II vieta);
- d) Kinas. Daliniai vestai į kiną 18-ką kartų (IV vieta);
- e) Choras. Nuo 1935 m. veikė trys chorai: du liktinių puskarininkių (vienas bažnytinis) ir mokomos kuopos mokiūnių. Chorai suruošė porą viešų koncertų ir dažnai dalyvaudavo savo dainomis kariuomenės ir tautos švenčių minėjimuose. Visiems vadovavo psk. Mikšys.
- f) Spaudos talka. 1935 ir, berods, 1936 m. 7-ame pulke karių tarpe daugiausia išplatinta „Kario“ prenumeratų ir laimėta I vieta. Be „Kario“, keli šimtai prenumeratų išplatinta dar „Mūsų Vilniaus“ ir kiek mažiau „Trimito“, „Ūkininko Patarėjo“ ir kitų;
- g) Sporto varžybos. 1936 m. surengta 21 (II vieta). Nors kariuomenės sporto šventės ir buvo pertrauktos, 7-ame p. pulke jos vyko kas metai. Sporto vadovas — mjr. Kazanskis. Pirmų vietų laimėtojai gaudavo dovanų;
- h) Karių klubai ir biblioteka. Gražus karių klubas, meniškai dekoruotas, gausus paveikslais ir su scena vaidinimams yra Tauragėje. II-ro bataliono kariams 1936 m. pabaigoje įgytas nuosavas kino aparatas. Kariai į kiną vedami kas savaitę. Iš leidžiamų į kiną piliečių kas mėnuo į pulko ekonomijos sumas įnešama po 400—700 litų.

Susilikvidavus Pagėgių įgulai, pulke veikia dvi karių bibliotekos. Bibliotekos gausiai papildomos kas metai Kariuomenės štabo Spaudos ir švietimo skyriaus duotomis knygomis ir pulko nusipirktomis. Ypač gausu naujosios beletristikos. Abiejose bibliotekose yra virš 6000 tomų. Knygos laikomos gražiai, ir taisomos šalia bibliotekos veikiančioje knygriškloje. Skaitytojų būna iki 50% visos pulko sudėties.

Paskiausiai buvusiam pulko vadui plk. Geniui leidus, švietimo vadovo kpt. Vygonto ir kpt. Genio pastangomis buvo sudaryta karių teatro grupė. Karininkai, puskarininkiai ir būtinios tarnybos kariai nepaprastai gražiai pasirodė su psk. Kuzmos veikalu „Jeigu kiltų karas“. Tauragėje šis veikalas statytas 4 kartus, kartą Skaudvilėje, Eržvilke, o T. Naumiestyje

Kar. vadas brig. gen. St. Raštikis įteikia dovanas šauliams sportininkams

ir Radviliškyje po 2 kartus. Visur turėta puikaus pasisekimo. Atmetus išlaidas kelionėms, iš šių spektaklių į pulko ekonomijos sumas įnešta arti 1200 litų.

3. DRAGŪNŲ GELEŽINIO VILKO PULKAS. Šio mėn. 8 d., saulaliai nuėjęs maudytis į upę Jūrą drauge su kitu jaunu kareiviu, j. kar. Julijonas Sudaris, norėdamas pasinerti, bet nesusipažinęs su upės dugnu, šoko nuo kranto ir į dugne buvusį akmenį sunkiai susižalojo galvą. Porą dieną pasirgęs Tauragės apskrities ligoninėje mirė.

J. kar. Sudaris buvo išsilavinęs, baigęs Aukštesniąją Gyvulininkystės mokyklą. Buvo numatytas kandidatu į veterinarijos puskarininkių mokyklą.
Br. Kačius

9. P. P. III B-NO FUTBOLININKAI KYBARTUOSE. Birželio 17 ir 18 d. Vilkaviškio įgulos futbolininkai Kybartuose turėjo dvi futbolo rungtynes — prieš II k. kl. Kybartų JSO ir Kyb. šaulių „Sveikatą“. Pirmąją dieną prieš K. JSO sužaista lygiomis — 4:4, o antrąją dieną stipriai laimėjo prieš š. „Sveikatą“ — 5:2. Vyteniečiai parodė neblogą susižaidimą ir daug atkaklumo. Sporto vadovas kpt. Jocius futbolininkams už darbą ir pastangas nuoširdžiai padėkojo.
Astj.

PAGERBTAS DR. J. BASANA VIČIUS. Š. m. birželio mėn. 24 d. Dr. J. Basanavičiaus v. Karo Ligoninė minėjo savo šefo Dr. J. Basanavičiaus vardines. Minėjimas pradėtas 10 v. pamaldomis ligoninės koplyčioje, kurias atlaikė ligoninės kapelionas. Pamaldose dalyvavo visas ligoninės personalas ir sanitarijos puskarininkių mokykla su ligoninės viršininku plk. Oželiu priešakyje. Po pamaldų prie gražiai papuošto Dr. J. Basanavičiaus paminklo ligoninės viršininkas plk. Oželis pasakė kalbą, karo invalidų orkestras pagrojė „Lietuviais esame mes gimę“, padėta gražių rožių. Po to, karo invalidų orkestras, ligoninės sode susirinkusiems koncertavo, pagrodamas tautiškų maršų ir mūsų muzikų kūrinį.
A. Dainoras

ŠARVUOTINIKŲ POBŪVIS JONINIŲ IŠVAKARĖSE POLIGONE. Ltn. Pečiūros pastangom Joninių išvakarėse turėjom smagią programą, kurioje gėrėjomės: psk. Armono ir asp. Leipaus kaimiško orkestro — armonikos ir smulkos gražiom melodijom. Puskarininkių kvartetas sudainavo „Gaudžia Trimitai“, „Pražydo mūsų gėlė“. Ypatingai daug gražaus juoko sukėlė kar. kand. Čerskio be žodžių ir su žodžiais manologas, eil. Bruzgio poema, „Kino teatras“, įvairūs fakirų numeriai.
J. psk. B. Brazdžionis

7. PĖST. PULKO (Tauragės igulų) pasibaigė dalinių krepšinio varžybos. Sudarytos dvi grupės a ir b. Į a grupę įėjo stipriausi šeši daliniai ir į b — likusieji. A grupės nugalėtoju su 12 taškų išėjo 1 kl. kuopos ekipa, nepralaimėjusi nė vieny rungtynių. Rimčiausias jai priešas buvo 3 kl. kuopa, kurią labai sunkiai įveikė 17:15 (5:7). Antroje vietoje liko 3 kl. kuopa su 10 t., pralaimėjusi tik prieš 1 kl. kuopą. B grupės nugalėtoju išėjo 3 kuopa, surinkusi 12 t.

Dabar visų susidomėjimas yra abiejų igulų (Tauragės ir T. Naumiesčio) nugalėtojų susitikimu, nes tų rungtynių laimėtojas skaitysis pulko meisteriu ir gaus pereinamąją dovaną. Bus duodamos ir asmeninės dovanos. Šios rungtynės bus pulko šventės diena (liepos 1 d.).

A. G.

Šiauliai dviratininkai didžiajam parade

2 ULONŲ L. D. K. BIRUTĖS PULKAS. Birželio 22 d. Alytaus gelžk. stotyje išvykstantį Kariuomenės Vadą su V. D. A. Karo Mokykla iškilmingai palydėjo ir atsisveikino pulko karininkai, vietos šauliai, šaulės, organizacijos ir visuomenė. Organizacijos ir visuomenė Kariuomenės Vadą apdovanojo gėlėmis, o traukinį papuošė vainikais ir žalumynais.

Birželio 23 d. vietos šaulius ir šaules, išvykstančius į Šaulių Sąjungos 20 metų sukaktuvių iškilmes, palydėjo pulko vadas, karininkai, puskarininkiai ir visuomenė.

Psk. St. Gudmonas

III PĖST DIV. SPORTINIS ŠAUDYMAS. Šio mėn. 21—24 d. d. Šiaulių pėst. pulko šaudykloje įvyko divizijos dalių sportinio šaudymo rungtynės iš kariškų šautuvų ir pistoletų.

Tų rungtynių tikslas: individualinių rungtynių — 1939 metams divizijos geriausio šaulio iš šautuvų ir pistoletų vardui įgyti. Grupinių rungtynių — 1939 metams divizijos dalių šaudymo iš šautuvų ir pistoletų pirmenybėms nustatyti.

Pirmą rungtynių dieną buvo karininkų ir puskarininkų individualinės rungtynės iš šautuvų. Šiose rungtynėse pirmas vietas laimėjo: karininkų — 6 pėst. pulko ltn. Kačergis su 109 tšk. iš 150 galimų; puskarininkų — 6 pėst. pulko puskarininkis Stasys Gaugėla su 112 tšk.

Antrą dieną įvyko karininkų ir puskarininkų ekipinės rungtynės iš šautuvų. Pirmąsias vietas laimėjo: karininkų — 7 pėst. pulko ekipa.

Trečią dieną buvo prarastos individualinės karininkų ir puskarininkų iš pistoletų rungtynės. Tų rungtynių pirmosios vietos atiteko: karininkų — 6 pėst. pulko ltn. Jankauskui su 131 tšk. iš 150 galimų ir puskarininkų — 7 pėst. pulko jaun. puskarininkui Antanui Adomavičiui su 132 tšk.

Paskutinę rungtynių dieną buvo prarastos ekipinės rungtynės karininkų ir puskarininkų iš pistoletų. Čia laimėjo karininkų — 7 pėst. pulko ekipa, puskarininkų — 6 pėst. pulko ekipa.

Po rungtynių įvyko tų rungtynių uždarymas į kurį atvyko div. vadas div. generolas Reklaitis, štabo viršininkas gen. št. plk. Urbšas. Išsirikiavusiems šauliams divizijos vadas padėjo už padėtas pastangas ir triūsą šaudymo srity. Savo žody div. vadas paragino šaulius šaudymo srity turimas žinias perduoti savo pavaldiniams ir tuo kelti šaudymo lygį.

Po dovanų įteikimų pėst. pulko likt. puskarininkų ramovėje buvo kuklios vaišės, kuriose dalyvavo div. vadas, štabo viršininkas, šaudymo rungtynių komisija ir dalyviai.

Vrš. L. Griškevičius

5 P. D. L. K. KĘSTUČIO PULKAS II pėst. divizijos sportiniame šaudyme iš šautuvų ir pistoletų 5 p. pulkas laimėjo tris pereinamas ir dvi asmenines dovanas.

Karininkų iš pistoletų ir puskarininkų iš šautuvų dovanos, kaip tris kartus laimėtos iš eilės, perėjo pulko nuosavybėn.

Be to, kaip geriausiai sušaudę individualiai, asmenines dovanas gavo: ltn. Balčiūnas — iš šautuvų ir ltn. Budrevičius iš pistoletų.

Psk. T. Znotinas

IŠLEISTUVĖS 3 ART. PULKE. Su pulko liktinių puskarininkų šeima šiuokart atsisveikino vrš. Juozas Koklauskas ir psk. Bronius Bosas — perkelti į 4 artilerijos pulko mokomąją grupę, j. psk. Ipolitas Stanislavavičius, perkeltas į P. L. P. Karo Mokyklą, j. psk. Kostas Bitinas — išėjo atsargon ir dabar tarnauja Karo Aviacijoje, ats. vrš. Valys Vitkus pasiliuosavo ir priimtas į pulką civiliniu tarnautoju karininko vieton. Ats. vrš. V. Vitkus yra gimęs 1903 m. Mažeikių apskr., Tirkšlių miestely. Į kariuomenę atvyko 1925 m. balandžio mėn. 27 d. Visą laiką tarnavo 3 art. pulke ir ėjo raštininko pareigas. 1926 m. balandžio mėn. 21 d. išlaikė egzaminus nerikiuotės puskarininkio laipsniui gauti ir buvo pakeltas j. puskarininkiu, vėliau puskarininkiu, o 1932 m. rugsėjo mėn. 11 d. gavo viršilos laipsnį. Ats. vrš. V. Vitkus nuliekamą laiką išnaudojo mokslui, atėjęs į kariuomenę baigęs tik pradžios mokyklą, čia per kelis metus baigė „Pavasario“ gimnaziją, o dabar studijuoja V. D. Universitete. Nors daug laiko skyrė mokslui, bet savo pareigas taip pat atliko pavyzdingai ir savo viršininkų buvo aukštai vertinamas, kaip gerai suprantas savo darbą darbininkas.

Ats. vrš. V. Vitkus už nuopelnus Lietuvai yra apdovanojtas Lietuvos Nepriklausomybės 10 metų jub. medaliu, D. L. K. Vytauto ir D. L. K. Gedimino ordinų 3-jo laipsnio medaliais.

Išleistuvėse atsilankė plk. Dočkus ir daug svečių.

Pulko puskarininkiai išėjusiems iš jų tarpo linki geriausios kloties.

Psk. Pr. Sitavičius

PRIEŠLĖKTUVINĖS APSAUGOS RINKTINĖ. Šių metų pavasarį Rinktinės rajonas sutvarkytas pagal naują išplanavimą. Prarasta naujų liepaičių alėjų, užsodinta rajono parkraščiais eglaičių gyvatvorės, o viduryje rajono takeliai apodinti akacijomis, padarytos naujos klombos. Parke įrengta altana, kurioje laisvalaikio gali pasiskaityti knygų, pailsėti ar pakalbėti su svečiais.

Prie Nemuno turime rūbinę ir maudyklę. Prie maudyklės yra laivelis ir skiriamas specialus maudyklės budėtojas. Maudytis vedama komandomis kas dieną.

Psk. J. Mažrimas

7 pėst. pulko gražioj ir tvarkingoj ryšių klasėj

BUTEGEIDŪ SPORTAS PIRMAJAME DVIDEŠIMTMEČIJE. 7 pėst. pulkas, žengdamas į antrąjį dvidešimtmečį, nori bent trumpai peržvelgti savo pirmojo dvidešimtmečio sportinę veiklą.

Ivykusiose kariuomenės sporto šventėse pulkas išsikovojo, gaudamas atitinkamas už tai dvanas, šias vietas: 1926 — 8 m. (net trejetą metų iš eilės) II prizą ministro pirmininko ir kartinę dovaną už estafetę. 1929 m. laimėjo pirmąją vietą, laimėdamas Respublikos Prezidento prizą už sportinį šaudymą. 1930 m. II vietą — ministro pirmininko dovaną, be to, kartines dovanas už bėgimą ir sportinį šaudymą. Asmenines dovanas už patrulio žygį I vietą laimėjo psk. Daugėla, už žygį II vietą gr. Safanovas, už šaudymą vrš. Kačriauskas, už sportinį šaudymą vrš. Ermošenka, už 400 m bėgimą psk. Dubovikas, už bėgimą per laukus psk. Užunaris, už šokimą įsi-bėgėjus į tolį psk. Dubovikas.

1931 m. I vietą — Respublikos Prezidento dovaną, už šaudymą Kariuomenės Štabo viršininko ir kartinį prizą už bėgimą. Asmenines dovanas gavo už šaudymą iš šautuvų psk. Daugėla, 100 m bėgimą psk. Vilimavičius, bėgimą per laukus I vietą eil. Giedrimas ir už barjerinį bėgimą psk. Kudrickas.

1938 m. laimėjo IV vietą, gaudamas kariuomenės vado dovaną; asmenines dovanas laimėjo 10 × 200 m estafetėje II vietą ir 3 × 100 m plaukime II vietą.

J. ltn. Šniuolis

I INŽINIERIJOS B-NAS. Tarp b-no likt. puskarininkių pravestas pirmasis stalo teniso turnyras geriausiems tenisistams nustatyti. Turnyre žaidė 15 dalyvių. Šio mėn. 12 d. likt. psk. ramovės v-dos pirmininkas mjr. Meškauskas įteikė ramovės v-bos paskirtas dovanas knygomis turnyre laimėjusiems: I v. psk. Bučiui, II v. psk. Morkūnui ir III v. j. psk. Prekevičiui.

Išvažiudami į atsargą b-no kareiviai paaukojo Ginklų Fondui 37,30 lt.

Psk. A. Bučys

KAZLŲ RŪDOS ŠAULIŲ NAMŲ PAŠVENTINIMAS. Birželio 18 d. 24 Kazlų Rūdos šaulių būrys turėjo dideles iškilmes. Jose, be vietos šaulių būrio, dalyvavo dar keturi kaimyniniai šaulių būriai. Sutikus šaulių vadovybę ir svečius, parapijos bažnyčioj buvo pamaldos, o po jų „Aušros“ aikštėj ginklų įteikimas ir būrių paradas.

Ginkluotoms Krašto Pajėgoms Remti Kazlų Rūdos skyriaus pirmininkui dr. Laucevičiui perskaičius ginklų įteikimo aktą, rinktinės vadas plk. ltn. Kerbelis šauliams perdavė 14 kariškų šautuvų, 1 mažo kalibro ir 1 sanitarinį krepšį šaulių moterų būriui.

Po iškilnių aikštėje naujuose šaulių namuose vyko iškilmingas posėdis kurį atidarė būrio vadas ats. j. ltn. Radziukinas. Namus pašventino kun. Zakariza. Būrių namų pašventinimo proga raštu sveikino šaulių s-gos vadas plk. Pr. Saladžius. Dabar būrys turi du didelių namų. Iz. Girčys

LELIŪNAI. Birželio 20 d. Leliūnų šaulių būrio vado, mok. Juozo Kardono, iniciatyva buvo Leliūnų Rymo Kat. parapijos kapinėse iškilmingai palaidoti iškasti žuvusių kovose dėl Lietuvos nepriklausomybės šių karių palaikai:

1. I-mo pėst. pulko, žvalgų komandos būrininko Juozo Jurgelevičiaus, kilusio iš Alytaus miesto, žuvusio 1919 m. VI. 5 d. (jis buvo palaidotas Gudiškių kaimo kapinėse);

2. 1-mo pėst. pulko, 5 kuopos eilinio Jurgio Šurdoko, kilusio iš Alytaus ap., Simno v., Babrovikų km., žuvusio 1919. V. 23 d.;

3. Nežinomo Lietuvos kariuomenės kario, žuvusio 1919. V. 15 d.

Tikybinės apeigas atliko Leliūnų klebonas šaulys kun. Gudonis, laidotuvėse dalyvavo II-os šaulių rinktinės vadas — plk. ltn. Bronevičius, II-os rinktinės tarybos vice pirmininkas teisėjas p. Jočys, vietos šauliai ir daug parapijiečių.

Š. m. liepos mėn. 16 d. bus atidengtas minėtiems kariams paminklas. O. Šalniene

PAVILKIO ŠAULIŲ BŪRYS. Birželio 18 d. Pavilkio šaulių būrys nuosavoje šaudykloje atliko šaudymo pratimus kovos šoviniams. Šaudė taikliai ir parodė gražios pažangos. Geriausiai tą dieną šaudė šie šauliai: Juozas Astrauskas — 108 t ir Feliksas Bočiūnas — 96 t. J. A.

ŠAULIŲ SPORTO RUNGTYNĖS. Šaulių 20 m. šventės proga įvyko sporto varžybos. Jos truko tris dienas birželio 22—24 d. Čia buvo varžomasi įvairiose sporto šakose. Pasirodė, kad šauliai, be karinių užsiėmimų, uoliai dalyvauja ir sporte. Smulkiai šias varžybas aprašyti dėl vietos stokos negalime, todėl bent bendrais bruožais paminėsime kas svarbiausia.

Lengvoji atletika. Lengvojoj atletikoj buvo varžomasi įvairių atstumų bėgime, šokime, rutulio stūmime, disko metime, ieties metime, plaukyme ir t. t.

Čia buvo sudarytos 3 klasės: moterų, meisterių ir lengvatlečių. Šios grupės rungėsi atskirai.

Krepšinio varžybos. Krepšinio varžybose vyrų grupėje dalyvavo 5 ekipos: Panevėžio, Šiaulių, Trakų, Vilkaviškio ir Zarasų. Moterų grupėje dalyvavo Šiaulių, Tauragės, Ukmergės ir Vilkaviškio ekipos.

Finalinėse rungtyne vyrų grupėje šauliai laimėjo prieš Trakus 27—17 (7—7). Moterų grupėje Tauragė įveikė Šiaulius 18—7 (10—3).

Be to, žaidė vyrų L klasės ŠŠ Kovas su Grandim. Laimėjo Grandis 47—28 (21—20).

Grandietės moterys nugalėjo Vilkaviškietes 43—13.

Tinklinio varžybos. Tinklinio varžybose I vietą laimėjo Grandis, II v. — I Kauno rinktinė.

Futbolo varžybos. Futbolo varžybose dalyvavo Šiaulių Žinia, Škuodo Šarūnas, GŠSK, Panevėžio ŠMSK, Ukmergės Šaulys, Tauragės Šaulys, Šiaulių Sakalas. Varžybas laimėjo GŠSK, nugalėjęs Šiaulių Žinią 6—0.

Be to, buvo sužaistos vienerios I klasės rungtynės tarp ŠMSK ir ŠŠ Kovo, kurias laimėjo ŠMSK 2—0.

Patrulių žygis. Čia buvo sunkios varžybos, nes ekipos buvo labai gausios po 12—14 žmonių, o žygį reikėjo baigti kartu, nes kitaip varžybos nevertinamos.

Patrulių žygių buvo du: 30 km dviratininkams ir 5 km pėstininkams. 30 km laimėtojai toki: 1 v. Šiauliai 1:22:45 val., 2. Vilkaviškis 1:25:26 val., 3. Rokiškis 1:29:19 val.

5 km nugalėtojai: 1. Šiauliai 23:27 min., 2. Vilkaviškis 24:29,5 min., 3. Raseiniai 27:04,0 min.

Karinės rankinės granatos mėtymas. Čia I vietą laimėjo Plikšnys (Trakai) 60,05 m.

Šaudymo varžybos. Šaulių šaudymo sporto varžybose buvo ekipinės varžybos pistoletais, mažojo kalibro šautuvais ir individualinės kariniais šautuvais.

Pistoletų ekipinių varžybų laimėtojai: I rinktinės ekipa, išmušusi iš 1000 galimų 848 taškus, 2. X rinktinės — 786 t. ir 3. VII rinktinės ekipa — 748 t.

Mažojo kalibro šautuvų varžybose 1 vieta teko I rinktinei, išmušusiai iš 1500 galimų 1306 taškus, 2. XIII rinktinei — 1255 t. ir 3. VII rinktinei.

Individualinėse karinių šautuvų varžybose 1 vietą laimėjo Petras Binkevičius (I rinkt.), 2. Kazys Petravičius (VIII rinkt.), 3. Antanas Mačiokas (VIII rinkt.).

Po visų varžybų įvyko bendriniai pratimai. Šaulės, apsi-rėdžiusios tautiniais rūbais, pašoko keletą tautinių šokių, o vyrai atliko gimnastikos pratimus su šautuvais. Šis masinis pasirodymas visiems paliko gilaus įspūdžio, nes šiuose pratimuose dalyvavo apie 600 moterų ir 1000 vyrų.

Po šių pratimų kariuomenės vadas br. gen. St. Raštikis ir šaulių s-gos vadas plk. Saladžius išdalino laimėtojams dovanas.

Kariuomenės Vadas, išdalinęs dovanas tarė žodį. Jis pasveikino laimėtojus, padėkojo už geras pasekmes ir pasirodymus, o pralaimėtojus paragino nenusiminti, bet ateityj stoti tarp nugalėtojų.

Kariuomenės Vadui šauliai sportininkai sušuko galingą valio ir po to visi praėjo pro tribūną.

LIETUVA DALYVAUS PASAULINĖJ OLIMPIADOJ. Kūno Kultūros Rūmų direktorius V. Augustauskas pranešė spaudos atstovams, kad Lietuva 1940 m. pasaulinėj olimpiadoj Suomijoj dalyvaus. Kuriose sporto šakose Lietuva dalyvaus, dar kol kas neaišku. Mat, yra nustatytos olimpinės normos, kurių nepasiekus olimpiadoj dalyvauti negalima. Tos normos yra tokios: šuolis į aukštį — 1,87 m, šuolis į tolį — 7,20, šuolis su kartimi — 3,90 m, trišuolis — 14,50 m, disko metimas — 45 m, kūjo metimas — 49 m, ieties metimas — 65 m.

Greičiausiai olimpiadoj dalyvaus Lietuvos šaudytojai, kurie prilygsta pasauliniams šauliams ir jeigu būtų krepšinis — ir krepšinininkai.

KSS—TAURAS 2:0. Lygos rungtynėse KSS vėl iškovojo du taškus. Nors buvo tikėtasi sunkios kovos, tačiau pelnyta lengvai, nes pavojingasis Tauras išėjo atskiestas jauniais. Tokiu būdu KSS prasiplėšė pirmyn ir jeigu paskutiniąsias rungtynes su MSK laimės, o LGSF-ui nė poros taškų nebus gražinta, kurių ji net 4 pelnytai ir gražiai laimėtus prarado prie žaliojo staliuko, tai ir vėl KSS būtų Lietuvos futbolo meisteriu.

LFLS VĖL NETEKO TAŠKŲ, kuriuos aikštėje prieš Taurą buvo laimėjusi. Tokiu būdu šiemet daugiau taškų laimima futbolo komitete, negu aikštėj. Dabar LFLS nuėjo į paskutiniąją vietą, nežiūrint, kad komandos sąstatas buvo papildytas klaipėdiškiais. Gaila, kad visi toki reikalai dedasi kaip tik šiemet, kada mūsų futbolas taip labai kritęs. Šiais faktais iš aikščių baigiami išbaidyti paskutinieji ir uoliausieji futbolo žūrovai. Patys futbolininkai nebeteko nuotaikos. Nėra klubams aikščių, treniruočių ir telieka viena — dar žemiau kristi. Kas visa tai atstatys, jei K. K. Rūmams širdies nešakanda?

NAUJIEJI LEIDINIAI

Pr. Mašiotas. „KAI KNYGAS DRAUDĖ“. Ispūdžiai ir atsiminimai. II-sis leidimas. Išleido „Dirvos“ b-vė, Kaunas—Marijampolė, 121 psl. Kaina Lt. 2,—.

Populiarusis mūsų vaikų ir jaunimo literatūros rašytojas Pranas Mašiotas, neseniai šventęs savo 75 metų amžiaus sukaktuves, pasirodė vėl su šia nauja knygele. Ši knygelė yra anksčiau išėjusios knygelės „Ir aš mažas buvau“ lyg ir tęsinys, bet ji tinka skaityti tiek jauniems, tiek ir suaugusiems skaitytojams. Čia rašytojas pasakoja tolimesnius savo gyvenimo įvykius ir ispūdžius, o kartu nušviečia tų laikų lietuvių kultūrinį gyvenimą, spaudos draudimą ir kovą už laisvą lietuvišką spausdintą žodį.

Marijampolės gimnazijos laikų atsiminimuose Pr. Mašiotas paliečia veiklą mūsų tautinio atgimimo darbuotojų, su kuriais rašytojui tuo laiku teko susidurti. Čia trumpai aprašytas gyvenimas ir darbai Petro Vileišio, jo vaisingas tautinis veikimas, lietuviškų knygelių ir laikraščių leidimas, sudrumstęs lenkiškos įtekmes pagautų lietuvių gimnazistų nuotaikas. Toliau rašoma apie didžiulį ispūdį padariusį mokytojo Petro Kriaučiūno viešą, drąsų lietuvių kalbos vartojimą ir jo veiklą lietuvių gimnazistų tarpe. Tolimesnias puslapiuos Pr. Mašiotas aprašo Petro Armino literatūrinius darbus, „Aušrą“ — atvėrusią akis lenkiškumo dumbliu apaugusiems lietuviams, dr. Jono Basanavičiaus, Martyno Jankaus, Jono Šliūpo gyvenimą ir darbus.

Maskvos universiteto laikų atsiminimuose Pr. Mašiotas pamini dr. Adomą Sketerį, dr. Zauerveiną, dr. Vincą Kudirką ir jo „Varpą“, toliau žadinusį lietuvius iš tautinio miego. Toliau mini Petrą Leoną, dr. Kazį Grinių, J. Bulotą, P. Matulaitį, A. Kriaučiūną. Vėlesnių laikų atsiminimuose rašo apie Joną Jablonskį, Rygos lietuvių veikimą ir vargus, kratas, trėmimus, areštus. Paminėtas Jurgis Bielinis ir k.

Taigi knygutė nors ir trumpa, bet įdomi ir gana turininga.

J. Tamulevičius. TAUPYKIME KURĄ! Orui atvėsus ir šalant, labai svarbu, kad kambariuose, o taip pat troboje būtų pakankamai šilta, — bet dar svarbiau, kad toji šiluma bei kūrenimas būtų kuo pigiausias ir ekonomiškiausias. Tokie tat pagrindiniai šios knygutės uždaviniai. Joje pakankamai aiškiai ir suprantamai nurodomi būdai ir priemonės, kaip tikslingiau suvartoti kurą, t. y., kaip gauti galimai daugiau šilumos, vartojant mažesnę kuro kiekį ir tam tikrą jo rūšį. Autorius daugiau dėmesio kreipia į kambarinės krosnis, tačiau tie patys nurodymai tolygiai tinka garo katilų bei centralinio šildymo ir kitų įrengimų kurenimui.

Knygutė gana smulkiai aptariamos įvairios kuro rūšys, būtent: malkos, durpės, kustinės anglys, nafta ir kt. Nurodoma jų sudėtis, parengimas ir kaitrumas. Iš visų tų nurodymų ir palyginimų lentelėse aiškiai galima pasidaryti sau išvadą, kada, kur ir koki kurą geriausiai pasirinkti bei naudoti.

Tačiau pigumo bei ekonomijos atžvilgiu svarbu ne tik kuro rūšis, bet dar pats degimas bei kūrenimas ir pačios krosnys, arba jų pritaikymas, įrengimas. Toliau ir randame apie visa tai praktiškų patarimų ir pačių reikalingiausių nurodymų.

Knygutė nedidelė, bet joje suglaustai, trumpai gana daug duota. Ji labai naudinga kiekvienam, kas tik turi reikalo su kuru ir geriausiu jo sunaudojimu. Reikia tikėtis, kad dėl visų gerų savo ypatybių ši knygutė turės pasisekimo. J. B.

KAS NAUJA LIETUVOJE

TIKRINS GIMNAZIJŲ MOKYTOJŲ SVEIKATĄ. Pagal naująsias vidurinių ir specialinių mokyklų higienos ir sanitarijos taisykles yra įvestas privalomas visų mokytojų sveikatos tikrinimas. Mokytojai, sergą kuria nors užkrečiamąja liga, mokykloje dirbti negalės. Pradžios mokyklų mokytojų sveikata, nors ir ne visų, buvo tikrinta šį pavasarį.

VIRBALIO, TAURAGĖS IR KRETINGOS gelžkelio stotys oficialiai paskelbtos Lietuvos—Vokietijos pasienio stotimis. Iš geležinkelių tarifų išbrauktos visos mūsų geležinkeliams priklausiusios Klaipėdos krašto stotys, pusstotės ir sustojimo vietos.

MŪSŲ JAUNIMAS STOKHOLME. Tarptautinėje jaunimo Raudonojo Kryžiaus konferencijoje Stokholme dalyvavo ir mūsų atstovų — pradžios mokyklų mokinių, kurie parodė ir savos programos: dainavo per radiją, pašoko „Mikitą“, „Blezdingėlę“, „Kalvelį“ ir „Kubilą“.

TIK KARINĘ PRIEVOLE ATLIKUS bus vykdomos baudmės, kurių nusikaltęs nusipelnė prieš paėmamas kariuomenėn. Iki šiol apylinkių teismai, pašaukus naujokus atlikti privalomąją tikrąją karo tarnybą, dažnai siūsdavo kariuomenės dalių vadams vykdyti teismo sprendimus ir tuo trukdydavo karinį rengimą.

PAKEISTOS DRAUDŽIAMOS LĒKTUVAMS PRA-SKRISTI VIETOS. Krašto apsaugos ministras paskelbė draudžiamų lėktuvams lėkti oro erdvės sričių pakeitimą. Vakarinę sritį sudaro: iš šiaurės — Jakūbavas, nuo jo į rytus — Kuliai, toliau į pietų rytus — Judrėnai, Žvingiai, Batakiai, Eržvilkas, Šakiai, į pietų rytus — nuo Šakių iki sienos su Vokietija prie Rukinių; pietų vakaruose — siena su Vokietija iki Jakūbavo. Šiaulių srity: Šiauliai, nuo jų į rytus — Kairiai, Dambavas, toliau į pietų vakarus — Baisogala, Grinkiškis, Žaiginys, į pietų rytus — Pernarava; į pietus iki Gučkampių, toliau į šiaurės vakarus Juodačiai, Rasciniai, Kelmė, Šaukėnai, į šiaurę — per Varpūtenus iki Micaičių ir toliau iki Šiaulių miesto pietinio pakraščio.

NAUJŲJŲ KLINIKŲ DIREKTORIUM švietimo ministras patvirtino dabartinį karo ligoninės viršininką prof. K. Oželį.

STEIGIAMA TĒVYNĖS S-GA. Jau patvirtinti įstatai „Tėvynės“ s-gos, kuri rūpinsis mūsų krašto, ypač kaimo, kultūrinimu. Steigėjai yra: dir. A. Juška, dr. Slavėnas, J. Paleckis ir kt.

ISIRASŲMAS Į DARBO TALKĄ jau vyksta. Vien Darbo Talkos komitetas turi apie 150 prašymų. Vietose darbo savanorius verbuoja savivaldybės ir organizacijos. Raudonėje prie darbų rengiasi prisidėti ir vietos gyventojai. Nemokami pravažiavimo bilietai darbininkams bus išduodami gelžkelių stotyse. Dabar pakeistas ir stojamųjų amžius. Jis nesvarbu, nors iš karto buvo užsimota 18—30 metų amžiaus.

MOKYTOJAMS SUSISIEKIMO LENGVATOS. Ligi šiol vasaros kelionėms papiginiimų gaudavo tik Liet. Mokytojų S-gos nariai. Švietimo ministro pastangomis tokių lengvatų gaus ir visi kiti mokytojai.

LENKIJOJ UŽPIRKITAS MIŠKAS jau plaukia mūsų upėmis. Pirmoji sielių partija atplaukė Nerim. Šiomis dienomis jau plaukia ir Nemunu.

STEIGS FANIEROS FABRIKĄ. Klaipėdoje buvo Lietuvos fanieros centrai. Netekus Klaipėdos, stinga fanieros. Todėl jau dabar rūpinamasi tokį fabriką steigti. Jis bus lietuvių rankose.

PREKYBOS SUTARTIMI SU TURKIJA, Lietuva galės eksportuoti ne tik žaliavą, bet ir dirbinius — apdirbtas odas, batus, parkietą, degtukų šiaudelius. Iš Turkijos gausime: tabako, cigarečių, džiovintų vynuogių, gėrimų, kilimų ir t. t. Naujoji sutartis vertinama teigiamai, nes atidarė naują rinką mūsų prekėms. Prekių apyvarta sieks apie 6—8 mil. Lt.

LENKAI STEIGIA SPORTO KLUBĄ „SLAVIA“. Pirmiau jie Lietuvoje turėjo „Spartos“ organizaciją, bet, kitiems klubams su ja nutraukus santykius, buvo priversta susilikviduoti.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Ats. jaun. leitenantui. „Karinės prievolės įstatymo“ (Vyr. Žin. Nr. 551, eil. 3936) nustatyta, kad karo pratimų pašauktieji valstybės, savivaldybės ir privačių įstaigų ar įmonių, kuriose valstybės išdas dalyvauja savo kapitalais, nuolatiniai tarnautojai pratimų metu iš savo įstaigų ar įmonių gauna visą prieš pratimus gautą atlyginimą, išskyrus su tarnybos pareigų ėjimu susijusius priedus (str. 163). Vadinasi, jei tojoj B-vėj, kurioj Tamsta tarnavai prieš pašaukiant Tamstą karo pratimų, valstybės išdas dalyvauja savo kapitalais, tai ji privalo sumokėti Tamstai visą atlyginimą už pratimuose išbūtą laiką, tuo labiau, jeigu tas atlyginimas buvo didesnis, kaip „Karinės tarnybos įstatymo“ yra nustatyta (Vyr. Žin. Nr. 582, eil. 4047, str. 173 p. 1 ir str. 174). Jei toji B-vė yra visiškai privati, tai įstatymo ji nėra įpareigota sumokėti Tamstai kalbamą atlyginimą. Užtat sumokėti turi ta kariuomenės dalis, kurioj Tamsta atlikai karo pratimus, ir, būtent, tiek, kiek minėto „Karinės tarnybos įstatymo“ nustatyta: tikrosios karo tarnybos jaunesniojo leitenanto — būrio vado (XII kategorijos) atlyginimą už laipsnį ir pareigas. Taigi, jei sumokėti privalo B-vė („Karinės prievolės įstatymo“ str. 163 atveju), tai kreiptis reikia į B-vę, nurodant jai pagrindą, arba, jei ji atsakytytų pretenziją patenkinti, — į teismą, o jei sumokėti privalo kar. dalis, tai kreiptis reikia per savo apskrities komendantą.

J. psk. J. Šileikiui. 1) „Karinės tarnybos įstatymo“ (Vyr. Žin. Nr. 582, eil. 4047) nustatyta, kad iš atsargos gali būti priimami liktiniais puskarininkiais ar liktinių puskarininkių kandidatais tik tie puskarininkiai, kurie yra išbuvę atsargoje ne ilgiau kaip 2 metus (str. 200). Iš Tamstos patiektų žinių matyti, jog Tamsta išbuvai atsargoje 2 metus 1 mėnesį ir 24 dienas (nuo 1936. VIII. 1 d. iki 1938. VIII. 25 d.), taigi tiesiog liktiniu puskarininkiu Tamsta negalėjai būti priimtas, nors ir buvai anksčiau tarnavęs vienerius metus liktiniu puskarininkiu, bet tuomet „Karinės tarnybos įstatymo“ dar nebuvo.

2) Kadangi liktinio puskarininkio kandidatu, kaip anksčiau paminėta (p. 1) gali būti priimtas puskarininkis, taip pat išbuvęs atsargoje ne daugiau kaip 2 metus, tai atrodo, jog ir liktinio puskarininkio kandidatu Tamsta galėjai būti nepriimtas. O jei Tamsta liktinio puskarininkio kandidatu vis dėlto likai priimtas, tai, turbūt, remiantis tais samprotavimais, kad, atsargos kariui atlikus karo pratimus, tarnyba atsargoje jam prasideda iš naujo. Panašiais samprotavimais vadovaujantis, gal galima būtų įskaityti Tamstai į liktinio puskarininkio kandidato tarnybą ir tuos vienerius metus, kuriuos Tamsta anksčiau esi išbuvęs liktiniu puskarininkiu; tuomet liktinio puskarininkio kandidatu reikėtų išstarnauti tik 6 mėnesius. Tačiau labai abejojame, ar toki samprotavimai nėra klaidingi, nes jokių tiesioginių nurodymų panašioms atvejams nėra nei „Karinės tarnybos įstatyme“, nei jam vykdyti taisyklėse (1937 m. įsak. kar. Nr. 38 § 1). Todėl patartume šį klausimą kelti oficialiai — komandos keliu.

GALVOSŪKIS

GALVOSŪKIO Nr. 19 SPRENDIMAS:

Priešą nugalai tas, kas nugalai pats save.

Išsprendė: 1) St. Prancūzevičius (K.), 2) J. Rutkus (Baz.), 3) Psk. Kelmelis (2 AP), 4) St. Skėrys (Pn.), 5) Ant. Pakalnis (Svil.), 6) J. Zenkevičius (Al.), 7) psk. J. Zapkus (1 p. p.), 8) gr. Pr. Jūzūitis (Pr. Rinkt.), 9) j. k. Vyt. Paliušis (8 p. p.), 10) A. Gruodis (A. P.), 11) Gurčys J. (5 p. p.), 12) psk. M. Antaniškis (4 p. p.), 13) psk. Kriščiūnas (2 AP), 14) J. Juodžbalis (2 inž. b.), 15) gr. K. Aukštuolis (2 ul. p.), 16) psk. Z. Bačanskas (9 p. p.), 17) Ig. Šmigelskis (Sv. km.), 18) Z. Gobis (Pn.).

Be to, per apsirikimą praleisti šie praėjusių galvosūkių sprendimai: galvosūkis Nr. 15 — J. Zenkevičius (Al.), galvosūkis Nr. 16 — j. psk. J. Kojelis, j. psk. A. Gailiūnas, galvosūkis Nr. 17 — psk. M. Antaniškis (4 p. p.).

GALVOSŪKIS Nr. 23. (Vert. 1 tšk.)

Mūsų kaimo atsargos kariai nutarė įsteigti skaityklą. Visas išlaidas jie sutiko padengti lygiomis dalimis. Jei visi atsargos kariai duotų po 7 litus, tai dar trūktų 13 litų; o jei duotų po 9 litus, tai jau atliktų 9 litai.

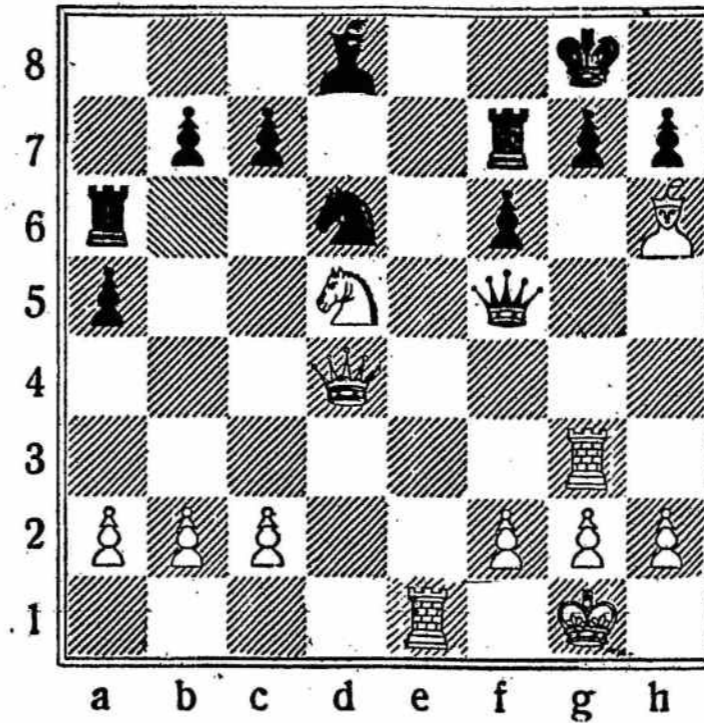
Atsimindami ir tai, kad skaitykla naudosis dar ir 12 kaimo gyventojų, jie nutarė visi duoti po 6 litus kiekvienas, o likusią sumą turi padengti gyventojai, taip pat lygiomis dalimis.

Kiek buvo atsargos karių ir kokią sumą jie norėjo surinkti ir po kiek turės mokėti kiekvienas gyventojas?

R. Kpčs

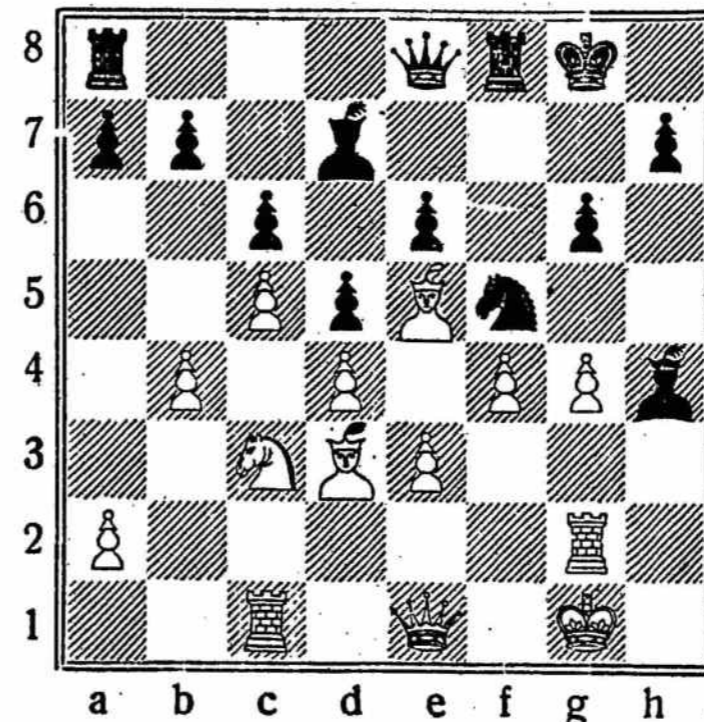
ŠACHMATAI

IŠ KOMBINACINIO ŽAIDIMO. Baltųjų partija poziciniai aiškiai pranašesnė, bet nieko konkretaus nematyti. Vis dėlto, baltieji gali praveisti menišką kombinaciją ir greitai laimėti. 1. Žd5—b4! (Prasideda visa serija figūrų aukų) 1.

a5:b4 2. Vd4:d6!! Vf5—d7 (Juodieji, deja, negali paimti valdovę, nes po 2. Ba6:d6, sektų 3. Be1—e8+ Bf7—f8 4. Bg3:g7+ ir matas sekanciu ėjimu) 3. Vd6—d5!! (Dar gražesnis ėjimas! Paimti valdovę negalima, bet kaip juodiesiems apsiginti nuo grėsiančio B:g7+?) 3. Kg8—f8 (Atrodo vienintelis ėjimas, nes g7—g6 nepraeina dėl 4. Bg3—e3 ir grąsinimo Be3—e8+ negalima atremti) 4. Bg3:g7!! (Negailėstin. gas darbas! Ėjimas Bf7:g7 negalimas dėl Vd5:d7) 4. Vd7:d5 5. Bg7—g8+ Kf8:g8 6. Be1—e8+ Bf7—f8 7. Be8:f8 matas.

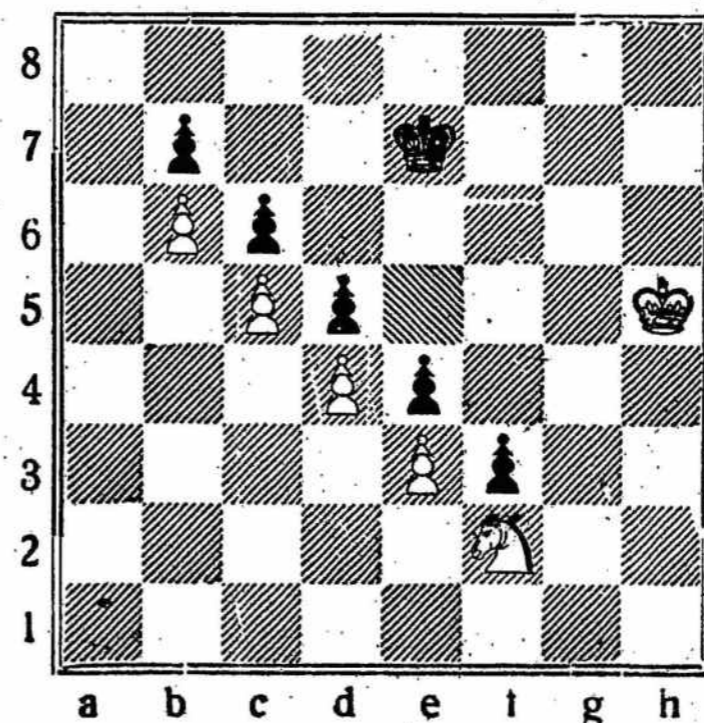
GREITAI LEMIANTI VALDOVĖS AUKA. Čia paduodame viename Olandijos turnyre žaistos partijos pabaigą, kurioje agresyvusis vokiečių meisteris Zemišas gražiai valdovės auka privedė partiją prie greito laimėjimo.

Po to, kai juodieji ramiausiai užpuolė su rikiu valdovę, baltieji visai nelaukta numušė 23. g4:f5!! Juodiesiems nieko kito neliko, kaip imti baltųjų valdovę Rh4:e1, po ko seka: 24. f5:g6! h7—h5 (Gelbinti rikį e1 sektų g6:h7+ K-f7 B:g7×). 25. Bc1:e1 Bf8—f5 (Juodieji čia nieko geresnio negali sugalvoti). 26. Rd3:f5 e6:f5 27. Kg1—f2! Juodieji pasidavė, kadangi nuo grąsinimo Be1—h1 ir Bh1:h5 nėra išsigelbėjimo.

IDOMUS UŽDAVINYS

Nežiūrint to, kad baltieji turi figūrą viršaus, laimėti jiems tačiau nelengva. Pasiekti šioj padėty laimėjimą tegalima vienu būdu — įvarant juoduosius į „zugzwango“ (priverstino ėjimo) padėtį, tuo būdu priverčiant juos pajudinti f pėstininką.

Pirmiausia baltųjų karalius pakeičia sargyboj prie f pėstininko esanti žirgą, kad šis manevruodamas atsistotų į aktyvesnę poziciją. 1. Kh5—g4 Ke7—e6 2. Kg4—g3 Ke6—d7 (Karalius tur laikytis arčiau savo paskutiniųjų pėstininkų, nes, pav., jei paeitų 2. Ke6—f5, tai sektų 3. Žf2—g4 Kf5—e6 4. Žg4—e5 Ke6—e7 5. Že5:c6+ ir t. t.). 3. Žf2—h3 Kd7—d8 4. Žh3—f4 Kd8—d7 5. Žf4—h5 Kd7—e6 6. Žh5—g7+ Ke6—d7 (Po 6. Kc6—f6 sektų 7. Žg7—e8+ ir po to Že8—d6). 7. Žg7—f5 Kd7—c8 8. Žf5—d6+ Kc8—b8 9. Žd6—f5 Kb8—c8 10. Kg3—f4 Kc8—b8 11. Kf4—e5 Kb8—c8 12. Ke5—e6 (Jei 12. Ke5—d6, tai Kc8—d8) Kc8—b8 13. Ke6—d7 Kb8—a8 14. Žf5—g3! (Jei iš karto 14. Kd7—c8, tai sektų f3—f2 15. Žf5—g3 f2—f1V 16. Žg3:f1 ir patas) Ka8—b8 15. Žg3—f1 Kb8—a8 16. Kd7—c8 f3—f2 17. Kc8—d7. Juodieji dabar pasidavė, kadangi baltieji, sudoroję atsipalaidavusį f pėstininką, paaukotų savo žirgą ant e4 už du pėstininkus ir po to lengvai laimėtų partiją.

Upės žvalgymas

Viksva poligonan atvažiavo

Visiems vienodai buvo pranešta, kas reikalinga į poligoną važiuojant pasiimti. Visi vienodai prakaitavo, kol kuprinių talpą, kiek tik galėjo, išnaudojo.

— Rodos, viską susidėjot, — išdžiūsi sukiodamas galvą pranešėjo kuopos tvarkinys.

— Kur viską. Žiūrėk, Kiaunelio naminis tabakas tebevedinamas, — kažkas nusijuokė.

— Tai, vyre, sako pelės smarvės bijo, — žiūrėk, tabako maišan susinešė lizdą ir visą pelių kartą išaugino, — aiškino toks didelis pelių priešas, kurio kairiojo bato aulais sandėly buvo pragrežtas.

— Šitų nė su nuodais nebepaimsi, — kažkas juoką tempė tolyn.

— Viksva, šaukštą pamiršai, — plonas balsas skrido iš kazematų galo.

O Viksvos nė dulkės. Dešiniojo sparno akinuotas peraugėlis kažkaip baisiai nepasitikėjo tuo poligonu ir visokią atsargą tik rinko, tik krovė į visokias dėžutes, maišelius. Dabar kažkas atsiliepė, kad Viksva rajone akmenis varto, velėnas pešioja — sliėkų visam poligono metui renkasi. Esą ten, smėlynuose, jų nebūsią.

Kai jau pasijudino važiuoti, Viksva vos begalėjo visą mantą sutvarkyti. Daugiausia bėdos buvo su meškerkočiu. Vienam kakton brūkštelėjo, kitam vos akies neišdūrė. Visi juokėsi, kad miškan gi važiuojas, dar geresnių gausias, bet Viksva tik nervuojasi:

— Pušinės žuvys bijo.

— Viksva, šaukštą pamiršai! — vėl tas plonas balsas šuktelėjo nuo pryšakinio vežimo.

Viksva čiuptelėjo už vieno kišeniaus, už kito.

— Tai gal paėmei?

— Tai, vyre, dabar be žuvies nebeatspirksi.

Kitame vežime dar didesnis alabas pakilo. Iš kažkieno milinės rankovės

buvo lietsargis ištrauktas. Beregint jis išsitempė, ir viena gurguolė paskendo maloniam šešėly. Sakytum, į kermošių plaukia.

Gusaras:

— Čia, Maryt, yra šaltas ginklas.

Marytė:

— Su juo vasarą, turbūt, labai vėsu.

Bet greitai iš gretimos gurguolės kažkas subarė ir liepė paslėpti, kad viršininkai nekonfiskuotų. O geras daiktas esą lietsargis. Jis jau pernai buvęs poligone ir žinąs ką reiškia būti iki pa-

Išsiblaškęs atsargos artilerininkas

skutinio siūlo šlapiam. Tik pernai dar nebuvo mados su lietsargiais poligone vaikščioti.

— O šįmet, turbūt, bus tikrai galima? — susirūpino lietsargio savininkas.

— Atrodo, kad šįmet bus tikrai galima, nes pernai su lietsargiu būtum į salę įsinešdinęs, taip sakant, baliun, tai žinai — „laukan!“ tiktai, o dabar — prašom: Čemberleno šokis! Kokia mada, koks gražumėlis.

Kai jau nusijuokė, vieni kitus apipešiojo, prasidėjo istorijos apie baisiausius poligono smėlynus, plačiausias upes ir neišeinamas girias. Tik tam vežime, kur pernai buvęs poligone važiavo, pasakoriams labai sunkiai ėjosi. Užtekdavo jo paklausti, ar taip yra, kai visos gražiausios kalbos imdavo ir sugriūdavo.

*

Poligonas mūsų vyrų svajones iš pirmos dienos apvylė. Rūko lietsargį viršila pasiėmė. Viksvos sliėkai karštoj kelionėj ne tik išdvėse, bet ir iškepė. Katiliukan buvo susidėjęs, tai dabar neišgalvoja, kaip apetitą reikės pataisyti. Vis tie sliėkai prisimins. Bet dėl to dar nieko. Su žuvim, o tai bus bėdos. Visą valandą Viksva nešiojo savo negyvėlius ir neišgalvojo, kaip čia dabar reikės gyventi. Kiek prablaivėjo, kai rado truputį juodos žemės. „Kasiu, brole, kad ir rankom, by tik sliėkogaļi sugraibaliočiau. Labiausiai, kad tą šaukštą reikia atsipirkti ir gėda — toks žuvininkas, o be žuvies.“

*

Viksvą šiandie radau už kokios poros kilometrų nuo stovyklos. Kaip negras — net jo ilgas kūnas žiba. Akiniai ir tie saule įdege.

— Tai kaip šneka su žuvelėm? — paklausiau.

— Būtų pusė bėdos, bet, ot, vakar apsijuokiau. Kažkas pamokė, kad iš petardos galima padaryti truputį prietaisą žuviai pagauti. Prigrūzinau, pri-raišiojau, uždegiau ir bap Nerin. Brole, mano, manytum, kad povandeninis laivas nuskendo: suburbė, sušnypstė, susidrumstė pusė upės...

— O žuvies? — nebeiškenčiau.

— Nė šnypst! Tik būrio vadas iš už krūmų: „Paimsi valandą!“ Še, tau, sakau, ir meškeriosiu uodus prieš saulę savo tikru krauju.

Bet nieko, Viksva nesijautė sugniužintas. Jo širdy buvo to išdidumo, kuri jaučia žmogus už jam brangią idėją nukentėjęs. Toks jis idealistas liko ir visą poligono laiką. D. N.

Didysis šaulių sporto pasirodymas, V. Augustino nuotr.

Ryžtingos moterų šaulių gretos parade. Svetimųjų valsybių karo atašės garbės tribūnoje šaulių parado metu, M. Truso nuotr. Tūkstančiai ginklų sunkvežimiuose — didžiulė visuomenės dovana mūsų šauliams, Iz. Girčio nuotr.

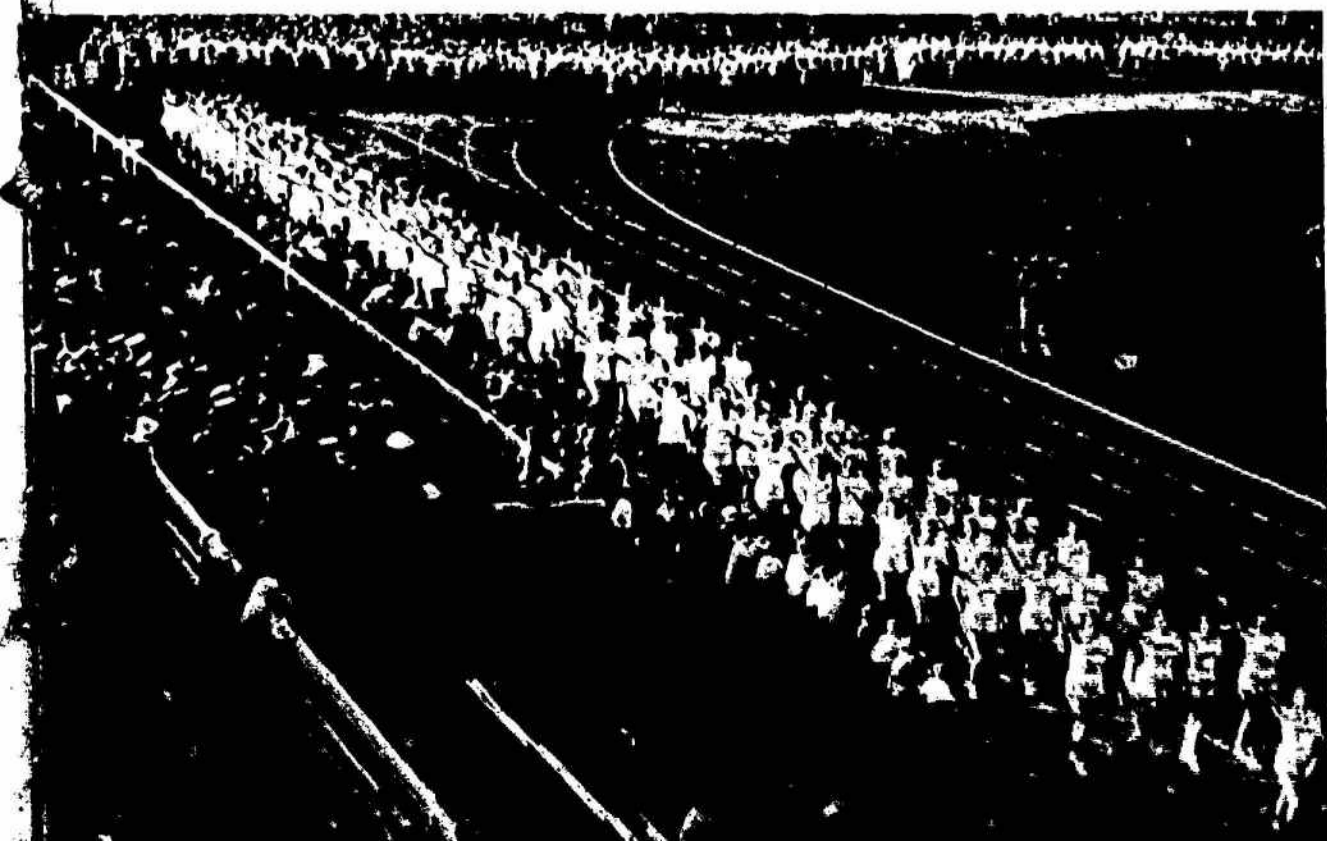

Vėliavų batalionas ir šauliai
motociklistai parade
M. Truso nuotr.

Tautiniais rūbais apsirengu-
sios moterys šaulės puikiame
sporto pasirodyme,
V. Augustino nuotr.

Šaulių sportininkių paradas V.
Stadione, *M. Truso nuotr.*

KARL

